

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM II. KADEME ÖĞRENCİLERİNDE
ŞİDDET OLGUSU
(BURDUR İLİ BUCAK İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

**Dursun AYKUL
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr.Ümit AKCA**

ISPARTA 2012

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM II. KADEME ÖĞRENCİLERİNDE ŞİDDET
OLGUSU
(BURDUR İLİ BUCAK İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

**Dursun AYKUL
0830209210**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Ümit AKCA

ISPARTA 2012

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tez Savunması 2

YÜKSEK LİSANS
TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

(İkinci kez sınava girenler için)

Tarih:29/5/2012

Enstitü Yönetim Kurulunun 18/5/2012 tarih ve 972 sayılı kararıyla oluşturulan jürimiz Sosyoloji Anabilim Dalı Sosyoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS öğrencisi Dursun AYKUL 'nın "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Şiddet Olgusu (Burdur İli Bucak İlçesi Örneği)" başlıklı tezini incelemek ve değerlendirmek üzere 29/5/2012 tarihinde saat 14.0'da toplanmış ve adayı tez savunmasına almıştır.

Lisansüstü Yönetmeliği Madde 25 uyarınca adaya 60 dakika süreyle teziyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tezinin aşağıda belirtilen sebeplerle,

☒ Tezin kabul edilmesine

(Öğrenci, varsa jüri tarafından gerekli görülen düzeltmeleri yaparak, tezinin onaylı son şeklini bir (1) ay içinde Enstitü'ye teslim etmelidir.)

oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Gereği için arz olunur.

☐ Tezin reddedilmesine

(Öğrenci,yeni tez konusu belirlemelidir.)

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	:Yrd.Doç.Dr.Ümit AKCA	
Üye	:Prof.Dr.Hüseyin BAL	
Üye	:Yrd.Doç.Dr.Sait TAŞ	

Ek :Her Bir Jüriye Ait Tez Değerlendirme Jüri Raporları

Enstitü Yönetim Kurulu Kararı	Tarih:	Karar No:
Bu form danışman tarafından düzenlenerek 3 gün içerisinde ilgili Anabilim Dalı aracılığı ile Enstitüye teslim edilir.		

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Şiddet Olgusu (Burdur İli Bucak İlçesi Örneği)” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Dursun AYKUL
29.05.2012

ÖZET

İLKÖĞRETİM II. KADEME ÖĞRENCİLERİNDE ŞİDDET OLGUSU (BURDUR İLİ BUCAK İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Dursun AYKUL

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Sosyoloji Anabilim Dalı,

Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2012

Danışman: Yrd.Doç.Dr.Ümit AKCA

Şiddet olgusu, günümüz toplumlarının en önemli sorunlarından birisidir. Bu nedenle şiddet konusu, pek çok bilim dalının araştırma konusunu oluşturmaktadır. Şiddet geçmişten günümüze kadar varlığını koruyan ve gelecekte de var olmaya devam edeceği tartışılmaz bir gerçektir.

Birçok farklı nedeni olmakla birlikte, şiddetin neredeyse bütün yıkıcılığını yaşayan; ancak bir yandan da şiddetin en sürekli kaynağı olan bireyler, şiddetten duydukları rahatsızlığı tekrarlayarak dile getirmelerine rağmen şiddetin faili olmaktan da vazgeçememişlerdir.

Şiddet olgusunu konu edinen araştırmamızın temel amacı, Burdur ili Bucak ilçesi merkezindeki ilköğretim okullarının II. Kademe öğrencileri arasında yaşanan şiddet olgusunun incelenmesi ve öğrencilerin şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında demografik ve toplumsal özelliklere bağlı değişkenler açısından farklılıkların bulunup bulunmadığının belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde Bucak ilçe merkezindeki ilköğretim okullarının II. kademelerindeki örnekleme girecek öğrenci sayıları tabakalı rastlantısal örnekleme yöntemiyle 571 olarak tespit edilmiştir. Örneklemden elde edilen verilerin analizinde SPSS (17.0) kullanılmış; hipotezlerin sınanmasında Ki-Kare Önemlilik testinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları ve sınıf düzeyleri, ailenin gelir durumu, bilgisayar ortamında oynan oyunlar, boş zamanlarda yapılan faaliyetler, televizyonda izlenen program türleri, karşı cinsten arkadaş durumu ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi, aile içerisindeki şiddet olgusunun varlığı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, ergen, ilköğretim çağı

ABSTRACT**THE CONCEPT OF VIOLENCE AMONG STUDENTS WHO
PARTICIPATE IN SECONDARY STAGE OF ELEMANTARY SCHOOLS
(SAMPLE OF BUCAK COUNTY OF BURDUR)****Dursun Aykul****Süleyman Demirel University, Institute of Social Sciences,
Department of Sociology****Master Thesis, May 2012****Advisor: Asst. Prof. Dr. Ümit Akca**

The concept of violence is one of the most striking problems of today's communities. Thus, violence is a research subject for many disciplines. Violence is, undoubtedly, a reality which has existed until today and will also exist in the future.

Violence stems from various reasons. Individuals are not only the victims of all destructive sides of violence, yet they are also the consistent reason of it; however, although they are always complaining about their discomfort due to violence, they have never given up resorting to it.

The main objective of the study that investigates the concept violence is to examine the violence cases among secondary school students studying at the elementary schools in Bucak County center and determine whether there are differences of the emergence of violence in terms of demographic and social variables. For this purpose, the number of students, who study at the secondary schools in Bucak County centers, has been found to be 571 by random sampling method. SPSS(17.0) has been used in the analysis of the data and chi-square significance test has been applied for testing of hypothesis.

According to results, significant relationship is found between the gender, age, classroom levels of students' , family income, online games played, leisure time activities, preferring program types, friendship status with opposite sex, and tendency to violence. Otherwise, it is not found any significant relationship between educational status of parents, existing cases of violence in family and violence tendency.

Key Words: Violence, Adolescent, Elementary Education Period

ÖNSÖZ

Günümüzde şiddet olgusu, toplum hayatında önemli bir yeri işgal etmeye başlamıştır. En temel insan aktivitelerinden biri olan iletişim araçlarında, şiddet haberleri önemli bir yer tutmaktadır. Şiddet eğilimi ve şiddet içerikli davranış; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sosyal statü gibi değişik kategoriler içinde bile yoğun biçimde görülür hale gelmiştir. Bireyler bir yandan şiddete maruz kalırken bir yandan da şiddet kaynağı olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Şiddetin bu ölçekte yaygınlığı, yaş ve cinsiyet ayrımı tanımayan etkinliği, şiddetin kaynakları, biçimi ve ortaya çıkış koşulları konusunda bir araştırmayı gerekli kılmaktadır. Şiddete ilişkin araştırmalar eğitim, psikoloji, sosyal psikoloji ve insana ilişkin diğer alanların konusu olduğu gibi şüphesiz sosyolojinin de konusudur. Bu çalışma bu doğrultuda yapılmış bir araştırma olarak Burdur ili Bucak ilçesi merkezinde yer alan ilköğretim kurumlarının 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri arasında yaşanan şiddet olaylarının öğrenciler üzerinde etkisini sorgulamak üzere uygulanmıştır.

İlköğretim sürecinin II. basamağını oluşturan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencisi olan bireyler, sosyalleşme süreci açısından topluma katılmanın önemli aşamalarından birinde bulunmaktadır. Bu döneme ilişkin yaş düzeyleri, bireylerin fiziksel ve ruhsal gelişim evreleri açısından ergenliğin (adolesan) ortaya çıktığı dönemdir. Birey bir yandan fiziksel gelişiminin sonuçlarını hissetmekte, bir yandan da sosyal gelişiminin sonucu olarak topluma katılımının ona yüklediği rolleri içselleştirmeye ve sağladığı hakları kullanma becerisi elde etmeye çalışmaktadır. Çalışmanın içeriği, bireylerin sosyalleşmesinin bu yönleri ile ele alınması ve şiddet olgusunun bu yönüyle de incelenmesine dönüktür.

Tez konusunun seçimi, yürütülmesi, düzenlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesinde, yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ümit AKCA'ya, bilimsel kimliğimin gelişiminde emeği olan tüm bölüm hocalarıma ve anketlerin uygulanmasında yardımlarını esirgemeyen meslektaşlarıma katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, çalışmalarımda bana her konuda destek veren ve yardımcı olan sevgili eşim Sevil YILMAZ AYKUL'a, canım kızım Gökçe AYKUL'a çok teşekkür ederim.

Dursun AYKUL

Isparta, 2012

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
YEMİN METNİ SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.Araştırmanın Konusu.....	3
2.Araştırmanın Amacı.....	3
3.Araştırmanın Önemi.....	3
4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
5.Araştırmanın Kapsamı.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. ŞİDDET OLGUSU.....	6
2.1.1. Kavram Olarak Şiddet.....	6
2.1.2. Şiddetin Temel Yapısı.....	8
2.1.3. Şiddetin Sınıflandırılması.....	13
2.1.3.1. Fiziksel Şiddet.....	13
2.1.3.2. Cinsel Şiddet.....	13
2.1.3.3. Duygusal Şiddet.....	13
2.1.3.4. Ekonomik Şiddet.....	14
2.1.4. Şiddeti Ortaya Çıkaran Etmenler.....	16
2.1.4.1. Psikososyal ve Fiziksel Gelişim.....	17
2.1.4.2. Aile.....	17

2.1.4.3. Medya.....	19
2.1.4.4. Sosyal Çevre.....	20
2.1.4.5. Okul ve Arkadaş Ortamı.....	20
2.1.4.6. Beceri Düzeyi ve Akademik Başarı.....	21
2.1.4.7. Alkol ve Madde Bağımlılığı.....	21
2.2 EĞİTİM VE ŞİDDET.....	23
2.3. SOSYALLEŞME VE ŞİDDET.....	23
2.4.ERGEN BİREY VE ŞİDDET.....	26
2.4.1. Ergen(Adolesan) Birey.....	29
2.4.2. Ergenlerin(Adolesanların) Gelişim Özellikleri.....	29
2.4.2.1. Ergenlikte Fiziksel Gelişim.....	31
2.4.2.1.1. Bedensel Gelişim.....	32
2.4.2.1.2. Psikomotor Gelişim.....	32
2.4.2.2. Cinsel Gelişim.....	32
2.4.2.3. Duygusal Gelişim.....	33
2.4.2.4. Ahlak Gelişimi.....	33
2.4.2.5. Bilişsel Gelişim.....	35
2.4.2.6. Sosyal Gelişim.....	37
2.4.3. Ergenlik Döneminde Ortaya Çıkan Şiddet Eylemleri.....	37
2.4.3.1. Madde Kullanımı ve Bağımlılığı.....	38
2.4.3.2. Antisosyal Davranışlar.....	38
2.4.3.3. Erken Yaşta Cinsel İlişkide Bulunma Davranışı.....	39
2.4.4. Ergen Şiddetinin Dünyadaki Durumu.....	39
2.4.5. Ergen Şiddetinin Türkiye’deki Durumu.....	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	46
3.1.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	46
3.1.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	49
3.1.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi.....	49
3.1.4.Süre ve Olanaklar.....	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BUCAK'IN GENEL VE SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

4.1. COĞRAFI ÖZELLİKLER VE İKLİM.....	52
4.2. NÜFUS YAPISI.....	53
4.3. SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLER.....	55
4.4. EĞİTİM.....	58
4.5. SAĞLIK.....	59

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

5.1. GÖRÜŞÜLENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	60
5.1.1. Cinsiyet.....	60
5.1.2. Yaş.....	61
5.1.3. Doğum Yeri ve Bucak'ta Oturulan Süre.....	65
5.2. GÖRÜŞÜLENLERİN SOSYO-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ.....	68
5.2.1. Eğitim Durumu.....	68
5.2.2. Gelir Durumu.....	81
5.2.3. Aile Özelliği.....	83
5.2.4. Aile İçi ve Arkadaşlarla Olan İlişkiler.....	86
5.2.5 Boş Zamanları Değerlendirme Biçimi.....	104
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	123
KAYNAKÇA.....	133
EKLER.....	139
EK-1. Okulların Eğitim Bölgeleri.....	139
EK-2. Şiddet Eğilim Ölçeği Uygulama İzni.....	140
EK-3. Davranış Yönelimi Ölçeği.....	141
EK-4. Kişisel Bilgi Formu.....	142
ÖZGEÇMİŞ.....	143

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.p.	: Adı Geçen Plan
Akt.	: Aktaran
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
Asymp. Sig.	: Asymptotic Significance
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
Çev.	: Çeviren
Haz.	: Hazırlayan
İÖ.	: İlköğretim okulu
LSD	: Liserjik Asit Dietilamit
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
ŞEO	: Şiddet Eğilimi Ölçeği
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1	Bucak İlçe Merkezindeki İlköğretim Okullarının Öğrenci Sayıları ve Örneklem Oranları	48
Tablo 2	2007-2011 Yılları Arası Bucak Merkezi ve Belde/Köy Nüfusu.....	54
Tablo 3	Bucak Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı(2011).....	54
Tablo 4	Bucak Halkının Medeni Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı(2011)...	55
Tablo 5	Bucak İlçesinin Hayvancılık İstatistikleri(2010).....	57
Tablo 6	Bucak Nüfusunun Cinsiyete Göre Eğitim Durumları(6+ yaş-2011)....	58
Tablo 7	Görüşülenlerin Cinsiyeti.....	60
Tablo 8	Görüşülenlerin Cinsiyeti ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	61
Tablo 9	Görüşülenlerin Yaşı.....	61
Tablo 10	Görüşülenlerin Cinsiyeti ile Yaşı Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 11	Görüşülenlerin Yaşı ile Sınıfları Arasındaki İlişki.....	63
Tablo 12	Görüşülenlerin Yaşı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 13	Görüşülenlerin Doğum Yerleri.....	65
Tablo 14	Görüşülenlerin Doğum Yerleri ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki....	66
Tablo 15	Görüşülenlerin Bucak'ta Oturma Süreleri.....	67
Tablo 16	Görüşülenlerin Bucak'ta Oturma Süreleri ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	67
Tablo 17	Görüşülenlerin Okulu.....	68
Tablo 18	Görüşülenlerin Okulu ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	69
Tablo 19	Görüşülenlerin Sınıfı.....	70
Tablo 20	Görüşülenlerin Cinsiyetleri ile Sınıfları Arasındaki İlişki.....	71
Tablo 21	Görüşülenlerin Sınıfı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	72
Tablo 22	Anne ve Baba Eğitim Durumu.....	73
Tablo 23	Anne Eğitim Düzeyi ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	74
Tablo 24	Baba Eğitim Düzeyi ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	76
Tablo 25	Anne Mesleği.....	77
Tablo 26	Anne Mesleği ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	78
Tablo 27	Baba Mesleği.....	79
Tablo 28	Baba Mesleği ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	80
Tablo 29	Ailenin Gelir Durumu.....	81
Tablo 30	Ailenin Gelir Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	82
Tablo 31	Anne ve Babanın Birliktelik Durumu.....	83
Tablo 32	Anne ve Babanın Birliktelik Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	84
Tablo 33	Kardeş Durumu.....	85
Tablo 34	Kardeş Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki	85
Tablo 35	Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı.....	86
Tablo 36	Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.	86
Tablo 37	Karşı Cinsten Arkadaş Durumu.....	87
Tablo 38	Karşı Cinsten Arkadaş Durumu ile Sınıflar Arasındaki İlişki.....	88
Tablo 39	Karşı Cinsten Arkadaş Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki...	89
Tablo 40	Arkadaşlarının Sergilediği Davranış Şekilleri.....	90

Tablo 41	Arkadaşlarının Davranış Şekilleri (1. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	91
Tablo 42	Arkadaşlarının Davranış Şekilleri (2. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	93
Tablo 43	Arkadaşlarının Davranış Şekilleri (3. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	95
Tablo 44	Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu.....	96
Tablo 45	Cinsiyet ile Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu Arasındaki İlişki.....	97
Tablo 46	Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	98
Tablo 47	Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu.....	99
Tablo 48	Cinsiyet ile Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu Arasındaki İlişki.....	100
Tablo 49	Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	102
Tablo 50	Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler.....	104
Tablo 51	Boş Zamanlarında Yapılan Faaliyetler (1. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	105
Tablo 52	Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler (2. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	107
Tablo 53	Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler (3. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	109
Tablo 54	Televizyonda İzlenen Program Türleri.....	111
Tablo 55	Televizyonda İzlenen Program Türleri (1. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	112
Tablo 56	Televizyonda İzlenen Program Türleri (2. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	114
Tablo 57	Televizyonda İzlenen Program Türleri (3. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	117
Tablo 58	Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri.....	119
Tablo 59	Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	120
Tablo 60	Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki.....	121

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1	Dünya Sağlık Örgütü'ne Göre Şiddet Türleri.....	14
----------------	---	----

GİRİŞ

Günümüz toplumlarının karşılaştığı en önemli sorunlardan birini şiddet olgusu oluşturmaktadır. Şu anda bu sorun Türk toplumunda, ilköğretim öğrencilerine kadar yaygınlaşmıştır. Bu duruma bağlı olarak şiddet olgusu gün geçtikçe daha fazla toplumumuzun geleceğini etkilemektedir. İlköğretim çağında yaygınlaşan şiddet davranışları birçok bireysel ve toplumsal öge ile birlikte karmaşık bir yapı ortaya koymaktadır.

Şiddet geniş bir bakış açısıyla ele alındığında; şiddet davranışları ile karşı karşıya gelenlerin çoğunlukla çocuklar olduğu görülmektedir. Çocuklar şiddetin bazen tanığı, bazen mağduru konumundadır. Bununla birlikte unutmamak gerekir ki; şiddet gören, şiddete tanık olan ya da şiddete maruz kalan çocuk zamanla şiddetin uygulayıcısı da olabilecektir. Aile yaşantısında anne ve baba ilişkisinin otorite, itaat eden-otorite kuran biçiminde oluştuğunu ve bu ilişki türünün şiddet içeren yaptırımlarla desteklendiğini gören çocuklar, bu durumu rasyonelleştirebilmektedir. Bu rasyonelleştirmenin sonucu olarak aynı çocuk otorite kurabilmek ya da isteklerine ulaşabilmek için şiddeti bir araç olarak kullanmaktan çekinmeyecektir.

Eğitimin en temel hedeflerinden birisi eğitim çağındaki bireylerin potansiyelini harekete geçirerek topluma ve ülkeye, topluma ve toplumsal işleyişe katkıda bulunan bireyler haline getirmektir. Bu bağlamda toplumsal açıdan bireylerin sosyalleşmesinde önemli süreç olan eğitim süreci, bireysel boyutta öğrencinin hayata iyi bir şekilde hazırlanmasına olanak tanıma amacını taşımaktadır.¹ Bu amaç doğrultusunda bireyler, kendi çevrelerinde var olan imkânları amaçlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda kullanır.

Son yıllarda eğitim kurumlarında şiddet olaylarına önceki yıllara göre daha fazla rastlanmaktadır. Neredeyse her gün görsel-yazılı basında eğitim kurumlarında ve sosyal yaşamda, şiddet olaylarına yönelik haberlerle karşılaşmaktadır. Bu haberlere dayalı olarak şiddet eylemleri tüm öğrencilerin eğitim-öğretim hayatlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

¹ Bu durum eğitimin amaçları sayılırken 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu” 3. Maddesinde: “İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlama” şeklinde tanımlanmaktadır.

Çocukların eğitim süreçleri dört temel döneme ayrılmıştır;

1. Erken çocukluk (2-5 yaş) okul öncesi dönemi,
2. Çocukluk (6-11 yaş) ilkokul dönemi,
3. Erken ergenlik (12-14 yaş) ortaokul dönemi,
4. Orta ergenlik (15-18 yaş) lise dönemine denk gelmektedir. Bu dönemlerin her birinde de şiddete yönelik koruyucu çalışmaların yapılması gerekmektedir.²

Ergenlik döneminde bireylerin sosyalleşmelerinde en önemli etkenlerden birisi akran gruplarıdır. Akran gruplarının bireylerin sosyalleşmelerinde bazen olumsuz etkileri de olabilmektedir. Bu nedenle akran grupları içerisinde yaşanan şiddet olayları bireylerin kişilik yapılarında değişimlere neden olmaktadır. Ayrıca akran grupları arasında ve aile içerisinde yaşanan şiddet olayları çocukların ruhsal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Şiddet eylemlerine maruz kalan çocuklarda; uyum problemleri, antisosyal davranışlar, okul devamsızlığında artmalar, dikkat azlığı, okul başarısında düşüklük, başkalarına şiddet gösterme, öğrencilerin kendilerine ve çevrelerine yönelik göstermiş oldukları saygıda azalma, güvensizlik, okula gitmekten korkma, yeme bozuklukları, sağlık problemleri, madde bağımlılığı, intihar girişimi, huzursuzluk, depresyon, hatalı cinsel seçimler, kendine zarar verme, suç işleme ve hatta ölüm gibi durumlarla karşılaşılması kaçınılmaz olmaktadır.

Son yıllarda ilköğretim kurumlarında yaşanan şiddet olaylarına önceki yıllara oranla daha fazla rastlanmaktadır. Yaşanılan şiddet eylemleri tüm öğrencilerin eğitim-öğretim hayatlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda araştırmamızın temel problemini, şiddet olgusunu nasıl ortaya çıktığı, öğrenciler üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu ve şiddet eylemlerinin temelinde aileden, okuldan ve sosyal çevreden kaynaklanan etkenlerin var olup olmadığı oluşturmaktadır.

² Aynur Uysal, **Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansıması** (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2003, s. 4.

1. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu; Burdur ili Bucak ilçesi ilköğretim II. kademe sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin şiddet davranışlarının ölçülmesi ve değerlendirilmesidir. Araştırmamızda ilköğretim kurumlarının 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler arasında yaşanan şiddet olayları belirli değişkenlere (cinsiyet, yaş, doğum yeri, Bucak'ta oturulan süre, öğrencilerin okulu, anne ve baba eğitim düzeyi, anne ve baba mesleği, anne ve babanın birliktelik durumu, kardeş durumu, ailenin gelir durumu, bilgisayar ortamında oynanan oyun türleri, boş zamanlarda yapılan faaliyetler, televizyonda izlenen program türleri, arkadaşlarının davranış şekilleri, ailedeki şiddet olgusunun varlığı, karşı cinsten arkadaş durumu, sorunlarını rahatlıkla konuşabilme durumu, sorunlarını rahatlıkla konuştuğu kişi) göre ele alınmıştır.

2. Araştırmanın Amacı

Günümüzde şiddet olgusu toplum hayatında önemli bir yer işgal etmeye başlamıştır. En temel insan aktivitelerinden biri olan iletişim araçlarında, şiddet haberleri önemli bir yer tutmaktadır. Şiddet eğilimi ve şiddet içerikli davranış; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sosyal statü gibi değişik kategoriler içinde farklılık göstermektedir.

Bu verilerden yola çıkarak araştırmamızın amacı; ilköğretim kurumlarının II. kademe sınıfları arasında yaşanan şiddet olaylarının öğrenciler üzerindeki etkisinin Bucak ilçe merkezi örneğinde incelenmesi ve öğrencilerin şiddet eğilimlerinin ortaya çıkmasında demografik ve toplumsal özelliklere bağlı değişkenler açısından farklılıkların bulunup bulunmadığının belirlenmesidir.

3. Araştırmanın Önemi

İlköğretim kurumlarında yaşanan şiddet olaylarının öğretmen, öğrenci ve aileler üzerinde etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler okul, öğrenci ve aileler açısından farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklara dayalı olarak, öğrenciler arasında oluşan şiddet eğilimleri tüm okula kısa bir zaman içerisinde yayılmaktadır.

Öğrenciler ile aileleri güvenli ve huzurlu bir ortamda eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürmesi beklentisi içerisindeyler. Ancak bu beklentiler, günümüzde yoğun bir şekilde yaşanan şiddet olaylarından dolayı istenilen ölçüde

karşılanamamaktadır. Araştırmamızın bu bağlamda şiddet olaylarının nedenlerinin belirlenmesinde ve önlenmesinde okul yöneticilerine ve öğretmenlere yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu alanda yapılacak olan araştırmalara katkıda bulunacağı umulmaktadır.

4. Araştırmanın Sınırlılıkları

İlköğretim kurumlarının II. kademe sınıfları arasında yaşanan şiddet olaylarının öğrenciler üzerindeki etkisinin Bucak ilçe merkezi örneğinde incelenmesi ve öğrencilerin şiddet eğilimlerinin ortaya çıkmasında demografik ve toplumsal özelliklere bağlı değişkenler açısından farklılıkların bulunup bulunmadığını tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmanın bulguları seçilen evren ve örneklem ile sınırlıdır. Araştırma alan açısından Burdur ili Bucak ilçesi merkezindeki ilköğretim okulları ile sınırlıdır.

Veri toplama teknikleri Şiddet Eğilimi Ölçeği ve Görüşme Formu ile sınırlanan bu araştırmanın alan uygulaması 01 Mart 2011–15 Nisan 2011 tarihleri arasında yapılmıştır.

5. Araştırmanın Kapsamı

İlköğretim II. kademe öğrencilerinde şiddet olgusunun ortaya çıkış sürecini, öğrencileri nasıl etkilediğini ve temelinde yatan etkenleri ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışma beş bölüm ve bir sonuç metninden oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde giriş, araştırmanın yöntemi, konusu, amacı, önemi ve sınırlılıkları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölüm de kuramsal çerçeve olarak tanımlanmıştır. İkinci bölüm kendi içinde 8 alt bölümden oluşmaktadır. İlk olarak, kavram olarak şiddetin tanımı, sınıflandırması ve nedenleri açıklanmıştır. İkinci olarak, eğitim ve şiddete ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Üçüncü olarak, sosyalleşme ve şiddete yönelik bilgilere yer verilmiştir. Dördüncü olarak, çalışma boyunca sıkça karşılaşılabilecek olan ergen (adolesan) birey kavramı açıklanacaktır. Beşinci olarak, araştırmamızda ilköğretim II. kademe öğrencileri konu alındığı için bu çağdaki bireylerin gelişim özellikleri hakkında bilgiler verilecektir. Altıncı olarak, ergenlik döneminde ortaya çıkan şiddet eylemleri ele alınmıştır. Yedinci olarak, ergen şiddetinin dünyadaki durumu hakkında bilgiler aktarılmıştır. Sekizinci olarak ise ergen şiddetinin Türkiye'deki durumu üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde araştırmanın yöntem ve tekniklerine yer verilmiştir. Bölümde araştırma yöntemi ve hipotezler üzerinde durulmuş, dördüncü bölümde ise araştırmanın alanı hakkında bilgiler aktarılmıştır; Bucak'ın genel, sosyo-ekonomik nitelikleri, nüfus yapısı ve eğitim durumu irdelenmiştir.

Beşinci bölümde, araştırma bulgularına yönelik genel bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca bu bölümde hipotezlerin doğrulanıp doğrulanmadığı değerlendirilmiş; hipotezlerin reddine ilişkin olasılıklar nedenleriyle birlikte tartışılmıştır. Sonuç ve önerilerle birlikte araştırmamız sonlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde öncelikle kuramsal çerçeve içerisinde şiddet açıklanacak, şiddeti ortaya çıkaran etmenlerden söz edilecektir. Daha sonra eğitim ve sosyalleşmenin şiddet ile olan ilişkileri hakkında bilgi verilecektir.

2.1. ŞİDDET OLGUSU

2.1.1.Kavram Olarak Şiddet

Günümüz toplumlarının temel sorunlarından birisini şiddet olgusu oluşturmaktadır. Bu temel duruma paralel olarak şiddet, sosyal bilimlerin temel araştırma konularından birisi haline gelmiştir.

Şiddet olgusu bir yandan ele alınış biçimlerine göre ele alındığı bilim dalının bakış açısına, öte yandan da toplumsal ve tarihsel koşullara göre farklı tanımlanmıştır.³

Şiddet terimi köken olarak Fransızca “violence” kelimesinden gelmektedir. “Bir kişiye güç veya baskı uygulayarak; istediği bir şey yapmak ya da yaptırmak.” şeklinde tanımlanmaktadır. Burada şiddet uygulama eylemleri, zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla şiddet olgusu “sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak tanımlanır. Şiddet olayları ise; insanları sindirmek, korkutmak için yaratılan olay ya da girişimler” olarak ifade edilmektedir.⁴

Violence kelimesinin karşılığı olarak Türkçede kullanılan “şiddet” kelimesi Arapçadan geçen ve “bir şeyde gücü ve kuvveti vurgulayan” anlamına gelen “şedde” fiilinden türemiştir.⁵ Türk Dil Kurumu Sözlüğünde birincil anlam olarak “Bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik” olarak tanımlanmıştır.⁶ Bu tanım zamanla anlam kaymasına uğrayarak “kaba kuvvet kullanma” olarak yaygınlaşmıştır.

³ Hatice Tor ve Nurten Sargın, “İlköğretim Okullarının İkinci Kademesinde Okuyan Öğrencilerin Şiddet Hakkındaki Görüşleri”, **XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 2005, s.751-756.

⁴ Faruk Kocacık, “Şiddet Olgusu Üzerine”, **C.Ü. İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, Sivas, 2001, s.2.

⁵ Emine Öztürk, **Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri**, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.29.

⁶ TDK, **Türkçe Sözlük**, Akşam Sanat Okulu Matbaası, 10. Baskı, Ankara, 2005, s.1866.

“Şiddet, belirli eylemleri yapanlardan çok, onların tanığı ya da kurbanı olanlara ait bir kelimedir.” yaklaşımının sahibi olan David Riches’e göre, şiddeti tanımlarken önemli olan, şiddet eyleminin nasıl yapıldığını kavrayarak onu açıklamaktır. Bu durumda şiddet, “actor” tarafından meşru, tanık tarafından gayri meşru sayılan bir fiziksel zarar verme edimi olarak görülür.⁷

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti kapsamlı biçimde ele almıştır. Bu tanıma göre şiddet: “Fiziksel ya da psikolojik gücün bireyin kendisine, başka birine, bir gruba ya da topluluğa karşı yöneltilen, yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu ya da yoksun bırakmaya yol açma olasılığı büyük olan eylemlerin bilinçli olarak gerçekleştirilmesi ya da bu eylemlerde bulunmakla tehdit edilmesidir.”⁸

Birleşmiş Milletlerin 1193 yılındaki bildirisine göre şiddet: “Fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran veya bu sonucu doğurmaya yönelik, özel yaşamda ve kamu yaşamında gerçekleştirebilen her türlü, davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesi.” şeklinde tanımlanmıştır.⁹

Michaud’a göre, şiddet olgularını ve şiddet eylemlerini en uygun tanımlama biçiminin şöyle olabileceğini öne sürer: “Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya törel bütünlüğüne veya mallarına, simgesel, sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa orada şiddet vardır.”¹⁰ Bu tanımda şiddetin, karşılıklı ilişkiler, kullanılan araçlar, zaman içindeki yayılımı ve verebileceği zarar açısından irdelendiğini görmekteyiz. Ayrıca şiddet bir yandan, savaş, baskı ve terörizm gibi toplumsal etkileşimden kaynaklanan olguları, diğer yandan ise duyguların kabaca ifade edilmesi anlamına gelen hoyratlık, darp, yaralama ve saldırı gibi olguları içermektedir.

Yapılan tanımların öznel bazı unsurlar içerdiği ve üzerinde ortak bir tanıma varılmış şiddet olgusundan bahsetmenin zor olduğu görülmektedir. Özellikle şiddet

⁷ Sezer Ayan, “Şiddet ve Fanatizm”, C.Ü. İktisadi İdari Bilimler Dergisi, Cilt 7, S.2, Sivas, 2006, s.197.

⁸ Violence Prevention Alliance. Global Campaign for Violence Prevention.
<http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/index.html> (E.T: 04.12.2011)

⁹ Nevzat S. Sezgin, “Medyadaki Şiddet ve Çocuklarımız”, İzmir, 2007,
http://www.izmirdeyasam.com/koseyazilari/8/5/medyadaki_siddet_ve_cocuklarimiz.html
(E.T: 04.12.2011)

¹⁰ Yves Michaud, **Şiddet**, Çev. Cem Muhtaroglu, İletişim Yayınevi, İstanbul, 1991, s.11.

eylemleri olarak görülen davranışların hangi durumlarda şiddet olarak kabul edileceği, sınırlarının nereden başladığı konusunda bir belirsizlik oluşmaktadır. Bu belirsizliğin en önemli sebeplerinden biri de şiddetin tanımı konusunda kültürler arasındaki uyumsuzluk ve şiddetin kullanımı konusunda yine kültürler arasındaki farklılıktır.

Şiddet kavramının ve şiddetin toplumsal görünümünün yukarıdaki biçimlerde tanımlanmasına ek olarak şiddet eğilimi ise, toplumsal olmaktan çok bireysel özellikler taşıyan psikolojik kavramlaştırmalar içeren bir yapı gösterir. Bu anlamda şiddet eğilimi, bireylerin şiddete ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarından oluşmaktadır. Şiddet eğilimi kavramı bireylerin yalnızca şiddet davranışları ile sınırlı değildir. Bunun yanı sıra şiddete başvurma durumu kadar şiddet kullanımının haklı ya da haksız olduğu durumları da içermektedir.¹¹

Yapılan araştırmalarda, şiddeti besleyen en önemli faktörler üç noktada toplanmaktadır. Bunlardan birincisi aile ve çevre, ikincisi eğitim seviyesi ve üçüncüsü ve belki de en önemlisi medyadır. Kişilik gelişiminde önemli etkilere sahip bu kurum ve araçların, şiddete yönelik tutum ve davranışların, dünya görüşlerinin ve hayata bakış tarzlarının gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğuna şüphe yoktur.¹²

2.1.2. Şiddetin Temel Yapısı

Şiddet, insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar var olmuş ve etkili bir biçimde kendisini göstermiş bir kavram olarak farklı birçok boyutu nedeniyle karmaşık bir yapıya sahiptir. Şiddetin farklı alanlarda ortaya çıkan türleri şiddet tanımının yapılmasını güçleştiren faktörlerden biridir. Şiddet, toplumsal yaşam ile öylesine iç içedir ki; konuşma, tartışma ya da kanıtlama süreçlerinde şiddet farkında olmadan ortaya çıkabilmektedir. Bu şekliyle şiddet, bireylerin iletişim kurmada bile kullandıkları doğal bir araç haline gelmiştir. Çünkü başta bireylerin sosyalleşme sürecinde en önemli birim olan aile olmak üzere her türlü sosyal alanda şiddet sıkça karşılaşılan bir olgudur.

Şiddet gündelik dilin yaşam alanı olarak toplumsal yaşamda saldırganlık, suç ve terörizm kavramlarıyla sıkça kullanılır. Ancak bu üç kavram ve şiddet arasında yetersiz bir tanım ilişkisi bulunmaktadır. Öyle ki saldırganlık psikolojik yapıya dayalı olarak

¹¹ Özlem Haskan, **Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009, s.16.

¹² Sezer Ayan, a.g.m, s.199.

ortaya çıkan, ayrıca insanların doğuştan getirdiği bir dürtü olarak kabul edilmektedir. Bu dürtü kendini, savunma veya karşı taraf üzerinde bir etki bırakma amacıyla ortaya çıkarmaktadır. Şiddet ise bir eylem, davranış biçimi ve sergilenen bir tavır şeklindedir. Daha açık bir ifadeyle saldırganlık bir duygu durumu, şiddet ise bir davranış şeklidir.

Toplumda şiddetle ilişkilendirilen bir başka kavram terörizmdir. Terör ve terörizm bir araç olarak başvurulduğu andan itibaren bireyler üzerinde korku duygusunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bireylerin bu duygusunun bir toplamı olarak terör, toplumsal bir etkiye sahiptir. Jean Baudrillard' a göre terörizmin “herhangi bir şeyi konuşurmak, diriltmek ya da harekete geçirmek” gibi bir amacı bulunmamaktadır. Onun amacı yalnızca sessiz topluluklara saldırmaktır. Terörizmin en önemli hedefi, bütünüyle anonim ve birbirinden ayırt edilemeyen bireylerden oluşan toplum üzerindeki etkisi olarak görülmektedir.¹³ Şiddet, terörizm sonrasında ortaya çıkan bir durumdur. Bir bakıma terörizm, şiddet ortamlarını yaratır.

Suç, şiddet ile ilişkilendirilen bir kavram olarak terörizm, şiddet ve saldırganlık sonucunda ortaya çıkan kanunsuz eylemleri ifade eder. Suç ile birlikte çoğunlukla hukuksal boyutu gündeme gelmektedir. Suç kavramı ifade edildiğinde “kanunlara uymayan eylemler” suç olarak bireylerin düşünce yapısında şekillenmektedir. Bu bağlamda suç, geçmişten günümüze kadar varlığını korumuş ve gelecekte de varlığını korumaya devam edecektir. Suçu terör, saldırganlık ve şiddetten ayıran en önemli özelliği ise suçun yasalar tarafından belirgin şekilde tanımlanmış olması ve diğer eylemlere göre daha kolay cezalandırılabilmesidir. Bu şekliyle suç, saldırganlık, terör ve şiddet ayrı ayrı kavramlardır.

Şiddetin yapısal özelliği, ortaya çıktığı toplumlarda varlığını uzun bir süre koruyabilmesidir. Bu nedenle şiddet, görüldüğü toplumlarda gündelik yaşamın bir parçası haline gelmektedir. Şiddet, alışkanlıkların içerisinde yer edinerek adeta kabullenilir ve toplumsal bünyede bir gelenek haline gelir. Zamanla gelenekselleşen şiddet eylemleri toplumsal normlar yoluyla toplumsal yapı içerisinde meşru zemine oturtulmuş olur. “Kurumsallaşmış, gelenekselleşmiş şiddet, şiddet olarak algılanmaz.

¹³ Marshall McLuhan, vd., **Kadife Karanlık**, Çev. Nurdoğan Rigel, Su Yayınevi, İstanbul, 2003, s.256-257.

Çoğu kez adet, töre, tören denir. Ritüel şiddete hiç şiddet damgası vurulmaz.”¹⁴ Toplum içerisinde çocuğun terbiye adı altında şiddet görmesi, sosyal normlar tarafından haklı görülerek, çocuğun topluma uyum sağlanması adına dövülmesi meşru hale getirilir.

Şiddetin yapısında mevcut olan gerilim, “aktör, tanık ve kurban”¹⁵ öğeleri arasında üçlü karmaşık bir yapı ortaya çıkarmaktadır. Burada aktör etkin ve etkileyici; kurban edilgen şiddet eyleminin nesnesi ve tanık da eylemin etkisi altında kalan üçüncü kişidir. Babanın, anneye, büyük kardeşin, küçük kardeşe uyguladığı şiddete çocuğun tanık olması, şiddetin meşru temellerinin oluşmasına zemin hazırlar. Şiddeti uygulayan kendini haklı görürken, şiddete uğrayan bireyler de bu durumun haksızlığını ortaya çıkarmaya çalışırlar.

Şiddet ve toplum ilişkisi konusunda yapılan sosyolojik açıklamaların iki temel özelliğe vurgu yaptığı görülür. Bu özelliklerden birincisi; toplumun yapısal öğelerden oluşmuş bir bütün olarak algılanmasına bağlı olarak şiddetin toplumun yapısı üzerindeki etkisinin sorgulanmasıdır. Bu çalışmaların ikinci özelliği ise; toplumun yapısal öğelerinin fonksiyonları bütününden oluşmuş bir bütün olma niteliği dolayısıyla şiddetin toplumun fonksiyonları üzerindeki etkisinin sorgulanmasıdır.

Bu çerçevede toplumun hem yapı hem de işlevden oluştuğu yaklaşımından yola çıkarak Yapısal-İşlevselci teori “düzenli bir toplum ve birey yapısı”na ilişkin olarak bireyleri, kurumları ve toplumsal yapıları biçimlendiren statü ve rollerin bulunduğunu kabul etmektedir.¹⁶

Şiddetin tanımlanması konusunda anomi kavramı kullanışlı bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Bireylerin kendilerine yönelttikleri bir şiddet eylemi olarak intiharı açıklarken Durkheim “anomie”(anomi) kavramını kullanır ve intiharı bir sapma şekli olarak nitelendirir. Durkheim’e göre anomi, “düzensizlik veya normsuzluk” olarak tanımlanabilir. Diğer yandan Merton, anomi kavramını “kültürel amaçlar ile bunlara varmanın meşru yolları arasındaki kopukluk” olarak tanımlamaktadır.¹⁷

¹⁴ Semra Somerson, “Şiddetin İki Yüzü”, **Cogito**, Sayı:6-7. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Kış-Bahar 1996, s.49.

¹⁵David Riches, **Antropolojik Açından Şiddet**, Çev. Dilek Hattatoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1989, s.19.

¹⁶ Raymond Aron, **Sosyolojik Düşüncenin Evreleri**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2002, s.266.

¹⁷ Ruth A. Wallace, vd., **Çağdaş Sosyoloji Kuramları**, Punto Yayıncılık, 2004, s.66.

Merton’a göre anomi “kültürel amaçlar ve bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak kurumsal araçlar arasındaki kopukluğun bir sonucu”dur. Günümüz toplumlarında, tüketim ile ortaya konan parasal başarıdan, kültür tarafından belirlenmiş amaç olarak söz edilebilir. Merton, “Toplum, barındırdığı kültürel hedeflerin edinilmesi için kurumlaşmış araçları sağladığında anomi var olmaz.” der. Burada arzulanan, amaçları sağlamak için sahip olduğumuz yasal araçların kullanıldığı bir uyumluluk durumudur. Fakat kültürel hedefler ve kurumlaşmış araçlar çakışmaz ise anomi ya da uyumsuzluk ortaya çıkabilir. Bu durumda “suç” olarak adlandırılan birçok şey anomi örneğidir.¹⁸

Bu bağlamda Parsons’a göre anominin ortaya çıktığı durumlarda toplumsal sistem bir dengeye veya istikrara ulaşma eğilimindedir. Diğer bir deyişle, düzen sistemin normudur. Herhangi bir düzensizlik veya normdan sapma olduğunda, sistem kendini ayarlar ve normal konumuna dönmeye çalışır.¹⁹

Eğitim süreçlerinde şiddet ve anomi ile özdeşleşen suç olgusu göz önüne alındığında işlevsel model bu durumu sapıcı davranışlar olarak nitelendirmektedir. Sapıcı davranışların ortaya çıkmasında etkili olan en önemli faktör yine toplumsal yapıdır. Yani bireylerde olumsuz bir davranış yapısının oluşmasında en önemli faktör toplumdur.

Merton’un kavramsallaştırmasında toplumsal yapı özelliklerine uyum göstermenin beş ayrı tipinden bahsedilir²⁰:

1. Uyumluluk: Bireylerin, hem kültürün tanımladığı amaçları ve hem de bu amaçları gerçekleştirecek yolları kabul ettikleri durumu tanımlayan davranış kodudur. Uyumluluk en yaygın adaptasyon modelidir.

2. Yenilikçilik: Bireyler bazı durumlarda toplumda genel kabul gören amaçları kabul etmelerine rağmen, söz konusu bu amaçları yasal yollardan gerçekleştirme yöntemleri sınırlı olduğu için yeni yöntemler keşfederler. Bu kategori içerisinde değerlendirilebilecek bireyler; amaçlarını gerçekleştirmek için, hırsızlık veya zimmete

¹⁸ Margaret Poloma, **Çağdaş Sosyoloji Kuramları**, Çev. Hayriye Erbaş, EOS Yayınevi, Ankara, 2007, s.55.

¹⁹ Margaret Poloma, a.g.e., s.159.

²⁰ Zahir Kızmaz, “Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Aralık, 2005, Cilt:29, Sayı:2, s.155.

para geçirmek gibi bazı suçlar işleyerek, araçsal olarak toplumda kurumsallaşmış bazı normların dışına çıkmaktadırlar.

3. Şekilcilik: Bu davranış modeli, daha önceden belirledikleri amaçlarını gerçekleştirmekten vazgeçen ve o andaki yaşam biçimlerine kendilerini bırakan bireyleri tanımlamaktadır. Bu bireyler toplumsal yapı içerisinde normlara uygun hareket ederler. Bu özelliklerinden dolayı bu bireylerin sapma davranışları gösterip göstermedikleri ve buna bağlı olarak uyum tipinin ortaya çıkması da tartışmalıdır.

4. Geri çekilme: Toplumda genel kabul gören toplumsal amaçlar ve yollar açısından yabancılaşan bireyleri tanımlayan bir davranış biçimidir. Geri çekilme davranış kalıbı, serserilik/boş gezme, alkolizm ve uyuşturucu bağımlılığı gibi, toplumu terk etme ve yabancılaşma şeklinde kendini dışa vurur. Merton bu davranış biçiminin, yasal yollardan amaçlarını gerçekleştirmek için yoğun çaba gösterdikleri halde genelde başarısız olan bireylerde daha çok ortaya çıktığını belirtmektedir.

5. İsyan: Bu uyum biçimi kültürel amaç ve yolları reddetmenin yanı sıra devrimci bir tutumla yeni amaç ve yolları yaratma amacını güdenleri tanımlayan bir davranış modelidir. Bir anlamda bu davranış biçimi, yeni bir düzenin oluşabilmesi için önceki kurumsal yapının değişimini öngörmektedir

Cohen, toplumsal normlara uyum konusunda Amerikan toplumu temelinde bir model geliştirmiştir. Bu model, bireyin belirli bir yerde bulunduğu farklı sosyal sınıfları tanımayı hedeflemiştir. Cohen, ahlaki gelişim sürecinde bir suç alt kültürünün; alt ve orta sınıf kültürü arasındaki çatışmanın bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirtmektedir.

Cohen'in yaklaşımı Merton'un yetişkin bireyleri konu edinmesine karşın gelişme sürecindeki bireyleri konu edinmektedir. Ona göre, alt sınıfa mensup olan çocuklar, bir statü arayışı olarak, orta sınıfa mensup çocukların amaçlarını, yaşam biçimlerini gerçekleştirmeye çalışırlar. Ancak, alt sınıfa mensup ailelerin çocuklarının bu hedeflerini, toplumsal olarak kabul edilir bir yolla gerçekleştirmeleri oldukça güçtür. Çünkü içinde bulundukları sınıfsal ve ekonomik konum buna imkan tanımamaktadır.

Bu güçlük, bireylerde bir statü engellemesi yaratmaktadır. Bu durum da, çocukların, kendilerine olan güvenlerini kaybetmelerine ve karşıt bir tepki geliştirmelerine yol açarak, suçluluk alt kültürünün yani şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Bu sınıfa mensup çocukların, ait oldukları sınıfın kültürü

ile olan etkileşim düzeyleri arttıkça, davranış kalıplarını içselleştirmeleri de o denli kolay gerçekleşmektedir.²¹

2.1.3. Şiddetin Sınıflandırması

Şiddetin sınıflandırması konusunda değişik görüşler bulunmaktadır. Bu bağlamda uluslar, toplumlar ve kültürler üstü organizasyonların (UNICEF, Dünya Sağlık Örgütü, vb.) tanımları diğer yaklaşım görüş ve teorileri tamamlar niteliktedir. Örneğin Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanımlamada uygulanış şekline göre şiddet; “fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet, ekonomik şiddet” olmak üzere dört kategoride ele alınmıştır²²:

2.1.3.1. Fiziksel Şiddet: “Bir başka bireyin canının yanmasına, yaralanmasına ya da ölümüne neden olan kasıtlı davranış ya da davranışlar” şeklinde tanımlanabilir.²³ Örnek olarak, tokat atmak, tekme atmak, yumruk atmak, dövmek, hırpalamak, itip kakmak, silkelemek, bağlamak, çekiştirmek, makas, bıçak gibi aletlerle yaralamak, kezzap ya da kaynar su dökmek, sigara ile yakmak verilebilir.

2.1.3.2. Cinsel Şiddet: “İstek dışı cinsel ilişkiye zorlama veya ilişkide bulunmak” şeklinde tanımlanabilir²⁴. Örnek olarak istemediği zaman ve yerde ilişkiye zorlamak, başkaları ile cinsel ilişkiye itmek(fahişelik), kadını doğurmaya ya da doğurmamaya zorlamak, çocuğun bedenine sevgi ve şefkat içermeyen biçimde dokunmak gibi verilebilir.

2.1.3.3. Duygusal Şiddet: Herhangi bir kişiye yönelik olarak sistemli biçimde yapılan, kişinin benliğini, psikolojik ve sosyal gelişimini, ruhsal bütünlüğünü etkileyen olumsuz yargılar, atıflar ya da sözel davranışları içerebilir. Bu tür şiddetin en önemli özelliği sürekli olması ve tekrarlanmasıdır. Örnek olarak bağırarak, haykırmak, korkutmak, hakaret etmek, küçük düşürmek, arkadaşları ve akrabaları ile görüştürmemek, hapsetmek, yaptıklarını ve kendisini beğenmemek, aşağılamak, alay

²¹ Zahir Kızmaz, a.g.m., s.158.

²² TBMM, Türkiye’de Ortaöğretime Devam Eden Öğrencilerde ve Ceza ve İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlü Çocuklarda Şiddet ve Bunu Etkileyen Etkenlerin Saptanması Araştırma Raporu, Ankara, 2007, s.17.

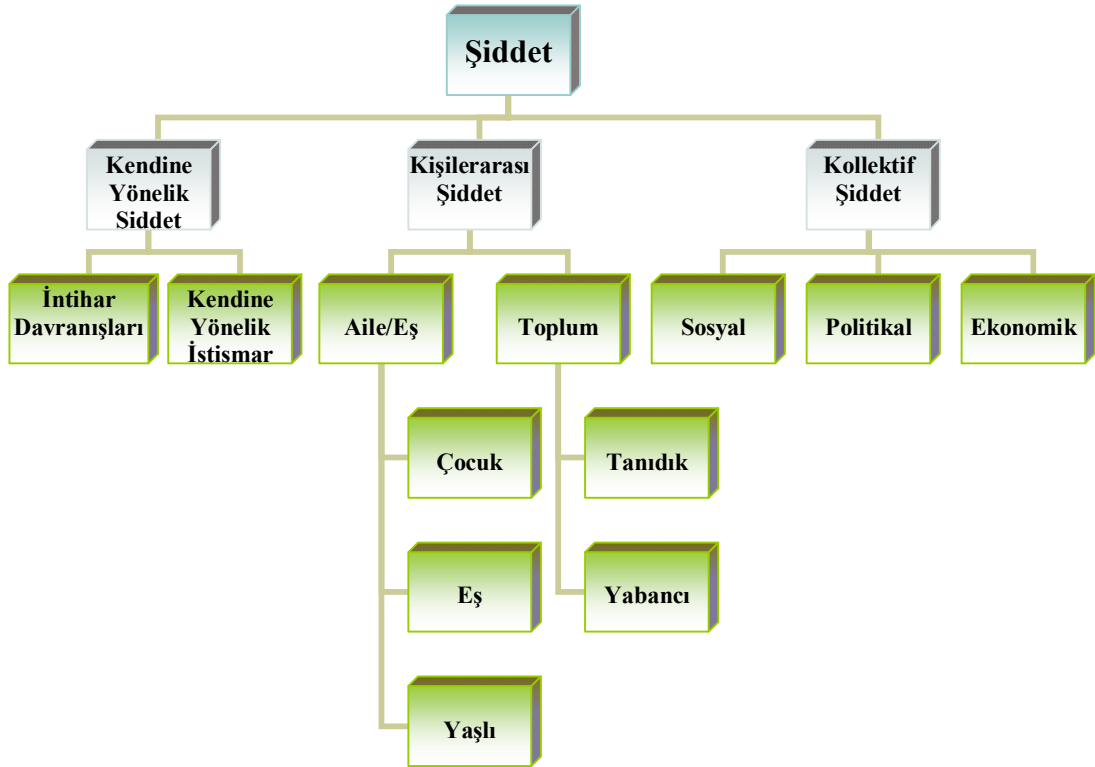
²³ TÜBİTAK ve Ankara Üniversitesi, Okullarda Şiddet ve Zorbalığın Önlenmesi Öğretmen El Kitabı http://www.okuldasiddet.net/upresimler/ogretmen%20_el%20_kitabi.pdf (E.T.:04.12.2011)

²⁴ TBMM, a.g.e., s.17.

etmek, küçük düşürücü şakalar yapmak, tehdit etmek, ihmal etmek ve sevgiden mahrum etmek verilebilir.

2.1.3.4. Ekonomik Şiddet: “Bir bireyin diğer bireyleri ekonomik olarak baskı altına alması” şeklinde tanımlanabilir. Bu konuda para vermemek, parasını ya da malını elinden almak gibi örnekler verilebilir.²⁵ Şiddetin yöneldiği hedef gözetilerek yapılan tanımlamada şiddet türleri konusu Dünya Sağlık Örgütü tarafından üç ana başlık halinde sınıflanmıştır:

Şekil 1: Dünya Sağlık Örgütü’ne Göre Şiddet Türleri

Yukarıdaki diyagramda şiddet; “kendine yönelik, kişiler arası, kolektif şiddet” olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır. Kişinin kendisine yönelik şiddet tanımı içinde; intihar, intihar girişimi ya da farklı türde davranışlar (kendini kesme, yaralama, ihmal vb.) yer almaktadır. Kişiler arası şiddet söz konusu olduğunda toplumsal yapı içinde bireylerin diğer bireylere şiddet uygulaması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Kişilerarası şiddet daha çok çocuk, eş, arkadaş ve yaşlılara yöneliktir. Çocukların

²⁵ Adem Solak, **Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu**, HEGEM Yayınları, Ankara, 2007, s.138.

kötüye kullanımı (istismarı), eş ya da yakın ilişkideki kişiyle ilgili şiddet ve yaşlıların kötüye kullanımı (istismarı) bu gruba örnek olarak verilebilir²⁶

Üçüncü kategori olarak kolektif şiddet kategorisi söz konusu edilebilir. Bu anlamda planlı ve belirli sosyal amaçlar çerçevesinde oluşturulan şiddet, kollektif şiddet olarak görülür ve organize gruplarca işlenen nefret suçları, terörist saldırılar, suç örgütlerince üretilen şiddeti içerir. Politik şiddet, savaş ve bununla ilgili şiddet içeren anlaşmazlıkları, devlet şiddetini ve benzer büyük gruplarca yapılan davranışları içerir. Ekonomik şiddet ise büyük gruplarca yapılan ekonomik kazanım amaçlı, ekonomik etkinliği bozma, gerekli hizmetlere ulaşımı engelleme ve ekonomik büyüme, ayrımcılık yaratma gibi saldırıları içerir.²⁷

Şiddet olgusu yöneldiği kişi, uygulanış biçimi temelinde yapılmış sınıflandırmalara ek olarak ortaya çıkış nedenine bağlı olarak da analiz edilebilmektedir. Bu bağlamda Eric Fromm dörtlü bir kategorize etme yöntemine başvurmuştur.²⁸

1. Oyuncu Şiddet: Şiddetin en zararsız biçimidir. Bu şiddet türünün örnekleri daha çok ilkel kabile oyunlarında görülmektedir. Oyunda amaç öldürmek değildir; ancak oyun da olsa yapılan davranışların arkasında yatan temel güdü saldırganlıktır.

2. Tepkisel Şiddet: Bu tür şiddetten bir bireyin kendisinin ya da başkasının yaşamını, özgürlüğünü, onurunu ve mülkiyetini korumak için kullandığı şiddeti olarak ifade edilebilir. Bu tür şiddet örneğini toplum içerisinde sıklıkla görebilmekteyiz. Bu tür şiddet ölümün değil yaşamın hizmetindedir; amacı da yıkım değil korumadır. Erich Fromm tepkisel şiddeti kendi içerisinde 4'e ayırmıştır. Bunlar;

a) Engellemelerden Doğan Gerginlikle Ortaya Çıkan Şiddet:

Bu şekilde ortaya çıkan tepkisel şiddetin bir türüdür. Herhangi bir istekleri ya da gereksinimleri engellendiği zaman hayvanlarda, çocuklarda ve ergenlerde saldırgan davranışlar görülebilir. Engellemelerden doğan şiddetin temel amacı yok etmek değil varlığını sürdürmektir.²⁹

²⁶ Etienne G. Krug, et al., **The World Report On Violence and Health**, WHO: Geneva, Switzerland, 2002.

²⁷ TBMM, a.g.e., s.20.

²⁸ Erich Fromm, **Sevgi ve Şiddetin Kaynağı**, Payel Yayınları, İstanbul, 1994, s.17-29.

²⁹ Engin Gençtan, **İnsan Olmak**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996, s.58.

b) Ödünleyici Şiddet: Gücsüz bir kişide üretici etkinliğin yerine geçen şiddet türüdür. İnsanın zayıflığı, aşırı kaygılanma, yetersizliği gibi durumlar gücsüzlüğü ortaya çıkarmaktadır. Gücsüzlükte bireylerin herhangi bir konuda eyleme geçmelerine engel olmaktadır. Bu durum bireylerin acı çekmesine neden olmaktadır. Acı çeken insanlar gücsüzlüklerini gidermek için silah, bıçak ve kuvvetli bir yapısı var ise diğer insanların yaşamına zarar verme yolunu seçerler.

c) İnançın Yıkılmasından Doğan Yıkıcılık: Öç alıcı şiddetle yakından ilişkili bir şiddet biçimidir. İnançın yıkılmasıyla ortaya çıkan şiddet, umutsuzluktan doğar ve bu durumda yaşamdan nefret etmeye kadar gidebilir.

d) Kana Susamışlık: Bu, gücsüz insanın gösterdiği türden bir şiddet değildir; bütünüyle ilkel olarak yaşayan insanın kan tutkusudur. Öldürme tutkusu var olan insanlar kan akıtma, yaşamın özü olup çıkar; kan akıtarak insan kendisini canlı, gücsüz, eşsiz ve başkalarından üstün duyar.

3. Gıpta (İmrenme) ve Kıskançlıktan Doğan Düşmanlık: Hem imrenme hem de kıskançlık bireyler üzerinde gerginliğe yol açabilir. Bu gerginliğin nedeni, bir kişi kendisinin istediği ancak çevresindeki başka bir kişinin sahip olduğu şeylere yönelik duyduğu imrenme ve kıskançlığa dayalı olarak ortaya çıkan nefret ve düşmanlıktır.

4. Öç Alıcı Şiddet: Öç alıcı şiddet bireysel olarak görülebileceği gibi toplumsal boyutta da görülebilir. Geri kalmış toplumlarda öç alma duygusu çok yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Gelişmiş olan toplumlarda da görülme olasılığı bulunmaktadır. Ancak topluluk bağlamında değil, bireysel bağlamda görülebilir.

2.1.4. Şiddeti Ortaya Çıkaran Etmenler

Bütün toplumsal olgular gibi şiddet olgusunu açıklarken de çok yönlü bir yaklaşım tarzının izlenmesi araştırmacıyı tek nedenli açıklamanın olası yanılgılarından koruyacaktır. Bu anlamda şiddet olgusu da tek bir nedenle açıklanamaz. Ekonomik, psikolojik ve toplumsal boyutlar şiddet olaylarında önemli ölçüde etkiye sahiptir. Bu sebeple, şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Örneğin, şiddetin kalıtımsal olarak açıklanması da artık geçerliliğini

kaybetmiştir. Günümüzde, şiddetin toplumsal bir sorun olduğu kabul edilmektedir. Aile, okul, ekonomik, siyasal ve benzeri toplumsal kurumlar devreye girmektedir.³⁰

Araştırmacılar, şiddet olgusunun birçok nedenden kaynaklandığını vurgulamakta ve bunlar arasında bireysel (yaş, cinsiyet, psikolojik özellikler), ailesel (tek ebeveynli aileler, anne babanın istismarı, ilgisizliği), okulla ilgili (akademik başarısızlık, okula bağlılığını hissetmeme) arkadaşlar ile ilgili (suça meyilli arkadaşlar, çete üyeliği), toplumsal (topluma ait olmama duygusu), durumsal (silahlara ulaşımın kolaylığı, uyuşturucu alkol) etkenlerin sıralanabileceğini belirtmektedir.³¹

Eğitim süreçleri ile ilgili düzenlemelerde dikkati çeken olgulardan birisi olarak şiddetin çok sebepliliği bu yaklaşıma bağlı olarak önemini korumaktadır. Bu anlamda kamusal yaklaşım bağlamında şiddetin ortaya çıkış nedenleri ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı yayınlamış olduğu eylem planında şiddeti üreten yedi etkeni vurgulamıştır³²:

2.1.4.1. Psikososyal ve Fiziksel Gelişim: Ergin bireylerin şiddet davranışı sergilemelerinin en önemli nedeni; içinde bulundukları gelişim dönemidir. Bu dönemin içeriği psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişim ödevlerin başarılmasına dayalıdır. Bu anlamda kişiler arası ilişkilerde yaşanan çatışmaları çözme yetisine sahip olmayan bireyler kendi statülerini kazanma, saygı görme, kişisel ve sosyal gereksinimlerini elde etmenin en kullanışlı yolunun şiddet içerikli davranışlardan geçtiğini düşünmektedirler.³³ Bu doğrultuda bireyler şiddet davranışlarına yönelerek düşüncelerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

2.1.4.2. Aile: Sosyalleşme süreci içinde bireyin aile ile ilişkisi bireyin toplumun diğer üyeleri ile olan ilişkisi üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Sosyalleşme sürecindeki aksamalar ya da kesintiye uğrayan sosyal süreçler bireyin, toplumun diğer bireyleri ile olan ilişkisini kurmada bireyi bu aksamaları rasyonelleştirme ve kullanışlı araçlara dönüştürme konusunda cesaretlendirir.

³⁰ Mahmut Tezcan, “Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul”, **Cogito**, Sayı 6-7, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996, s.105-108.

³¹ Robert F. Valios, vd., “Risk Factors and Behaviors Associated With Adolescent Violence And Aggression.” **American Journal of Health Behavior**, 26(6), 2002, s.454-464.

³² Milli Eğitim Bakanlığı, **Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı**, 2006, s.11-13.

³³ Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.p., s.11.

Aile bağlarının zayıf olması, aile tarafından yeterli gözetim ve denetim yapılmaması; aile içinde şiddete tanık olunması, şiddete maruz kalınması ve şiddetin pekiştirilmesi ile şiddet kullanmayı destekleyen ya da hoş gören beklentilerin, tutumların, inançların ve duyuların bulunması gibi ailedeki ilk öğrenme deneyimleri şiddetin temel nedenleri arasında sayılabilir. Aile içinde şiddet deneyimi yaşanmamış olmakla birlikte aile tarafından sosyalleştirilen bireye şiddetin içerik ve biçimlerinin öğretilmemesi, aile içerisinde etkili bir sosyal bağ kurulamaması ya da birey üzerinde etkili bir denetim sağlanamaması aile içinde sosyalleştirilen bireylerin şiddete maruz kalması kaçınılmazdır.³⁴

Aile kökenli şiddet etkenleri arasında, ailenin suça ve şiddete yönelik geçmişi, ebeveynlerin çocuklara yönelik beklentilerinin yetersiz ya da düşük ölçekli karşılanması, ebeveynlerin denetimlerinin yetersizliği, ailede ilaç ya da alkol kullanımı, çocukların istismarı ve ihmali yer almaktadır.³⁵

Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenleri aileleri ile aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelemek ve ailelerde psikolojik probleme sahip olma, alkol kullanımı ve suça yönelik davranışların görülme sıklığının karşılaştırılan bir araştırmada, şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme, ailedeki roller, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterebilme ve genel aile işlevlerinde karşılaştırma grubunda yer alan ailelere göre önemli oranda yetersizlik yaşadıkları belirlenmiştir.

Ailelerin davranış kalıpları öfke düzeyleri açısından incelendiğinde, şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin ailelerine göre “sürekli öfke”, “içe-yönelik öfke” ve “dışa yönelik öfke” düzeylerinin anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Şiddet davranışı göstermeyen ergenlerin ailelerinin öfkelerini daha iyi kontrol ettikleri görülmüştür. Ayrıca şiddet

³⁴ Milli Eğitim Bakanlığı , a.g.p., s.11.

³⁵ School Violence Resource Center, National Center for Rural Law Enforcement, Criminal Justice Institute, University of Arkansas: Little Rock, AR, 2002, Akt. Ferudun Sezgin ve Derya Özok, "Okulda Şiddet Olgusunun W. Glasser'in Seçim Kuramına Göre Açıklanması", **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, 2006, s.221.

davranışı gösteren ergenlerin aile üyelerinin daha fazla psikolojik probleme sahip oldukları, alkol kullandıkları ve suç işleme davranışında bulundukları saptanmıştır.³⁶

2.1.4.3. Medya: Şiddeti ortaya çıkaran etmenler arasında medya içeriği önemli bir yer tutar. Bu anlamda erişilmesi en kolay kitle iletişim aracı ve rol model sunucusu olarak görsel kitle iletişim araçları dikkati çeker. Görsel kitle iletişim araçları içerisinde televizyon bazı bireylere göre aynı hikâyeleri, aynı haberleri dinleme ve aynı şarkılara tempo tutma yolu ile bir araya getiren; bazı bireylere göre ise ailede iletişimi koparıp, yan yana ya da başka odalardaki iletişim biçimine hapseden bir araç şeklinde tanımlanabilir.³⁷

Günümüzde televizyon her evde bulunan en güçlü öğrenme aracıdır. Bu nedenle bireylerin dünyayı algılayışlarını ve olaylar karşısında verecekleri tepkilerini belirlemede her geçen gün biraz daha etkili olmaktadır. Bu durum özellikle şiddet içeren filmlerin çocukların saldırgan davranışlarının en temel nedeni sayılmaktadır. Maruz kalınan saldırgan davranışlar yalnızca çocukları değil yetişkinleri de olumsuz etkileyerek aile yapısının zarar görmesine neden olmaktadır.³⁸

Şiddet öğelerinin algılanması ve öğrenilmesinde, işitsel ve görsel uyaran olarak televizyonun rolünün incelendiği çalışmada, ebeveyn ve çocukların 18.00–22.00 saatleri arasında, hep birlikte, hafta içi ortalama 4 saatini, hafta sonu ise ortalama 5 saatini televizyon izleyerek geçirdiği saptanmıştır.³⁹ Bu durum doğrultusunda ebeveynlerle birlikte çocukların da aynı saatler içerisinde aynı programları izlemesi ailelerin denetim konusunda yetersiz kaldığını göstermektedir. Denetim zafiyetinden dolayı küçük yaşta çocukların şiddet içerikli programlara maruz bırakılarak geleceklerinde şiddet eğilimli bir birey olarak yetişmelerine neden olacaktır.

³⁶ Raşit Avcı, **Şiddet Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevleri, Öfke ve Öfke İfade Tarzları Açısından İncelenmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006, s.64-74.

³⁷ Sevilay Çelenk, “Medyadaki Şiddet Haberleri, Aile ve Simge Kullanımı” **Medyada Şiddete Duyarlılık**, RTÜK Yayınları, İstanbul, 2004, s.83–92.

³⁸ Güler Küçükturan, Sadegül Akbaba Altun, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Şiddetin Değerlendirilmesi”, **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, 2006, s.95.

³⁹ Hakan K. Emanetoğlu, **Şiddet Öğelerinin Algılanması ve Öğrenilmesinde, İşitsel ve Görsel Uyaran Olarak Televizyonun Rolü**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 2006, s.250.

Şiddetin televizyon programlarında, bir kahramanlık öğeleriyle birlikte sunulması bireylerin davranışlarını önemli ölçüde etkilemekte ve sosyal hayatta iletişim problemleri yaşamalarına ve bu durum da ilköğretim öğrencilerinde daha birinci sınıftan itibaren televizyon programlarındaki figürlerin rol modeli olarak alınması sonucunda öğrenciler arasında “çete” olgusu oluşmasına neden olmaktadır.

2.1.4.4. Sosyal Çevre: Çocuk ve gencin şiddeti öğrenmesinde ve uygulamasında etkili olan diğer bir etmen sosyal çevredir. Zira sosyal çevre sosyalleşme sürecindeki ergin bireyin en etkili rol model gösterimine sahiptir. Çocuğun ve gencin sosyal çevresinde çetelerin bulunması, zararlı madde kullanan ya da satanların bulunması gibi durumlar çocuk ve gençlerin bir yandan şiddet deneyimi edinmesine yol açarken, bir yandan da şiddeti pekiştiren rol modelleri ile bir arada bulunmasına neden olmaktadır.⁴⁰

Çocukların yaşadığı çevre, suç ve şiddet olaylarının ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Çevreyi ailenin ile çocuğun yaşadığı çevre ve okul çevresi olarak iki grupta incelemek gerekmektedir. Özellikle çocukların içinde yaşadıkları çevrenin olumsuz rol model pekiştiricilerine sahip olması çocukların suça yönelmesinde büyük rol oynamaktadır.⁴¹

2.1.4.5. Okul ve Arkadaş Ortamı: Şiddetin nedenleri arasında dikkate alınması gereken en önemli etmenlerden birisi de okul ve arkadaş ortamıdır. Erken çocukluk döneminde öğrenilen olumlu davranış biçimleri okul ortamına aktarılmakla birlikte; okul, çatışma yaratabilecek, hayal kırıklığı yaşatabilecek ve şiddet davranışlarına neden olabilecek etkenleri içerisinde barındırmaktadır. Aile içinde uyumlu ve şiddetten uzak bir geçmişe sahip olmak, okul ve akran ortamında bu olumlu davranış kalıplarının devamlılığını destekleyebilir.

Okul ortamı ve okul ortamındaki arkadaş çevresi, çocuklar ve gençler için uyum sağlanması gereken yeni sosyal sistemlerdir. Okul ve arkadaş ortamı, gencin gerçekleştirilmesini istediği beklentilere sahiptir. Örneğin akademik başarı, akranlardan onay görme, kişisel yetkinlik ve bağımsızlık, kişiler arası ilişkiler ve yakınlık kurma ve

⁴⁰ Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.p., s.12.

⁴¹ Joe M. Mccord, et al., Juvenile Crime, Juvenile Justice, Panel on Juvenile Crime: Prevention, Treatment and Control. National Research Council Institute of Medicine. National Acedemy Pres. Washington D.C. 2001, Akt. Özlem Haskan, **Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009, s.27.

bunları sürdürme kapasitesi gibi okulun ve arkadaş çevresinin beklentileri çocuk ve genç üzerinde baskıya ve çatışmaya neden olabilir. Okul ve arkadaş çevresindeki gözetim ve denetimin azalması durumunda bu yeni çatışma kaynakları şiddet olasılığını artırır.⁴²

Çocuklar günlük yaşamlarında okul ortamı ve arkadaş çevresinde uzun bir zaman dilimi geçirmektedirler. Bu zaman dilimi içerisinde öğrenciler olumlu bir davranış yapısı kazanabilecekken okul içerisindeki arkadaş ortamı nedeniyle kendilerini şiddet davranışları içerisinde bulabilmektedirler.

2.1.4.6. Beceri Düzeyi ve Akademik Başarı: Beceri ve akademik düzeyi yetersiz olan öğrenciler akranlarından dışlanma görürler ve bu öğrenciler “sorun yaratanlar” olarak damgalanabilirler ve gruplaşabilirler. Suç davranışı sergileyen ve akranlarınca dışlanan bu ergin, öfke, reddedilme ve yabancılaşma gibi duygular yaşarlar ve grup içinde bu duyguları pekiştirirler. Suç işleme eğilimi olan gruplarda yer almak, gencin şiddet davranışları sergilemesinin arkasındaki en güçlü ve en yakın nedenler arasındadır.⁴³

Elverişli kişisel yetenekleri bulunmayan ayrıca akademik anlamda başarı elde edemeyen öğrenciler kendilerini gündemde tutmak için eğitim süreçlerinde çete olarak nitelendirilen grupların içerisinde göstermeye çalışmaktadırlar. Bireyler bu gruplara bağlı olarak şiddet eğilimi içerisine girmektedirler.

2.1.4.7. Alkol ve Madde Bağımlılığı: Ergenler arasında giderek yaygınlaşan şiddetin oluşmasında etkili olan önemli etkenlerden birisidir. Alkol ve madde bağımlısı olan bir ebeveynin çocuğunu ihmal ve istismar etme eğilimi daha yüksektir. Bu gibi bir ortamda yaşama, çocuk ve gencin alkol ve zararlı madde kullanımı riskini arttırmaktadır. Alkol ve madde bağımlılığı ile şiddet arasındaki ilişki, çoğu zaman karmaşık olmakla birlikte araştırma sonuçları, sorun olacak düzeyde alkol ve madde kullanımının şiddet ile ilişkisinin bulunduğuna işaret etmektedir.⁴⁴

Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, bir ergenin suç aletlerine erişme ve suç işleme veya diğer problemli davranışlarda bulunma riskini arttırdığı gibi şiddet mağduru

⁴² Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.p., s.12.

⁴³ Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.p., s.13.

⁴⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.p., s.13.

olma riskini de arttırmaktadır. Ergenler kendilerinden daha genç olan çocuklara oranla çetelere ve çete faaliyetlerine daha sıklıkla katılırlar ve bu da şiddete maruz kalma ihtimallerini arttırır(mağdur veya tanık olarak). Bütün çocuklar ergenlik dönemini farklı deneyimlerle yaşarlar ve bu deneyimler nedeniyle bireylerin bir bölümü şiddete maruz kalabilmekte ve suç mağduru olabilmektedir.⁴⁵

Saldırgan ve şiddete eğilimli kişilik yapılarının oluşmasında bireysel ve toplumsal faktörler etkili olmaktadır. Çünkü bireylerin kişilik gelişiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için de sağlıklı toplumsal koşulların bulunması zorunludur. Aynı şekilde sağlıklı bir toplumsal yapının oluşabilmesi için de; sağlıklı kişilik yapısına sahip bireylerin toplum içerisindeki sayısının artması gerekmektedir.

Olumsuz kişilik özelliklerinin sonucu olarak ortaya çıkan şiddet eylemleri, sadece bireyler arasında değil sosyal çevreden bireye yönelik de gerçekleşebilmektedir. Ancak, hangi yönde olursa olsun ve kimi hedef alırsa alsın toplumsal yaşamda şiddetin temel kaynağı bireylerdir.

Dünya Sağlık Örgütü, grup özellikleri gösteren kolektif ortamlarda görülen şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında etkili olan risk faktörlerini şöyle sıralamaktadır⁴⁶:

1- Demokratik sürecin olmaması ve eşitsiz güç dağılımı. Bu risk, özellikle, güç grupları etnik veya dini kimliklere sahip olduğunda ve insan haklarını ihlal eden baskıcı bir liderlik var olduğunda yüksektir.

2- Adil olmayan kaynak dağılımı ve kaynaklara erişim açısından toplumsal eşitsizlik hali. Çatışmalar, genellikle ekonominin inişe geçtiği dönemlerde, kaynaklar için rekabetin arttığı ve toplumsal eşitsizliklerin görüldüğü dönemlerde artar.

3- Değerli bir doğal kaynağın (elmas, petrol, kereste ve ilaçlar gibi) tek bir grup tarafından kontrol edilme hali.

4- Devletin temel hizmetleri ve iş imkânı sağlama kapasitesini engelleyen hızlı demografik değişimlerin varlığı.

⁴⁵ Kenan S. Gül ve İsmail D. Güneş, "Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet" *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, 2009, s.81.

⁴⁶ Dünya Sağlık Örgütü, **Şiddet ve Sağlık Konulu Dünya Raporundaki Önerilerin Uygulamaya Geçirilmesi Sekretarya Raporu**, 2003, Akt. Sezer Ayan, **Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2003, s.48.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirtilen risk faktörlerinin toplumsal boyutta ortaya çıkardığı şiddet eylemlerinin nedeni; kendilerini bir gruba veya bireylere karşı bir grubun üyesi olarak tanıtan kişilerce siyasi, iktisadi ve toplumsal amaçlara ulaşmak için, araç olarak kullanılmasıdır. Bu durumda beliren toplu şiddet eylemleri ise; terör, grevler ve ihtilaller, devlet terörü, endüstriyel şiddet, savaş vb. olarak sayılabilir.⁴⁷

Şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında etkili olan nedenler doğrultusunda, şiddet olaylarının, bireysel ve toplumsal sebeplerin birlikte şekillendirdiği olaylar olduğu, bireysel düzeyde yaşanan şiddet olaylarının, bireyin içinde bulunduğu toplumsal koşullardan ayrı düşünülmemeyeceği, aynı zamanda toplumsal düzeyde yaşanan şiddet olaylarının da, bireyin kişilik özelliklerinden ayrı tutularak değerlendirilmeyeceği ifade edilebilir. Böylece gelişimini sağlıklı toplumsal koşullarda tamamlamış bireylerin sağlıklı toplumsal yapılar meydana getireceği, toplumsal koşulların yetersizliğinin ise sağlıklı bireysel gelişimlere, sağlıklı bireysel gelişim geçiren bireylerin de doğal ve toplumsal çevrelerinde saldırgan davranışlara ve şiddet eylemlerine neden olacağı düşünülebilir.⁴⁸

2.2. EĞİTİM VE ŞİDDET

Şiddet eylemlerinin en çok yaşandığı kurumlardan birisi olan eğitim kurumları hakkında Durkheim, eğitim kurumlarını “bireylere sosyal kişiliklerinin kazandırıldığı ortamlar” olarak değerlendirmiştir. Weber ise okulları “bireylere farklı beceriler kazandırarak, onları toplumsal yaşamdaki rollere hazırlayan bir ortam” olarak görür.⁴⁹

Yapısal işlevsel açıklama modeli, okul ortamının yapı ve fonksiyon bağlamında incelenmesinin elverişli olduğunu ifade etmiştir. Eğitim olgusunda da sosyal yapı olarak daha genel ve durağan yönü temsil eden okul ile değişimsel boyutu içeren öğrenci eylemleri, işlevsel olarak nitelendirilebilir. Aynı biçimde şiddet, okuldaki fonksiyonun patolojik bir durumu olarak değerlendirilebilir.

Eğitim kurumlarında, şiddet olaylarına tanık olan çocuklar aynı şekilde kendileri de şiddete eğilimli bireyler haline gelerek çeşitli ortamlarda şiddetin uygulayıcıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul şiddetinin bu bağlamda üç farklı temel alanı ortaya

⁴⁷ Sezer Ayan, a.g.e., s.48.

⁴⁸ Sezer Ayan, **Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2003, s.48.

⁴⁹ Mehmet Şişman, **Öğretmenliğe Giriş**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 1999, s.146.

çıkılmaktadır: birey, aile ve toplum.⁵⁰ Okul ortamlarında şiddet olaylarının temeli bireylere dayanmaktadır. Ayrıca şiddet olaylarına karışan bireylerin çoğunluğunun aile içerisinde ve ailenin yaşadığı toplumda da şiddet gördüğü yapılan araştırmalar sonunda ortaya çıkartılmıştır. Bu nedenle okul şiddetinin birey, aile ve toplum bağlamında incelenmesi gerekmektedir.

Şiddetin yaygınlaşması sonucunda eğitim kurumları, istenilen davranışları kazandırmada aile gibi çaresiz bir durum içerisine girmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de okullardaki şiddet olaylarında büyük bir artış söz konusudur. Gençliğin “kışkırtılan hevesleri, başıboş bırakılan enerjisi ve içi doldurulamayan idealler, değerler dünyası” giderek ortamı belirsizliğe dönüştürmüştür.⁵¹ Bu nedenle şiddete maruz kalan bireylerin sosyal, kültürel, ekonomik, duygusal, zihinsel, psikolojik ve fiziksel yönleri ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Şiddet, fiziksel yönü ile genel olarak incitici ya da zarar verici bir eylemi anımsatmasına karşın bireylerde daha kalıcı etkiler bırakmaktadır. Örneğin, okul ortamında yaşanan şiddet yalnızca fiziksel anlamda yaşanan bir şiddet değildir. Şiddetten etkilenen bireylere ayrıca sözel anlamda da şiddet uygulanmakta ve sosyal ortamdan dışlanmaktadır. Bu nedenle şiddet, yalnızca fiziki boyutuyla değil psikolojik yönleriyle de değerlendirilmelidir.

Her ne kadar basında eğitim kurumlarında yaşanan şiddetin nedeni karşı cins ya da arkadaş kavgası olarak yansıtılsa da görünmeyen nedenler toplumsal ve yapısal niteliktedir. Aile ilgisizliği, akran grupları, öz benlik sorunları, madde bağımlılığı, okulların boş zamanları değerlendirme ve yönlendirmedeki yetersizliği, sınıf, öğretmen ve rehberlik servislerinin eksikliği gibi şiddet önleyici etkenlerin yokluğu araştırmalarda (Şahin ve Beyazova 2001; Avcı 2006; Pınar 2006; Karakaya 2008; Bilgi 2005) ortaya çıkmaktadır. Ayrıca okullarda şiddetin yoğunluğunu arttıran cinayet, kavga, zorbalık, sözlü tehdit, cinsel taciz gibi kişisel faktörler de belirleyici olabilmektedir. Bunların dışında güç ilişkileri, medyadaki şiddet görüntüleri, cinsiyet rolüne yönelik ön yargılar ve kültürel normları kapsayan sosyal ve çevresel faktörler okulda şiddetin yaygınlaşmasında ve uygulanabilirliğinde etkili olan diğer faktörlerdir. Eğitim kurumlarında yaşanan şiddet, dışlanma ilişkisi şeklinde de ortaya çıkmaktadır. Çünkü

⁵⁰ Ömer Sağlam, a.g.e., s.17.

⁵¹ Adem Solak, **Eğitim Yolunda Şiddet**, HEGEM Yayınları, Ankara, 2007, s.246.

okullarda yaşanan şiddetin temeli sosyal eşitsizliklere dayalı olarak cinsiyetçi bir yaklaşıma dayanmaktadır.⁵²

Öğrencilerin “eğitim ve öğretimlerinin yapıldığı yer” olarak tanımlanan eğitim süreçlerinde ise şiddet, öğrenci ya da öğretmenlere yönelik fiziksel, psikolojik, sosyal, kasten saldırı ya da müdahale kabul edilir ve bireylerde fiziksel ya da ruhsal acı yaşanmasına neden olur.⁵³

Sağlıksız toplumsal koşullarda bireyin şiddete maruz kaldığı ya da şiddeti öğrendiği kurumlardan biri de eğitim kurumudur. Türkiye’de evde başlayan ve okulda devam eden şiddet olaylarının faili ve mağduru durumunda olma riskini taşıyan binlerce çocuk vardır. Beş yaşında başlayan anasınıfı ile temel eğitime merhaba diyen her çocuğun şiddet davranışlarıyla karşılaşma ihtimali çok yüksektir.⁵⁴

Eğitim kurumlarında yaşanan şiddet olayları genellikle fiziksel, duygusal ve cinsel anlamda olmaktadır. Yaşanan şiddet olayları genellikle öğretmen ve öğrenciler arasında gerçekleşmektedir. Bu olaylarda çoğu zam mağdur olan, öğrenciler olmaktadır. Ancak öğrencilerin mağduriyetine ilişkin olarak nesnel bir şekilde bilgilere ulaşılamamaktadır. Bu nedenle çoğu olay yargı sürecine taşınmadan kapatılmaktadır. Eğitim kurumlarında öğretmen ve öğrenci arasında yaşanan şiddet eylemleri eğitimcinin kişilik yapısına, aile yapısına, okulun disiplin anlayışına bağlıdır. Bununla birlikte okullarda yaşanan şiddet olaylarının yalnız bir nedene bağlı olmadığını söyleyebiliriz.

Çocuklar, eğitim çağına girmeden önce çevresinden belirli davranış kalıplarına adapte olmaya başlar. Bu adaptasyon sürecinden itibaren eğitim-öğretim hayatına girmesiyle birlikte bu davranış kalıplarıyla uyumlu olmayan eğitim koşulları şiddet eylemlerini teşvik etmektedir.

⁵² Songül Sallan Gül ve Ayşe Alican, “25 Kasım Düşündürdükleri ve Dışlanma Sosyolojisi Olarak Eğitimde Şiddet”, **Yeniden İmece**, Üç Aylık Eğitim, Bilim, Sanat ve Kültür Dergisi, Kasım-Aralık 2008, s.53-56.

⁵³ Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.p., s.9.

⁵⁴ Oğuz Polat, **Çocuk ve Şiddet**, Derya Yayınları, İstanbul, 2001,s.163.

Eğitimde şiddete ilişkin olarak Adana'daki 12 ilköğretim okulunda, 868 öğrenciye dayalı olarak yapılan bir araştırma dikkat çekicidir. Araştırma, öğrencilerin en çok “kulak çekme”, “tahta sildirme”, “ayakta tutma” cezalarından şikâyetçi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu tip fiziki zorlamalara daha çok alt sosyo-ekonomik grupların yaşadığı semtlerde rastlanırken, üst sosyo-ekonomik grupların yaşadığı semtlerdeki okullarda ise daha çok “fazladan ders, ödev verme” tarzı cezaların verildiği saptanmıştır.

Öğrencilerin %37,8'inin “bazen”, %37,1'inin “hiç”, %10,1'inin “çoğunlukla”, %15'inin ise “her zaman” kulak çekmeyle karşılaştığı tespit edilmiş. Fiziksel şiddet ile hiç karşılaşmayan öğrenci oranının okullara göre %35 ile %60 arasında olduğu saptanmış, dayanın alt sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullarda yaygın olduğu görülmüştür. Bu çalışmaya göre, ayda en az bir kez dayak yiyenlerin oranı %28,5 iken, son bir yıl içinde en az bir kez dayak yiyenlerin oranı ise % 45, hiç dayak yemeyenlerin oranı ise %36'dır. Sonuç olarak okullarda kötü muamele, alaya alma ve küçük düşürme davranışlarının oldukça yaygın olduğu, hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından dayığa çok sık rastlanıldığı görülmektedir.⁵⁵

2.3. SOSYALLEŞME VE ŞİDDET

Sosyalleşme, insan yavrusunun toplumun bir üyesi haline gelmesidir, yani ailesinin, akraba ve komşuluk çevresinin, kent ve köylünün ve nihayet ulusunun bir parçası olduğunu öğrenmesidir. Büyümekte olan çocuk, etrafındakilerle etkileşim sonucu, onlarınkine benzer davranışlar geliştirecektir. Böylece tek tek kişiler yerine toplumun üyeleri olan, birbirlerinden farklılıkları olduğu gibi, birbirlerine büyük benzerlikler de gösteren toplumsal bireyler oluşur.⁵⁶

Sosyalleşme yukarıda belirtildiği gibi çocukların çevreleriyle girmiş oldukları etkileşimler sonucu toplumsal bir birey haline gelmeleri sürecidir. Bireylerin toplumun

⁵⁵ Adnan Gümüş, Songül Tümkaya, Turan Dönmezer, **Adana'da İlköğretim Okulları, Öğretmenleri ve Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma**, Ankara, EĞİTİM SEN Yayınları, Ankara, 2004, s.117-118.

⁵⁶ Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Yeni İnsan ve İnsanlar**, Sistem Yayınları, İstanbul, 2005, s.325-327.

bir parçası haline gelmesinde aile, okul, toplumsal gruplar ve kitle iletişim araçlarının önemli bir etkisi bulunmaktadır.⁵⁷

Aile kurumu, toplumun kültürünü ve sosyal mirasını yeni nesillere aktarma görevini yerine getirirken, çocukları olumsuz etkilerden koruması gerekir. Çünkü toplumun diğer üyeleri gibi çocukları da medyanın, sosyal çevrelerinin ve özellikle akran gruplarının etkisiyle olumsuz davranış yapıları içerisine girmektedirler. Çocukların girmiş olduğu olumsuz davranış yapıları içerisinde, madde kullanımı ve bağımlılığı, antisosyal davranışlar, erken yaşta cinsel ilişkide bulunma ve şiddet eğilimleri sayılabilir. Böylece aileleri tarafından korunamayan çocukların toplum içerisinde giderek şiddet ortamlarının etkisi altında kaldığı bilinmektedir.

Aile kurumundan sonra çocukların sosyalleşmesinde diğer önemli bir etken eğitim süreçleridir. Çocukların aile dışında en fazla zaman geçirdikleri ortamlardan birisi okullardır. Çocukları geleceğe hazırlayan okullar, sosyalleşme yoluyla kültürün kuşaktan kuşağa eğitim yoluyla geçmesinde önemli bir rol oynar.

Çocuklar, anne ve babalarından sonra öğretmenlerini rol model olarak alırlar. Öğretmen, formel eğitimle çocuğu geleceğe hazırlayan kişi olarak tanımlanabilir. Bu nedenle öğretmen, çocukların eğitiminde önemli bir etkiye sahiptir. Okul ortamında yaşanan sosyalleşme öğretmen-öğrenci-aile-okul yönetimi arasında kurulan iletişim sayesinde gerçekleşmektedir. Bu iletişim ayağının birinde oluşan bir aksaklık çocukların sosyalleşme sürecinde de aksamaya neden olmaktadır.

Çocukların sosyalleşmesinde diğer bir etken ise toplumsal gruplardır. Toplumsal grup, aralarında karşılıklı iletişim ve etkileşim bulunan, ortak duygu ve değerleri paylaşan, birbirlerinin varlığından haberdar olan ve kendilerini aynı gruba mensubiyet duygusuyla bağlı hisseden insan topluluğu anlamına gelir.⁵⁸

Toplumsal gruplar bireylerin eğitiminin ve değerler sisteminin oluşmasında etkilidir. Küçük gruplar üzerinde yapılan araştırmalarda bir grup içerisinde yer alan bireylerin, grup içerisindeki diğer üyelerin değer, düşünce ve duygularından etkilendiği

⁵⁷ Meryem Tuna, **İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Popüler Kültürün Rolü**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2008, s.40-50.

⁵⁸ Meryem Tuna, a.g.e., s.45.

hatta onlarla aynılaşıma eğilimi gösterdiği kanıtlanmıştır.⁵⁹ Bu duruma göre sosyal gruplar içerisinde yaşamını sürdüren bireylerin davranışlarının sosyalleşme sürecinde grup üyelerinin davranış yapılarıyla benzer bir görünüm arz ettiği sonucuna ulaşılabilir. Özellikle ergenlik döneminde olan bireylerin parçası oldukları akran gruplarının davranış yapılarını aynen içselleştirerek kendi yaşam tarzı haline getirmektedirler. Sosyalleşen ergenler eğer akran grupları olumsuz bir davranış yapısına sahip ise olumsuz davranış kalıpları edinebilmektedir. Bu nedenle ergen bireylerin akran grupları ile olan ilişkilerine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Sosyalleşmeyi şekillendiren diğer bir etken ise kitle iletişim araçlarıdır. İnsan, çevresinde ve dünyada olup bitenleri öğrenmek ve öğrendiklerini veya düşündüklerini başkalarına duyurmak ihtiyacındadır. Bu ihtiyacın giderilmesi için günümüzde kitle iletişim araçları (televizyon, radyo, dergi, gazete vb.) önemli bir fonksiyon icra etmektedirler.

Kitle iletişim araçları toplum içerisinde daha çok medya kavramıyla tanımlanmaktadır. Medya diğer bir söyleyişle, basın yayın organları toplumun gündelik hayatını şekillendirme konumuna kadar ulaşmıştır. Bu durum bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Sosyalleşme sürecindeki bireylerin basın yayın organlarında yer verilen yayınlar, haberler, magazin programları gibi görsellerden olumsuz etkilenerek birçok sorunların kaynağını oluşturmaktadır.

Sosyalleşme sürecinde çocukların görsel ve yazılı basından olumsuz etkilenmesini en aza indirmek için ebeveynlere ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Çocukların izleyeceği programların, okuyacağı yazılı basın öğelerinin kesinlikle önceden incelenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak sosyalleşme, yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu doğrultuda çocukların gelişim süreçleri içerisinde sosyalleşmeleri de devam etmektedir. Ergenlik dönemi içerisinde olan bireylerin sosyalleşmelerine dikkat etmek gerekmektedir. Çünkü yukarıda sayılan sosyalleşme üzerinde etkili olan etmenler olumluğun yanında olumsuzluklara da neden olabilmektedir. Özellikle çocukların şiddet eğilimlerinin yoğun bir şekilde yaşandığı dönem olan ergenlik döneminde bu etmenlerin fonksiyonu daha büyüktür.

⁵⁹ Meryem Tuna, a.g.e., s.45.

2.4. ERGEN BİREY VE ŞİDDET

Ergen, birey ve şiddet başlığımız altında, ergen bireyin kurumsal bir yaklaşım içerisinde tanımı yapılarak, ergenlik dönemindeki bireylerin gelişim özellikleri hakkında bilgiler aktarılmaya çalışılacaktır. Ayrıca bu dönemdeki bireylerin karşılaşmış oldukları olumsuz davranış yapılarına bağlı olarak ortaya çıkan şiddet eğilimleri ve bunların nedenleri üzerinde durulacaktır. Bunlara ek olarak ergenlik dönemindeki bireylerin dünyada ve Türkiye’de karşılaşmış oldukları şiddet eğilimleri ve bunlara yönelik yaklaşımlarına ilişkin bilgiler aktarılmaya çalışılacaktır.

2.4.1. Ergen (Adolesan) Birey

Ergenlik kavramı ilk kez 1904’te Stanley Hall ile literatüre girmiş ve insan gelişiminde ayrı bir evre olarak yerini almıştır. Terim Latince “gelişen” anlamındadır.⁶⁰ TDK tarafından ergen ve ergenliğe ilişkin sözcük tanımlaması şu şekilde yapılmıştır: Ergen, çocuk verebilecek duruma gelmiş olan, erin, yeni yetme, akıl balığ çağına ulaşmış olan bireylere denir. Ergenlik, cinsel organların fizyolojik gelişmesiyle başlayan, buluğa erişmişlikle yetişkinlik arasındaki döneme denir.⁶¹

Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından ergenlik; “fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan ve bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı, çok da belirli olmayan bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir ve bu dönem hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişimlerle karakterizedir” şeklinde tanımlanmıştır.⁶²

Dünya Sağlık Örgütü, 10–19 yaş grubu arasını ergenlik dönemi olarak tanımlamaktadır. Ergenlik dönemi, çocukluk ve erişkinlik dönemlerinin arasında bir geçiş dönemidir. Bu dönem fiziksel ve cinsel olarak hızlı büyüme ve gelişme ile karakterizedir.⁶³

⁶⁰ Fusun Çuhadaroğlu Çetin, “Ergenlikte Psikososyal Gelişim”, **I. Ulusal Adolesan Sağlığı Kongresi Konuşma Metinleri**, <http://ergen.org.tr/pdf/Kongre2KonusmaMetinleri.pdf> (E.T:04.11.2011)

⁶¹ TDK, a.g.e, s.643.

⁶² Fusun Çuhadaroğlu Çetin, a.g.m., <http://ergen.org.tr/pdf/Kongre2KonusmaMetinleri.pdf> (E.T:04.11.2011)

⁶³ Hilal Özcebe, vd., “Ankara’da Bir İlköğretim Okulunda Erken ve Orta Dönem Adolesanlarda Şiddet Algısı ve Şiddet Davranışı Sıklığının Değerlendirilmesi”, **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu**, İstanbul, 2006, s.56.

Milli Eğitim Bakanlığı'na göre gençlik, “buluş çağına erme sebebi ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12–24 yaşları arasındaki gruptur.” Bu tanımda gösterilen yaş sınırı UNESCO’nun gençlik çağı tanımlamasında 15–25, BM örgütüne göre 12–25 yaşları arasındır.⁶⁴ Tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere ergenliğin başlangıç ve bitiş yaşı ile ilgili çok net bir tanımlama yapılmamıştır. Bu durumun nedeni ise adolesan dönemlere ilişkin dünya üzerindeki toplumlarda farklılık görülmesidir. Daha da önemlisi dinsel, politik, ekonomik ve tarihsel açıdan benzer yapılara sahip olan jeopolitik yapılarda bile ergenlik dönemi farklılık gösterebilir.⁶⁵

Sosyolojik kuramlar, normların davranışlar üzerindeki etkilerine vurgu yapar. Sosyal teorilere göre kültürel beklentiler, sosyal adetler, etnik köken, toplumsal cinsiyet, sosyal sınıf, grup baskısı veya teknolojik olanaklar ergenliğin anlaşılmasında önemli bir yere sahip olduğunu kabul eder. Bu doğrultuda Kingsley Davis, modern toplumlarda değişimin hızlı olmasından dolayı yeni gelen kuşakların bir önceki kuşağa göre uyumda problemler yaşadığını ifade etmiştir. Kuşaklar arası farklılıklara bağlı olarak ebeveynler kendi düşünce yapılarını çocuklarına aktaramadıkları zaman çatışmaların yaşanması kaçınılmaz bir boyuta ulaşır. Kuşaklar arası çatışmaların bir diğer nedeni ise; ergenlerin fiziksel gelişimlerinin zirveye ulaştığı dönemde, ebeveynlerin fiziksel güçlerini kaybetmeye başlamalarıdır. Bu nedenle ergenler ebeveynleri ile yaşadıkları çatışmaların çoğunluğundan başarı ile ayrılırlar. Ergenlerin fiziksel gelişimlerinin yanında bir de “hayat herkese adil olmalı” gibi bir ulaşılmaz ideallerinin bulunması nedeniyle toplum ile ergenler arasında çatışmalar çıkmaktadır.⁶⁶

Sosyolojik kuramların ergenlik hakkındaki görüşü doğrultusunda ergenler ile diğer kuşaktaki bireyler arasında yaşanan çatışmalar normal olarak kabul edilir. Ancak bu yaşanan çatışmalar aile bağlarının zarar görmesine, aile bireyleri arasında şiddet davranışlarının ortaya çıkmasına neden oluyorsa; o zaman normallikten çıkarak anormal bir yapı arz eder. Bu durum ise ailelerin parçalanmasına kadar gitmektedir.

⁶⁴ Haluk Yavuzer, **Ergenlik Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001, s.33

⁶⁵ Diğdem M. Siyez, **Ergenlerde Problem Davranışlar**, Pegem Akademi, Ankara, 2010, s.2.

⁶⁶ Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.6.

2.4.2. Ergenlerin(Adolesanların) Gelişim Özellikleri

Adolesan dönem, genellikle çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak kabul edilir. Bu dönem gerçekte fiziksel, psikolojik ve sosyal olgunluğa erişimin tamamlandığı bir dönemdir. Hızlı fiziksel büyümeye kendini henüz alıştırıramamış olan gencin cinsel gelişiminin başlaması ve psikososyal değişimlerinin olması, kendisi ve çevresi ile olan iletişimini etkileyebilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından ergenlik döneminin gelişim süreci üç bölüme ayrılmıştır. Bunlar erken ergenlik(10-13), orta ergenlik(14-16) ve geç ergenlik(17-29) dönemidir. Erken ergenlik döneminde olan bireyler vücutlarında hızlı fiziksel değişikliklere karşı şaşkınlık ve endişe duyguları yaşamakta, ayrıca bu değişikliklere ayak uyduramama nedeniyle de etrafındaki kişilere karşı davranış ve tepkilerde ani çıkışlar görülmektedir. Orta ergenlik döneminde ise akran grupları birey için çok önemli olmaktadır. Yetişkinleri taklit etmeye başlamakta, bu taklit sırasında uyuşturucu ve madde bağımlılığı gibi bireylerin fiziksel gelişimlerini olumsuz olarak etkileyen davranışlar da görülebilmektedir. Geç ergenlik döneminde ise büyüme ve gelişme tamamlandığı için fiziksel değişikliklere ilişkin şüpheler kaybolmuş, cinsel kimlik yapısı gelişmiştir. Soyut düşünce yapısı yerleşmiştir. Çevresiyle iyi iletişim kurabilen bir birey haline gelmiştir.⁶⁷

İlk defa gençlik döneminde ortaya çıkan bazı davranışlar sağlığın olumlu ya da olumsuz olarak etkilenmesine neden olabilmektedirler. Riskli davranışların sağlık üzerindeki etkileri hemen, gecikmiş veya uzun vadede ortaya çıkabilir. Ayrıca, risk davranışlarının etkileri davranışın yoğunluğuna bağlı olarak da ortaya çıkabilir. Birden fazla riskli davranışa sahip olma durumu ise sorunlu diğer davranışların ortaya çıkmasına neden olabilir. Gençlerin pek çok konuda bilgilerinin yetersiz olmasının, riskli davranışları daha fazla benimsemelerine neden olduğu tartışılmaktadır. Ancak geç dönemde bulunan adolesanlar riskli davranışların (sigara, alkol ve madde kullanımı, riskli cinsel davranışlar, vb) sağlık üzerine etkilerini daha fazla bildikleri halde, daha erken dönemde bulunan adolesanlara göre daha fazla riskli davranışa sahiptirler.⁶⁸

⁶⁷ Hilal Özcebe, vd., a.g.m., s.56.

⁶⁸ Hilal Özcebe, “Adolesanlar ve Riskli Davranışlar”, **I. Ulusal Adolesan Sağlığı Kongresi Konuşma Metinleri**, <http://ergen.org.tr/pdf/Kongre2KonusmaMetinleri.pdf> (E.T:04.12.2011)

2.4.2.1. Ergenlikte Fiziksel Gelişim

Bireylerin temel gelişim alanlarından birisi olan fiziksel gelişim, bedensel ve psikomotor gelişim olmak üzere ikiye ayrılır. Bedensel gelişim bedenin yapısında meydana gelen değişimlerle ilgilidir. Psikomotor gelişim ise bedenin yapısına bağlı olan istemsiz hareketlerin gelişimini kapsamaktadır.⁶⁹

2.4.2.1.1. Bedensel Gelişim

Bebeklik döneminde oldukça hızlı devam eden, ancak çocukluk dönemiyle birlikte yavaşlayan bedensel gelişim, ergenlik dönemiyle birlikte tekrar hızlı bir gelişme dönemi içerisine girmiştir. Ülkemizde ergenlik dönemine başlangıç yaşı kızlarda 10–12, erkeklerde ise 12–14 yaşlarıdır. Ergenlik döneminde bireyler üzerinde fiziksel anlamda ciddi değişimler gerçekleşecektir. Yaklaşık olarak kızlar 10 yaşında kendi yaş grubundaki erkeklerden biraz daha uzun boylu ve daha fazla kilolu olurlar. Erkekler bir yıl içerisinde 10–11 cm uzarken; kızlar 9 cm uzamaktadırlar. Bazı ergenlerde ise bu durum 12 cm'ye kadar çıkmaktadır.⁷⁰ Bu dönemde, cinsiyet hormonunun (kızlarda östrojen, erkeklerde testosteron hormonunun) vücutta diğer hormonlarla birleşmesi sonucu metabolizma hızla gelişirken, kemik ve kas yapısındaki büyüme hızlanır.

2.4.2.1.2. Psikomotor Gelişim

Bu dönem içerisinde erkekler ve kızlar motor becerileri açısından hızlı bir gelişme süreci içerisindeyler. Ancak bu dönemin başlarında motor becerileri açısından bir yavaşlama görülmektedir. Bu durumun nedeni ise kemik ve kas yapılarındaki büyüme ve gelişmenin farklı hızlarda olmasından kaynaklanmaktadır.

2.4.2.2. Cinsel Gelişim

Ergenlik dönemde, cinsler arasındaki cinsiyet organlarının değişiminden dolayı meydana gelen farklar, başka hiçbir gelişim döneminde bu kadar belirgin değildir. Bu bağlamda cinsel içerikli biyolojik gelişmelerin yanı sıra; kızlarda adet görme, göğüslerin büyümesi ve kalçaların genişlemesi, erkeklerde ise sesin kalınlaşması, bıyık ve sakalların çıkmaya başlaması gibi cinsel içerikli fizyolojik gelişmeler de görülür.⁷¹

⁶⁹ Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.20.

⁷⁰ Haluk Yavuzer, **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001, s.262.

⁷¹ Mustafa Koç, “Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri”, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:2, Sayı:17, 2004, s.234.

2.4.2.3. Duygusal Gelişim

Ergenlik döneminde duyguların yoğunluğu ve ifadesi açısından da çocukluk döneminden farklılık göstermektedir. Çocukluk döneminde yaşanan duygular açık bir şekilde, rahatlıkla ifade edilebilirken; ergenlik döneminde bu duygular gizlenerek dışarıya karşı ifade edilememektedir.⁷²

Ergenlerde görülen duygusal dalgalanmalar; karşı cinse aşık olma, mahcubiyet ve çekingenlik, aşırı hayal kurma, tedirginlik ve huzursuzluk, yalnız kalma isteği, çalışmaya karşı isteksizlik ve çabuk heyecanlanma gibi duygulanım durumlarıdır. Bu anlamda ergenlik çağındaki gençlerle ilgili yapılan araştırmalarda, ergenlerin duygusal problemlerinin; bulundukları yaş gruplarına, okula devam edip etmemelerine, ailenin geliştirdiği tutumlara, ergenlerin sahip oldukları bireysel zekâya ve çevreleri tarafından kabul edilme derecesine göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir.⁷³

2.4.2.4. Ahlak Gelişimi

Ahlak gelişimi ile ilgili en çok bilinen kuramcı olan Kohlberg, ahlak yargısının gelişimine dayandırmaktadır. Kohlberg'e göre ahlak yargısının gelişiminde altı evre vardır ve bunlar üç temel düzeyde toplanır. Her düzey, bireyin benliği ile toplum kuralları ve beklentileri arasındaki farklı ilişki türünü yansıtır.⁷⁴ Birinci düzey “gelenek öncesi dönem”, ikinci düzey “gelenek dönemi”, üçüncü düzey ise “gelenek sonrası dönem” olarak adlandırılır.⁷⁵

1. Gelenek Öncesi Dönem

Bu dönemin temel özelliği körü körüne bağlılık, karşılıklı sorunlarda bireysel çıkarlara dayalı ilişkidir. “Kuvvetli olan kazanır” düşüncesi temel felsefesidir. Bu düzeyde kişi iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kültürel kural ve değerlere açıktır. Ancak bunları ceza, ödül gibi fiziksel sonuçlarına göre ya da bu kuralları ortaya koyan kimselerin fizik gücüne göre değerlendirir.

⁷² Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.44.

⁷³ Mustafa Koç, a.g.m., s.235

⁷⁴ Bekir Onur, **Gelişim Psikolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara, 2000, s.174.

⁷⁵ Koray Karabekiroğlu, “Ergenlikte Ahlak ve Din Gelişimi”, <http://www.cocukhayat.com/yazi/ahlak.html> (E.T:04.11.2011)

a) Birinci Evre: Ceza ve İtaat Eğilimi (4–5 yaş)

Çocuk için doğru ve yanlış belirleyen en önemli olan şey eylemlerin sonuçlarıdır. Çocuğun cezalandırılmasını engelleyen eylemler doğru olanlardır. Dünya çocuğun kendisinden ibarettir. Otoriteye uyma temel güdüdür. Bu dönem okul öncesi çocukların ahlâki gelişimini açıklamak için kullanılır. Bu evrede cezadan kaçınmak için kurallara itaat ederler. Davranış bütünüyle dışarıdan denetlenir. Dışarıdan gelen emirler, cezalar ve ödüllendirmeler davranışın yönünü belirler.

b) İkinci Evre: Bireysellik, Karşılıklı Çıkara Dayanan Alışveriş Eğilimi (6–9 yaş)

Çocuklar ödül elde etmek ve yapılan iyiliklerin geri dönmesi için uyum davranışı gösterirler. Çocukların ihtiyaçlarını karşılayan, diğer bir deyişle ödül getiren tutum ve davranışlar doğru, ihtiyaçları engelleyen, diğer bir deyişle ceza getiren tutum ve davranışlar yanlıştır.

2. Gelenek Dönemi

Bu dönemde aile ya da grubun beklentisi kendi başına değer taşır. Buradaki tutum sadece sosyal düzen ve beklentilere uymak değil, aynı zamanda onlara gösterilen sadakat de önemlidir.

a) Üçüncü Evre: Kişilerarası Uyum Eğilimi (10–15 yaş)

Bu evrede başkalarının onaylamamasından kaçınmak için toplum kurallarına uyum gösterirler. Yaşamlarına etki eden önemli kişilerin (özellikle akran gruplarının) normları kabul edilir. Kız çocukları diğerlerine yardım etme ve kişiler arası ilişkileri ön planda tutmaya eğilimli olurken, erkek çocukları hak ve adalet kavramlarına daha fazla odaklanırlar.

b) Dördüncü Evre: Kanun ve Düzen Eğilimi (15-18 yaş)

Bu evrede çocuğun ahlak kurallarını gözlediği ortam, aile sınırlarını aşmış ve tüm topluma yönelmiştir. Dış dünyadaki düşünce sistemleri değişmez ve katı kurallara sahip olarak algılanır. Yasalar ve dini kurallar öncelikle korku kaynağıdır.

3. Gelenek Sonrası Dönem

Bireyin, başkaları ve otoriteden bağımsız olarak izlemek istediği ahlak ilkelerini seçtiği ve kendine özgü değerler sistemini örgütlediği düzeydir. İlk düzeyde otorite kişinin tamamen dışındadır. İkinci düzeyde kişi otoriteyi içselleştirmiştir, ancak sorgulamaz. Bu üçüncü düzeyde ise kişisel otorite oluşur.

a) Beşinci Evre: Sosyal Sözleşme Eğilimi (18–20 yaş)

Bu evrede davranışlara, toplumsal refahın temelini oluşturduğu herkes tarafından kabul edilen ilkeler rehberlik eder. İnsan hakları, eşitlik gibi kavramlar yasalardan daha da değerlidir. Yasalar değişebilir ama bazı evrensel öncelikler hiçbir zaman değişmezler.

b) Altıncı Evre: Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi (20 yaş üzeri)

Evrensel değerler ön plandadır. Bu evrede davranış ve tutumlara bireyin kendi seçtiği ahlak ilkeleri ve yaşam görüşü yol gösterir.

Kohlberg'in kuramına göre ergenlik döneminde ödül ve ceza temel yönlendirici olmaktan çıkar. Ailenin otoritesi sorgulanmaya başlar ve toplumdaki diğer düşünce sistemleri de ergenin düşünce dünyasında değerlendirme sürecine alınır. Belirli bir tutarlılığı olan, toplum tarafından genel olarak kabul görmüş felsefi ve dini sistemler sınanmaya başlar. Ergen, zaman zaman belirli düşünce sistemlerine tümüyle itaat eğilimi gösterirken, kısa zamanda çok farklı bir düşünce sisteminin radikal savunucusu olabilir.⁷⁶

2.4.2.5. Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim, bireylerin düşünme, akıl yürütme, bellek ve kavrama sistemlerinde meydana gelen değişimleri kapsamaktadır. Bilişsel gelişimle ilgili alandaki en önemli çalışma Jean Piaget tarafından yapılmıştır.

Piaget'e göre zihinsel yapılar ve zekâ yaşa bağlı olarak gelişir ve bu olgunlaşma doğumdan başlayıp, ergenlik sonlarına kadar devam eder. Zihinsel gelişim kaynağını

⁷⁶ Koray Karabekiroğlu, a.g.m., <http://www.cocukhayat.com/yazi/ahlak.html> (E.T:04.11.2011)

beynimizde mevcut olan bazı biyolojik yapı ve işlevlerden alır. Beynimizin örgütlenme ve uyum sağlama olarak adlandırabileceğimiz iki temel görevini bu yapılar oluşturur.⁷⁷

Piaget bilişsel gelişim evrelerini dört aşamaya ayırarak incelemiştir.⁷⁸ Bunlar;

1. Duyusal Motor Evre (0-2 yaş):

Bebek eylemleri aracılığı ile dünyayı tanımaya başlamaktadır ve bebekler bu dönemde bedensel duyguları ile motor davranışları arasındaki var olan ilişkiyi keşfetmeye odaklanır.

2. İşlem Öncesi Evre (2-7 yaş):

Ertelenmiş taklit, sembolik oyunlar, resim çizme, zihinsel imgelem, akıl yürütme ve dil kazanımı gerçekleşir.

3. Somut İşlem Evresi (7-11 yaş):

Mantıklı düşünme becerileri gelişirken; benmerkezciliğin azalması, kavramları farklı alt boyutlara göre sınıflandırabilme, bir nesnenin sadece şekli ya da fiziksel görünümü üzerinde değişiklik yapıldığında sayı, ağırlık, uzunluk gibi temel niteliklerin aynı kalacağını kavranması, hız ve zaman kavramlarını öğrenmeye başlama, yaşlıları ile kurallı oyunlar oynayabilme, bu dönemin kazanımları arasında yer almaktadır.

4. Soyut İşlemler Evresidir (11+):

Ergenlik Döneminde bilişsel gelişim 11 yaşından sonra mantıksal düşünme yetişkinler düzeyine erişir.⁷⁹ Bireylerin bilişsel yapılarında gelişmelerden dolayı soyut kavramları daha iyi anlayan ve kullanan genç, bu dönemde ileride seçeceği meslekten, politika ve toplumsal konulara kadar daha duyarlı ve eleştirel bir düşünce yapısı sergilerken, duygu ve düşüncelerini inançla savunan davranış ve tutumlar geliştirir.

Ergenin bilişsel gelişimi üzerinde “dil” önemli bir etkiye sahiptir. Ergenliğe ulaşma ile birlikte gencin dilinde ve dil kullanımında önemli gelişmeler olur. Dildeki gramer ve kurallarını kavrayan genç, mecaz anlamı da kavramakta ve mizahı kavrama ve kullanma becerisi gelişmektedir. Ayrıca ergenlikte yazma becerisi de önemli gelişme gösterir. Ergen, düşüncelerini yazı ile organize biçimde ifade etme yeteneğine ulaşır.

⁷⁷ Beyhan Budak, vd., “Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim”, <http://www.psikologankara.net/ergenlik-doneminde-bilissel-gelisim.html> (E.T: 04.11.2011)

⁷⁸ Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.27.

⁷⁹ “Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim” <http://www.intaniye.com/cocuk-sagligi/ergenlik-doneminde-bilissel-gelisim.html> (E.T:04.12.2011)

2.4.2.6. Sosyal Gelişim

Ergenlik döneminde bireyler, yaşadıkları hızlı değişimlerden dolayı çevrelerine farklı tepkiler verebilmektedirler. Bu tepkiler, ergenin içinde bulunduğu toplumsal çevrenin ergene yönelik tutum ve davranışlarına göre olumlu ya da olumsuz olabilir. Ebeveynler, öğretmenler ya da yakın çevresinde yer alan diğer bireyler, ergende gözlemlenen bedensel ve cinsel büyüme belirtilerine karşı olumlu tutum ve davranışlar göstermelidir. Ergen bu konuda bilinçli bir şekilde yönlendirildiği sürece olumlu bir benlik bilincinin geliştiği ve ergenin bu dönemi daha az aksaklıklarla yaşadığı gözlenir. Bu aşamada, gence çevresi tarafından verilecek olumlu ve bilinçli destek çok önemlidir. Çünkü olumlu benlik algısı geliştiremeyen bireyler gelecekte ciddi anlamda ruhsal sorunlar yaşayabilmektedir.

Sonuç olarak ergenlik, kişilik gelişiminde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu dönemde yaşanan herhangi bir sorun bireylerin gelecekteki yaşamlarını da olumsuz yönde etkileyecektir. Bu dönemde ergenlerin aile ortamında ve çevresindeki akran gruplarının davranış yapılarının şiddete eğilimli ise ergenin de davranış yapıları şiddete eğilimli olacaktır. Bireyler bu dönemde çevresinde görmüş olduğu çoğu davranışları sorgulamadan içselleştirecektir. Bu durum da kişinin ilerleyen yaşamında sorunların oluşmasına neden olacaktır.

2.4.3. Ergenlik Döneminde Ortaya Çıkan Şiddet Eylemleri

Gençler ebeveynler için sevinç ve mutluluk kaynağı olabildikleri gibi, üzüntü ve sıkıntı sebebi de olabilmektedir. Birçok gencin büyüdüğü problem davranışları artabilmektedir. Çocukluk döneminde ortaya çıkan uyum sorunları ergenlik döneminde ciddi problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ortaya çıkan problemler kalıcı değil genellikle geçicidir. Bireyler eğer bu problemleri atlatabırlar ise kalıcı ruhsal sorunlara yol açabilir. Ergenler, yaşadıkları dönemden dolayı çevreleriyle ciddi iletişim sorunları yaşamaktadırlar. Bu sebeple ergenlik dönemi ebeveynler için de sınav dönemidir.⁸⁰

Ergenlik denince herkesin aklına olumsuz davranış yapıları gelmektedir ki; bu doğru bir değerlendirmedir. Çünkü sigara, alkol, uyuşturucu maddelere eğilim gençlik

⁸⁰ İbrahim Balcıoğlu, **Şiddet ve Toplum**, Bilge Yayınları, İstanbul, 2001, s.73.

döneminde başlar ve ilerleyen zamanlarda da sürer gider. Gençlik çağı kimilerine göre ise haylazlık, serserilik, kavgacılık, şiddet ve terör eylemlerini akla getirmektedir. Ergenlik döneminde ortaya çıkan ölümlerin çoğunluğu trafik kazaları, şiddet olayları ve intihar girişimleriyle gerçekleşmektedir.⁸¹

Ergenlik döneminde madde kullanımı ve bağımlılığı, antisosyal davranışlar ve erken yaşta cinsel ilişkide bulunma davranışları yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Bu dönemde yaşanan davranış şekillerini kısaca tanımlayalım:

2.4.3.1. Madde Kullanımı ve Bağımlılığı

Madde kullanımı, bir kişinin sinir sistemini etkileyen ve biyokimyasal yapıyı değiştirerek duygu durumunda, algılamada zihinsel kapasitede ve davranışlarda değişkenliğe neden olan doğal ya da sentetik maddelerin kullanımıdır. Madde istismarı, bu maddelerin sık aralıklarla ve yoğun olarak kullanımına karşılık olarak kullanılmaktadır. Madde bağımlılığı ise psikolojik ve fiziksel gereksinimleri karşılayabilmek amacıyla bu maddelere ihtiyaç duyulması ve maddenin yokluğunun yarattığı sıkıntıdan kaçma şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımlar sonrasında ergenler arasında sigara ve tütün, alkol, esrar, uyuşturucu maddeler, eroin, kokain, ekstazi, amfetaminler, LSD(Lizerjik Asit Dietilamidi) ve ilaç olarak kullanılan ancak bağımlılık yaratan maddeler daha çok kullanılmaktadır.⁸²

2.4.3.2. Antisosyal Davranışlar

Antisosyal davranışlar başkalarının sosyal hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı, tekrarlayan ve sürekli olan davranışlar şeklinde tanımlanabilir. Ergenlik dönemi bireylerde kişilik gelişimi için önemli bir adımdır. Bu dönemde bireyler artık ebeveynlerinin etkilerinin azalmasıyla birlikte bağımsız olma çabası içerisine girerler. Ayrıca ergenler ailesinin etkisinin azalmasından sonra akran gruplarıyla daha fazla zaman geçirmek için çaba harcayacaklardır. Bu davranışlar içerisinde fiziksel şiddet, fiziksel olamayan saldırgan davranışlar, çete kurma, çetelere üye olma, hırsızlık ve vandalizm (bilerek ve isteyerek, kişiye yada kamuya ait bir mala yada eşyaya zarar

⁸¹ İbrahim Balcıoğlu, a.g.e., s.74.

⁸² Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.78.

verme), yalan söyleme ve kurallara uymama ve okuldan kaçma olarak sınıflandırılabilir.⁸³

2.4.3.3. Erken Yaşta Cinsel İlişkide Bulunma Davranışı

Ergenlik döneminde bireyler kendi cinsel kimliklerini kabul etmektedirler. Bireyler bu kimliği kazanabilmeleri için cinsel açıdan olgunlaşmaya bağlı olarak bedeninde gerçekleşen fizyolojik değişimleri kabullenmesi cinsel arzularının farkına varması, cinselliğine yönelik tutum ve değer yargılarını belirlemesi ve bu duygu, tutum ve deneyimlerini geliştirmekte olan benlik yapısı ile özdeşleşmesi gerekmektedir.⁸⁴

Ergen cinselliğinin en önemli göstergesi karşı cinsten hoşlanma, flört etme isteği gibi çok sayıda davranış yapısı içerisine girmektedir. Bu davranışların dışında öpüşme, karşı cinsin bedenine dokunma, cinsel ilişki olmadan genital bölgelere dönük yoğun ilgi bu dönemde ergenlerde sıklıkla görülmektedir.

Ergenlik döneminin cinsel gelişim bağlamında problem davranışları olarak, erken yaşta cinsel ilişkide bulunma, erken yaşta hamilelik, cinsel yolla hastalıkların bulaşması sayılabilir. Ergenler kendi istekleriyle cinsel ilişkide bulunabilecekleri gibi zorlama ya da şiddet yoluyla, madde ya da alkol etkisi altında veya para karşılığı cinsel ilişkide bulunabilirler.⁸⁵

2.4.4. Ergen Şiddetinin Dünyadaki Durumu

Dünya geneline bakıldığında her yıl 1,6 milyon insan şiddet olayları sonucu hayatlarını kaybetmektedirler. Bu ölümlerin %91,1'i sosyo-ekonomik geliri düşük ve orta seviyedeki ülkelerde meydana gelmektedir. Şiddete bağlı ölümlerin yarıya yakını(%49,1) intihar, yaklaşık üçte biri cinayet (31,3) ve yaklaşık beşte biri(%18,6) savaş nedeni ile olmaktadır. Cinayet ve intihar yoluyla orta çıkan ölümlerden en çok etkilenen gruplar arasında ergenler bulunmaktadır. Ergenlerde şiddet toplumda görülen şiddetin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ölümle sonuçlanan her bir şiddet olayına karşılık 20-40 gencin şiddet nedeniyle hastanelerde tedavi olduğu; birçok gencin ise fiziksel, cinsel, üreme ve ruh sağlığı sorunları yaşadığı bilinmektedir. Bu konuya yönelik olarak Dünya Sağlık Örgütü, 2002 yılında 18 yaş altı 150 milyon kız ve 73

⁸³ Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.114.

⁸⁴ Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.146.

⁸⁵ Diğdem M. Siyez, a.g.e., s.146.

milyon erkek çocuğunun fiziksel temas içeren cinsel şiddet ve cinsel şiddetin diğer türlerine zorlandığını tahmin etmektedir.⁸⁶

Dünyada suça karışmış ergenlerin oranlarına bakıldığında, ülkelere göre farklı rakamlar karşımıza çıkmaktadır. Rusya’da post komünist dönemde genç cinayetleri yüzde 150 artış göstermiş ve 1985’ten günümüze 100.000’de 7’den 100.000’de 18’e çıkmıştır. ABD’de 1985’te 100.000’de 8,8 olan genç cinayeti oranı, 2000’lere doğru 100.000’de 16’ya çıkmıştır.⁸⁷ Bu sonuca bakarak suça karışan ergenlerin sayısı her geçen gün arttığı gözlenmektedir.

Endüstriyel olarak gelişmiş ülkelerde çocuklara karşı her türlü şiddete ve ihmale rastlanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde her yıl 15 yaşın altında yaklaşık 3500 çocuk fiziksel şiddet ve ihmal nedeniyle ölmektedir. Almanya ve İngiltere’de haftada 2, Fransa’da haftada 3, Japonya’da haftada 4 ve ABD’de haftada 27 çocuk şiddet ve ihmal nedeniyle ölmektedir. Bu verilere dayalı olarak ülkelerin zengin veya fakir olması çocuklara yönelik şiddet ve ihmal davranışları sergilenmektedir. Çocuklara yönelik şiddet uygulamaları ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısıyla ilişkilidir.⁸⁸

Dünyada ergenlere ve çocuklara yönelik şiddet eylemleri yoğun bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu durum ergen ve çocukların aileleri, öğretmenler, akran grupları, kardeşleri, kan bağı olan akrabaları ve işverenleri tarafından uygulanmaktadır.

Ergenlerde şiddet üzerine yapılan araştırmaların bazıları aileler üzerinde odaklanmıştır. Yapılan bir araştırmada, şiddet eğilimlerinin görülmediği ailelerden gelen ergenlerin % 38’inin, ergenlik dönemlerinde şiddet veya suç davranışlarını gerçekleştirdiklerini belirlenmiştir. Aynı araştırmada, şiddet davranışlarının uygulandığı ailelerden gelen ergenlerin suç işleme oranı ise % 60 olarak tespit edilmiştir. Aile ortamında şiddet davranışına maruz kalan ergenler içinse bu oran % 78 olarak saptanmıştır.⁸⁹

⁸⁶ Ruhi Kılıç, “Okullarda Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması”, **Okullarda Şiddetin Önlenmesi ve Mevcut Uygulamaları ve Sonuçları**, Türk Eğitim Derneği Yayınları, 2006, s.21.

⁸⁷ Ruhi Kılıç, a.g.m., s.22.

⁸⁸ Meryem Bulut, **Şiddet ve Çocuk**, Asil Yayın, 2010, s.47.

⁸⁹ Daniel J. Flannery, “School Violence: Risk, Preventive Intervention, And Policy”, Akt, Zahir Kızmaz, “Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:30, No:1, 2006, s.54.

Yapılan bir araştırmada, öfkelerinden dolayı şiddete eğilim gösterdiğini düşünen ergenlerin araştırıldığı çalışmada 89 ergen, davranışsal ve psikolojik yönden bilgi toplayan bir anket doldurmuşlardır. Ergenlerin % 35'i bazen çok öfkelenedikleri için şiddet kullanacaklarını konusunda kaygı duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu ergenler (öfke grubu) öfkeli olmayan grupla karşılaştırılmış ve birkaç farklılık bulunmuştur⁹⁰:

1. Öfke grubunun ebeveynleriyle ve kardeşleriyle daha az yakın oldukları ve daha az destek gördükleri,
2. Karşı cinsten daha fazla arkadaşlarının olduğu ve daha sık flört ettikleri,
3. Notlarının ortalamasının altında olduğu,
4. Daha bunalımlı oldukları,
5. Daha sık madde kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak, zayıf aile ilişkileri olan ergenlerin öfkeli olduklarını ve destek için karşı cinsten arkadaşlara yöneldikleri düşünülmektedir.

Başka bir araştırmaya göre, aile içi şiddete tanık olan çocuklarda meydana gelen psikososyal sonuçlar bağlamında şiddete tanık olan çocukların şiddete tanık olmayanlardan daha fazla olumsuz davranışlar sergilediklerini gözlemlenmiştir.⁹¹

Diğer bir araştırmada 2005 yılında ergenlerde cinsiyet ve saldırganlık eğilimi ilişkisi doğrultusunda, 21 erkek ve 20 kızdan oluşan çalışma grubunda erkeklerin saldırganlık puanlarının kız öğrencilerin saldırganlık puanından daha yüksek olduğunu ve erkeklerin kızlara göre daha fazla saldırganlık eğilimine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.⁹²

2.4.5. Ergen Şiddetinin Türkiye'deki Durumu

Ülkemizde 2006 yılının Mayıs ayı sonu itibarıyla yapılan basın taraması sonuçlarına göre son beş ayda okullarda meydana gelen fiziksel olaylarda 14 öğrenci

⁹⁰ Marcia E. Silver, et al., "Angry Adolescents Who Worry About Becoming Violent", http://findarticles.com/p/articles/mi_m2248/is_140_35/ai_70777829 (E.T:04.11.2011)

⁹¹ Katherine M. Kitzmann, et al., "Child Witnesses to Domestic Violence: A meta-analytic review". **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 2003, 71(2), 339-352.

⁹² Jessica W. Giles and Gail D. Heyman, "Young Children's Beliefs About the Relationship Between Gender and Aggressive Behavior", **Child Development**, January/February 2005, Volume 76, Number 1, Pages 107-121.

öldürülmüş, 104 öğrenci ve 3 öğretmen de yaralanmıştır. Türkiye’de okullarda şiddetin boyutlarını ortaya koymayı amaçlayan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar belirli illerle sınırlı kalmıştır. Bu araştırmalarla eğitim kurumlarında yaşanan şiddetin küçümsenemeyecek boyutlara ulaştığı görülmüştür. Ayrıca araştırmaların büyük bir bölümü okul personelinin öğrencilere uyguladığı şiddet davranışlarını içermektedir. Diğer bir kısmı ise öğrencilerin şiddet uygulayıcısı olduğu araştırmalardır. Bu araştırmaların bir bölümü şiddetin türlerine, diğer bir kısmı ise fiziksel şiddet üzerine odaklanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre eğitim kurumlarında şiddet; sözel, duygusal, fiziksel ve cinsel şiddet şeklinde sıralanmıştır.⁹³

Yapılan bir araştırmada, ilköğretim okullarında şiddet ile öğrenci, öğretmen ve yönetici yaklaşımları incelenmiştir. Araştırmada ilköğretim kurumlarında öğrenim gören 6, 7 ve 8. sınıflardaki öğrencilerin şiddet eğilimleri ve yöneticilerle öğretmenlerin buna karşı geliştirdikleri tutumlar incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre bayan öğretmenlerin erkeklere oranla daha az şiddet eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca ilköğretim kurumlarında ortaya çıkan şiddet olayları öğrencilerin cinsiyetine, yaşına ve sınıfına göre farklılıklar göstermiştir. Bu araştırma doğrultusunda sürekli olarak şiddete maruz kalan öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin içinde bulundukları yaşlarından dolayı, karşılaşmış oldukları şiddet olayını direkt olarak idareye aktarma oranları çok yüksektir.⁹⁴

Bir başka araştırmada, Adana ilinde şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin aileleri, aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmiştir. Şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme, ailedeki roller, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterebilme ve genel aile işlevlerinde karşılaştırma grubunda yer alan ailelere göre önemli oranda yetersizlik yaşadıkları belirlenmiştir. Şiddet davranışı göstermeyen ergenlerin ailelerinin öfkelerini daha iyi kontrol ettikleri görülmüştür. Ayrıca şiddet davranışı gösteren ergenlerin aile

⁹³ Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.p., s.10.

⁹⁴ Yasemin Can, **İlköğretim Okullarında Şiddet Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Yaklaşımları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.10-101.

üyelerinin daha fazla psikolojik probleme sahip oldukları, alkol kullandıkları ve suç işleme davranışında bulundukları saptanmıştır.⁹⁵

Diğer bir araştırmada, okuldaki şiddet davranışlarına ilişkin öğrenci yaklaşımları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaya katılanlar 6, 7 ve 8. sınıfa giden ve İstanbul'un çeşitli ilçelerindeki ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerdir. Çalışmanın ana noktası İlköğretim ikinci kademesinde okuyan öğrencilerin şiddet kavramını nasıl algıladıkları ve bu bahsi geçen kavramı nasıl kavramsallaştırdıklarıyla ilgilidir. Çalışmada, öğrencilerin tanım ve tarifleri dikkate alınarak, negatif davranışlar okulda şiddet başlığı altında tasnif edilmeye çalışılmıştır.⁹⁶

Yapılan bir araştırmada, eğitim kurumlarında görülen şiddet olaylarının gazete ve televizyon haberleri ışığında incelenmiş, bu nedenle ulusal düzeyde yayın yapan 16 gazete ve 11 televizyonun internet sayfaları 2001 yılından 2006 yılına kadar taranmış ve öğrenciden öğrenciye yönelik toplam 302 şiddet olayı belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre, öğrenciden öğrenciye yönelik şiddet, okul dışı ortamlardan ziyade, okul sınırları içerisinde yaşanmaktadır. Okul ortamında yaşanan şiddet erkek öğrencilerce, zaman dilimi olarak teneffüslerde, ortam olarak sınıflarda ve koridorlarda, neden olarak ise kişisel anlaşmazlık ve karşı cinsle bağlantılı konularda, kullanılan araç-gereçler olarak bıçak, taş, sopa, demir çubuk gibi materyallerin yardımı ile ve daha çok başkalarının gözü önünde gerçekleştirilmektedir. Yaşanan şiddet olayları kırsal kesimin dışında şehir ve büyük şehirlerde ortaya çıkmaktadır. Olaylar çoğunlukla hastaneye gitme ve polise şikâyet edilerek tutuklanma gibi olasılıklarla sona ermektedir.⁹⁷

Bir başka araştırmaya göre, 2007–2008 eğitim öğretim yılında Samsun Bölgesi, yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özellikleri, spor yapma alışkanlıkları ve şiddete maruz kalma durumlarını saptamak amacıyla yapılan çalışmaya 843 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri, spor yapma durumları, ders

⁹⁵ Raşit Avcı, a.g.e., s.4.

⁹⁶ Nedim Taktak, **İlköğretimde Şiddet**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.91.

⁹⁷ Sefa Bulut, "Okullarda Görülen Öğrenciden Öğrenciye Yönelik Şiddet Olaylarının Bazı Değişkenler Açısından Arşiv Araştırması Yöntemiyle İncelenmesi", **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:8, S.2, 2008, s.23-38.

dışı egzersiz çalışmalarına katılma durumları ve babalarının hayatta olması ile şiddete maruz kalmaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir.⁹⁸

Diğer bir araştırmada, Ankara genelinde ortaöğretim kurumlarında, 2004 yılı içerisinde öğrencilerin % 46'sı son üç ay içerisinde şiddet uygulamış veya şiddete maruz kalmış; ayrıca, öğrenciler, şiddete en fazla okulda % 49 ve arkadaşları tarafından % 62 maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Sopa, bıçak ve ateşli silah ile uygulanan şiddet % 12; vücudun bir parçası kullanılarak uygulanan şiddet % 67 olarak bulunmuştur. Ayrıca, araştırma kapsamında uygulama yapılan tüm okullarda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla şiddet uyguladıkları dikkat çekmektedir.⁹⁹

Diğer bir araştırmada, bilgisayar oyunu oynayan ve oynamayan öğrencilerin saldırganlık, depresyon ve yalnızlık düzeylerini incelemek amacıyla 2004–2005 öğretim yılında İstanbul'da öğrenim gören 13–15 yaş aralığındaki 310 öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, öğrenciler oynadıkları bilgisayar oyun türüne göre incelendiğinde, savaş, strateji ve macera oyunu oynayanların antisosyal saldırganlık düzeylerinin, bilgisayar oyunu oynamayanların antisosyal saldırganlık düzeylerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Oyun oynama sürelerine göre, bilgisayar oyunu oynama süresi arttıkça antisosyal saldırganlığın da arttığı, buna karşın depresyon ve yalnızlık düzeyinde herhangi bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur.¹⁰⁰

Türk Eğitim-Sen tarafından yapılan araştırmada; ankete katılan öğrencilerin %50,3'ünü kız, %49,7'sini erkekler oluşturmaktadır. Anketten öğrencilerin ağırlıklı olarak mafya dizileri seyrettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Atari salonu ya da internet kafelere giden öğrenciler arasında ise; en çok oynanan oyun türü %66,5 ile savaş ve dövüş oyunları olarak gözlenirken; futbol oyunu %12,1, araba ve motor yarış oyunları %9,9 oranına sahiptir. Bunun yanında öğrencilerin %7,1'i sanal sohbet (Chat), bilgi alma ve araştırma yapmak amacıyla internet kafelere gittiklerini belirtmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin %53,4'ü, "Okulda arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde 'istemediğiniz halde' size yapıldığını ve 'ayıp' olduğunu düşündüğünüz davranışlarda bulunan çocuklar var mı?"

⁹⁸ Hakan Acar, **Samsun İli Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Öğrencilerinin Spor Yapma Alışkanlıkları ve Şiddete Uğrama Durumlarının Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2008, s.104.

⁹⁹ Hilal Özcebe, vd., "Adolesanlarda Şiddet", I. Şiddet ve Okul Sempozyumu, İstanbul, 2004, s.511.

¹⁰⁰ Aysel Bilgi, **Bilgisayar Oyunu Oynayan ve Oynamayan İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık, Depresyon ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2005, s.73.

sorusuna “evet” cevabını vermişlerdir. Tacize yönelik davranış türlerinin daha çok hangi cinsiyete mensup öğrenciler tarafından gerçekleştirildiğini gösteren dağılıma bakıldığında; öğrencilerin %67,2’si erkeklerin, %29’u kızların, %3,8’i de hem erkeklerin, hem de kızların ayıplanacak davranışları daha çok yaptıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayıp davranışları daha çok erkeklerin yaptığını söyleyen öğrencilerin %61,9’u kız, %38,1’i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ayıp davranışları kızların daha çok yaptığını belirten öğrencilerin ise; %23,1’i kız, %76,9’u da erkek öğrencilerden oluşmaktadır.¹⁰¹

¹⁰¹ Türk Eğitim-Sen, “Şiddet ve Taciz” www.turkegitimsen.org.tr/1yayinlarpdf/okuldasiddetanket.pdf (E.T: 04.11.2011)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Bu bölümde araştırmanın yöntem ve teknikleri iki ana başlık ve üç alt başlık altında konulmuştur. Bu başlıklarda, araştırmanın hipotezleri, yöntemi ve alt başlık olarak araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanma biçimi ve değerlendirme süreci ile süresi ve olanaklarıyla ilgili bilgiler aktarılmaya çalışılacaktır.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, nedensel ilişkileri açıklamayı amaçlayan nicel (kantitatif) bir çalışmadır. Ayrıca bu araştırma;

1. Amacı bakımından ilköğretim II. kademe öğrencileriyle yapılmış ve öğrenciler arasında meydana gelen şiddet eğilimlerinin eğitim ve öğretim sürecine olan etkisi araştırılmıştır.
2. Araştırma yapıldığı zaman bakımından, belirli bir zaman kesitinde yapılan bir araştırmadır.
3. Kullandığı teknikler bakımından survey (tarama) tipi bir araştırmadır. Survey, geniş grupları kapsayan evrenden seçilmiş bir örneklem grup üzerinde çalışmalardır.¹⁰²

3.1.1. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma evreni; Burdur ili Bucak ilçesi merkezinde bulunan ilköğretim okullarının II. kademe öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı ile ilgili 2011 yılına ait veriler Bucak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. Elde edilen bu verilerden hareketle evren 1986 kişi olarak tespit edilmiştir.

Uygulama için evreni temsil edecek olan örnekleme giren öğrenci sayısı %99 güven düzeyine göre, %5 göz yumulabilir yanılğı ile aşağıdaki formül kullanılarak örneklem büyüklüğü hesaplanır.¹⁰³

¹⁰² Hüseyin Bal, **Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Nicel Araştırma Yöntemi)**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2. Baskı, 2012, s.70.

$$n = \frac{Z^2 \cdot \pi \cdot (1 - \pi) \cdot N}{Z^2 \cdot \pi \cdot (1 - \pi) + (P - \pi) \cdot (N - 1)}$$

Z : Güven düzeyine göre standart değer, normal dağılım tablolarından bulunur.

% 95 için 1,96

% 99 için 2,58

% 90 için 1,64

π : Evren içinde ilgilendiğimiz özellikteki birimlerin oranıdır. Bu rakam 0.50 olarak alınır.

p : Örnek içinde ilgilendiğimiz özellikteki birimlerin oranıdır.

$p - \pi$ ya da $\pi - p$: Göz yumulabilir yanılğı (%1, %3, %5, vb.: 0.01, 0.03, 0.05 vb.).

$$n = \frac{Z^2 \times \pi \times (1 - \pi) \times N}{Z^2 \times \pi \times (1 - \pi) + (P - \pi)^2 \times (N - 1)}$$

$$n = \frac{2.58^2 \times 0.50 \times (1 - 0.50) \times 1986}{2.58^2 \times 0.50 \times (1 - 0.50) + (0.05)^2 \times (1986 - 1)}$$

$$n = \frac{6.6564 \times 0.50 \times (0.5) \times 1986}{6.6564 \times 0.25 + 0.0025 \times 1985}$$

$$n = \frac{3304.9026}{6.6266} = 498,73$$

$$n = 499$$

Örneklem büyüklüğü, %99 güven düzeyi ve $\pm$ %5 göz yumulabilir yanılğı payı esas alınarak 499 olarak belirlenmiştir. Bu sayı, evrenin %25,1'ine karşılık gelmektedir. Ancak, çalışmanın güvenilirlik düzeyini yükseltmek ve araştırma sürecinde ortaya çıkacak olumsuzlukları da göz önünde bulundurarak yaklaşık bu oran %29'a çıkarılmıştır. Buna göre örneklem oranı $571:1986 \times 100 = \%28,7$ olmaktadır. Böylece örneklem büyüklüğü 571 olarak belirlenmiştir.

Bucak ilçe merkezinde bulunan tüm ilköğretim okullarından örnekleme girecek olan öğrenci sayıları *tabakalı rastlantısal örnekleme* yöntemiyle belirlenmiştir. Toplam

¹⁰³ Hüseyin Bal, a.g.e., s.116.

8 ilköğretim okulundan örnekleme girecek olan öğrenci sayıları, okulların tabaka ağırlığına göre aşağıdaki formüle göre tespit edilmiştir.¹⁰⁴

$$aj(\text{Tabaka Ağırlığı}) = \frac{N_j(\text{Tabakadaki Birim Sayısı})}{N(\text{Evrendeki Birim Sayısı})}$$

Tabakadan Alınacak Eleman Sayısı: Örneklem Büyüklüğü $\times$ Tabakanın Ağırlığı

Bu amaçla II. kademedeki okuyan öğrenciler, okudukları sınıflara göre 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf olarak katmanlandırılmış; sonra da her katmanın evren içindeki oranına göre örneklem dağılımı belirlenmiştir. Örneklem dağılımı belirlendikten sonra, yalın rastlantısal örnekleme yöntemiyle her katmandan örnekleme girecek birimlerin seçimi gerçekleştirilmiştir. Buna göre evren ve örneklem dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Bucak İlçe Merkezindeki İlköğretim Okullarının Öğrenci Sayıları ve Örneklem Oranları

Okullar	Okulların II. Kademe Öğrenci Sayıları ve Örneklem Oranı					Okulların Örneklem Sayısı			
	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam	%				
						6	7	8	Toplam
75. Yıl İ.O.	59	62	58	179	9,0	17	17	20	54
Cumhuriyet İ.O.	143	130	153	426	21,5	37	33	33	103
Fatih Sultan Mehmet İ.O.	80	71	76	227	11,4	29	22	24	75
Mehmet Akif Ersoy İ.O.	148	112	126	386	19,4	36	14	19	69
Oğuzhan İ.O.	74	38	74	222	11,2	35	24	27	86
TOKİ İ.O.	14	19	12	45	2,3	16	19	10	45
Adnan Menderes İ.O.	41	48	41	130	6,5	19	15	18	52
Atatürk İ.O.	125	138	108	371	18,7	29	32	26	87
Toplam	684	618	648	1986	100	218	176	177	571

¹⁰⁴ Hüseyin Bal, a.g.e., s.123.

3.1.2. Araştırmanın Hipotezleri

Temel Hipotez

İlköğretim II. kademe öğrencileri arasında yaşanan şiddet olaylarında aile, okul ve sosyal çevrenin etkilerinin yanında basın-yayın organları, çocuklar arasında şiddet eğilimlerinin artmasında önemli rol oynar ve çocukların eğitim-öğretim yaşantılarına olumsuz yönde etki eder.

Alt Hipotezler

1. Öğrencinin cinsiyeti ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Öğrencinin yaşı ve sınıfı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Öğrencinin anne ve babasının eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Ailenin gelir düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
5. Öğrencilerin bilgisayar ortamında oynadığı oyunlar ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
6. Öğrencilerin boş zamanlarda yaptıkları faaliyetler ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
7. Öğrencilerin televizyonda izlediği program türü ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
8. Öğrencilerin mensup olduğu ailedeki şiddet olgusunun varlığı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
9. Öğrencilerin karşı cinsten bir arkadaşının olup olmaması ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.1.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

İlköğretim öğrencilerinde yaşanan şiddet olgusunun tespit edilebilmesinde geçerliği ve güvenilirliği tespit edilmiş olan *Şiddet Eğilimi Ölçeğinden (ŞEÖ)* yararlanılmıştır(EK-1).

ŞEO dört faktör şeklinde oluşturulmuştur. Maddelerin içerikleri incelenerek birinci faktör, “**şiddet duygusu**”, ikinci faktör, “**bilişim teknolojileri aracılığıyla şiddet**”, üçüncü faktör, “**başkalarına zarar verme düşüncesi**”, dördüncü faktör, “**başkalarına şiddet uygulama**” şeklinde belirlenmiştir.¹⁰⁵ Birinci faktör 6, ikinci faktör 4, üçüncü faktör 5, dördüncü faktör 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçek toplam 20 adet sorudan oluşmaktadır.

Öğrenciler, ŞEO’dan aldıkları puanlar doğrultusunda “düşük şiddet eğilimi olan” (20-29 puan), “orta düzeyde şiddet eğilimi olan” (30-36 puan) ve “yüksek düzeyde şiddet eğilimi olan” (37-60 puan) şeklinde üç gruba ayrılmıştır.

Görüşme formu, öğrencilerin demografik ve toplumsal bilgilerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur(EK-2). Oluşturulan sorularla şiddet eğilimi arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yapılan çapraz tablolarda Chi Square Test χ^2 (kay-kare testi) uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences, 17.0 versiyonu) paket programında numerik olarak kodlanmış ve analiz edilmiştir. Analiz edilen veriler, tablolar hazırlanarak Asymp. Sig. (Asymptotic Significance) $p=0,05$ seviyesinde inceleme yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ altında olanlar anlamlı, anlamlılık düzeyi $p>0,05$ üstünde olanlar anlamsız olarak değerlendirilmiştir.¹⁰⁶

3.1.4. Süre ve Olanaklar

Araştırmamız 24 Eylül 2010 tarihinde başlayıp 31 Mart 2012 tarihinde sona ermiş, yaklaşık olarak 19 ay sürmüştür. Bu bağlamda araştırmamız dört aşamadan oluşmaktadır. Belirlenen aşamalara aşağıda yer verilmiştir.

1. Araştırmanın başlangıcından itibaren önerinin hazırlanması, konuyla ilgili literatürün taranması ve kuramsal çerçevenin yazımı 24 Eylül 2010–01 Mart 2011 tarihleri arasında tamamlanmıştır.
2. Kuramsal çerçeve doğrultusunda görüşme formu ve ŞEO’nin alan uygulaması için Burdur Valiliği ve Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü’nden

¹⁰⁵ Özlem Haskan, a.g.e., s.55.

¹⁰⁶ Şeref Kalaycı, **SPSS Uygulmalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Asil Yayınları, Ankara, 4. Baskı, 2009, s.96.

gerekli izinler alınmıştır. Saha uygulaması 01 Mart 2011 tarihinde başlamış, 15 Nisan 2011 tarihinde tamamlanmıştır.

3. Sahada elde edilen verilerin SPSS programına girişi 15 Nisan 2011 ile 1 Eylül 2011 tarihleri arasında tamamlanmıştır.
4. Saha verilerinin değerlendirilmesi ve raporlaştırılması 01 Eylül 2011 ile 31 Mart 2012 tarihinde sonlandırılmıştır.

Araştırmada anketör olarak, araştırmacının kendisi uygulamaya katılmıştır. Ayrıca okullarda görevli olan rehber öğretmenlerden de destek almıştır. Anketin uygulanmasında yardımcı olan rehber öğretmenlere gerekli olan bilgiler aktarılmıştır. Araştırmanın maliyeti araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BUCAK'IN GENEL VE SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde araştırma sahası olarak seçilen Bucak ilçesinin genel ve sosyo-ekonomik özelliklerinden dört başlık altında söz edilecektir. Bu başlıklar, coğrafi özellikler ve iklim, nüfus yapısı, sosyo-ekonomik özellikler ve eğitimidir.

4.1. COĞRAFİ ÖZELLİKLER VE İKLİM

Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümü'nde yer alan Bucak, Burdur iline bağlı çevresinin gelişmiş bir ilçesidir. 30-31 doğu meridyenleri ile 35-38 kuzey paralelleri arasında yer almakta; yüzölçümü ise 1436 kilometrekaredir. Burdur-Antalya karayolu üzerinde yer alan ilçe merkezinin Burdur'a uzaklığı 44 kilometre, Antalya'ya olan uzaklığı ise 80 kilometredir.

Ovaya doğru uzanan bir vadinin taban ve iki yakasında kurulan ilçe merkezinin coğrafi yapısı iki bölüme ayrılmaktadır. Burdur-Antalya karayolunun batısında yer alan bölüm ovalık, doğusunda kalan bölüm ise dağlık ve ormanlık bir araziden oluşmaktadır. Doğudaki dağlar Teke Yöresi'ndeki Bey Dağları'nın bir devamı olarak güney-kuzey doğrultusunda uzanır. İlçenin batı kesindeki ovalar ise dağların doğrultusuna uyarak güneyden kuzeye doğru sıralanır. İlçenin denizden yüksekliği 850 metre civarında olup ortalama yükseklik 750 metredir.

İlçenin topraklarını doğudan Isparta ilinin Sütçüler ilçesi, güneyden Antalya ili, batıdan Burdur merkez ilçesi ve Kemer ilçesi, kuzeyden Çeltikçi ve Ağlasun ilçeleri çevrelemektedir.¹⁰⁷

Bucak'ın iklimi Akdeniz iklimi ile İç Anadolu ikliminin etkileşimi ile oluşur. Yağış yönünden Akdeniz iklimine, sıcaklık yönünden İç Anadolu iklimine benzemektedir.¹⁰⁸ Kocaaliler bölgesinin bir bölümü ile Aksu vadisinde kalan bölümlerde tamamen Akdeniz iklimi yaşanmaktadır. Karasal iklimin görüldüğü yerlerde kış mevsiminde soğuklarla birlikte kar yağışı görülmekte olup; ancak 2-3 günden fazla kalmamaktadır.

¹⁰⁷ Bucak Belediyesi, **Bucak**, Printer Ofset Matbaacılık, İzmir, 2011, s.6.

¹⁰⁸ Hasan Konu, **Oğuzhandan Doğan Şehir Bucak**, Kremna Yayınları, İzmir, 2000, s.12.

Kış aylarında karasal iklim görülen yerlerde ısı -5 dereceye kadar düşer. Yağışlar genellikle kış ayları ve bahar girişinde görülür. Yaz aylarında ise kurak ve sıcak bir iklim görülür, ısı 40 dereceye kadar yükselir. Ortalama sıcaklık 15 derece dolayındadır.¹⁰⁹

4.2. NÜFUS YAPISI

1926 yılında Bucak ilçe yapılıp Antalya'nın Kocaaliler ve Kızılkaya beldeleri Bucak'a bağlanmış ve Antalya'dan ayrılmıştır. Bucak ilçesi 4 belde, 34 köy ve 5 belediyeden mevcuttur.¹¹⁰

Türkiye'de 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımına göre; Bucak ilçesi genelinde 7488 erkek ve 8536 kadın olmak üzere toplam 16024 kişinin yaşadığı bilinmektedir. Hem Birinci Dünya Savaşı hem de Kurtuluş Savaşı sırasında erkek nüfusun ölmesi sonucu demografik yapıda kadın nüfusunun fazlalığı dikkat çekmektedir. Zaman içerisinde ölüm ve doğum olayları ile ilçede erkek ve kadın sayısı dengelenmiştir.¹¹¹

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre, 2010 yılında Bucak ilçesinin genel nüfusu 61173 olup; %61,57'si (37667) ilçe merkezinde, %38,42'si (23506) kırsal alanlarda yaşamaktadır.

Genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Bucak ilçesinin yıllık nüfus artış oranı % 22,7'dir ve bu oran Türkiye'nin yıllık nüfus artış oranı olan % 15,88'in çok üstündedir.¹¹² Bucak'ın yıllık nüfus artışının Türkiye ortalamasının üstünde kalmış olmasının sebebi, son yıllarda ilçede mermer ve inşaat sektöründeki ilerlemelerden dolayı ilçeye doğru olan göç hareketleridir. Ayrıca eğitim alanında yapılan yatırımlardan dolayı Bucak cazibe merkezi haline gelmiştir. Dolayısıyla ilçe nüfusu gün geçtikçe artmaktadır.¹¹³

¹⁰⁹ Bucak Belediyesi, a.g.e., s.8.

¹¹⁰ Hasan Konu, a.g.e., s.44.

¹¹¹ Bucak Belediyesi, a.g.e., s.8.

¹¹² TÜİK, **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2010 Yılı Sonuçları**, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 2011,s.26.

¹¹³ Bucak Belediyesi, a.g.e., s.8.

Tablo 2: 2007-2011 Yılları Arası Bucak Merkezi ve Belde/Köy Nüfusu

	2007	2008	2009	2010	2011
Merkez	<i>35.621</i>	<i>35.843</i>	<i>36.370</i>	<i>37.667</i>	<i>38.453</i>
Belde ve Köy Nüfusu	<i>23.216</i>	<i>24.059</i>	<i>23.430</i>	<i>23.506</i>	<i>22.976</i>
Toplam	<i>58.837</i>	<i>59.902</i>	<i>59.800</i>	<i>61.173</i>	<i>61.429</i>

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Nüfusun ilçe merkezi ile belde ve köylere göre dağılımına bakıldığında nüfusun en fazla ilçe merkezinde toplandığı görülmektedir. Belde ve köy nüfusunun 2008 yılından itibaren düşüş içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun nedeni ise ilçe merkezine olan göç hareketleri şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 3: Bucak Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı(2011)

Yaş grubu	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	<i>2.348</i>	<i>2.041</i>	<i>4.389</i>
5-9	<i>2.330</i>	<i>2.228</i>	<i>4.558</i>
10-14	<i>2.623</i>	<i>2.526</i>	<i>5.149</i>
15-19	<i>2.538</i>	<i>2.463</i>	<i>5.001</i>
20-24	<i>2.132</i>	<i>2.257</i>	<i>4.389</i>
25-29	<i>2.319</i>	<i>2.035</i>	<i>4.354</i>
30-34	<i>2.371</i>	<i>2.291</i>	<i>4.662</i>
35-39	<i>2.329</i>	<i>2.275</i>	<i>4.604</i>
40-44	<i>2.133</i>	<i>2.064</i>	<i>4.197</i>
45-49	<i>2.204</i>	<i>2.205</i>	<i>4.409</i>
50-54	<i>1.799</i>	<i>1.734</i>	<i>3.533</i>
55-59	<i>1.666</i>	<i>1.712</i>	<i>3.378</i>
60-64	<i>1.221</i>	<i>1.346</i>	<i>2.567</i>
65-69	<i>852</i>	<i>1.096</i>	<i>1.948</i>
70-74	<i>738</i>	<i>918</i>	<i>1.656</i>
75-79	<i>556</i>	<i>728</i>	<i>1.284</i>
80-84	<i>313</i>	<i>550</i>	<i>863</i>
85-89	<i>138</i>	<i>264</i>	<i>402</i>
90+	<i>24</i>	<i>62</i>	<i>86</i>
Toplam	<i>30.634</i>	<i>30.795</i>	<i>61.429</i>

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

2011 yılı verilerine göre nüfusun %8,38 oranla 10-14 yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, ilçe nüfusundaki ergenlik döneminde olan birey sayısının çokluğuna bağlanabilir.

Tablo 4: Bucak Halkının Medeni Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı(2011)

	Bucak İlçe Merkezi						Belde ve Köy					
	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
Hiç Evlenmedi	5.721	24,53	3.974	16,58	9.695	20,50	2.087	23,02	1.282	13,68	3.369	18,28
Evli	16.700	71,61	16.709	69,71	33.409	70,65	6.538	72,12	6.485	69,23	13.023	70,65
Boşandı	491	2,11	630	2,63	1.121	2,37	175	1,93	178	1,90	353	1,92
Eşi öldü	408	1,75	2.656	11,08	3.064	6,48	265	2,92	1.423	15,19	1.688	9,16
Toplam	23.320	100	23.969	100	47.289	100	9.065	100	9.368	100	18.433	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Bucak ilçe merkezinde toplam nüfusun %70,65'ini evli erkek ve kadınlar oluşturmaktadır. Yine ilçe merkezinde tabloda dikkat çeken diğer bir nokta “Eşi öldü” seçeneğinde kadınların oranı erkeklere göre bir hayli yüksektir.

Belde ve köylerde toplam nüfusun %70,65'inin evli erkek ve kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bucak ilçe merkezinde olduğu gibi belde ve köylerde de “Eşi öldü” seçeneğinde kadınların oranı erkeklere göre bir hayli yüksek çıkmıştır.

4.3. SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLER

1926 yılında ilçe olan Bucak 1960'lı yıllardan sonra ekonomik yönden güçlenmeye başlamıştır. Bu yıllardan sonra ilçe ekonomisinde büyük değişme ve gelişmeler gözlenmiştir. Bu gelişme Türkiye ekonomisinin üzerindedir. Bu gelişmenin nedenleri arasında en önemli faktör taşımacılıktır. İlçenin Antalya'ya yakınlığı, bölgeyi diğer illere bağlayan karayolunun üzerinde bulunması, ilçe halkının taşımacılığa yönelmesinde önemli etken olmuştur. Taşımacılık ile birlikte ihtiyaç haline gelen araç tamirciliği, karoser atölyeleri ile küçük sanayi birden gelişmiştir. Bu da o dönemde yüzlerce ailenin iş imkanına kavuşmasını sağlamıştır.

Özellikle 1970–1980'li yıllarda Bucaklı karoser ustalarının yaptıkları kamyon kasaları Türkiye genelinde ün yapmış, Türkiye'nin dört bir yanından gelen kamyoncular kamyon kasalarını Bucak'ta yaptırmışlar, bunun yanı sıra araç tamirciliğinin yan kolları olan oto boyacılığı, oto elektrikçiliği, makasçılık vb. alanlar da yaygınlaşmıştır. Bu

dönemin ilçe ekonomisine büyük katkıları olmuştur. 1980’li yılların sonuna doğru yurdun her yerinde sanayi alanında gelişmeler başlayınca oto tamirciliği ve kamyon karoserciliği duraklamıştır. Bu durumu yaşayan küçük esnaf ve sanatkârlar tamirciliği bırakıp, imalata yönelmişler. Bu alanda uğraşı vermişler; bunda da başarılı olmuşlardır.

Son yıllarda ilçede fabrikaya olan eğilim artmıştır. Fabrikanın temeli 1960’lı yıllardan sonra gelişen küçük sanayiye bağlıdır. Bu fabrikaların kurucularının çoğu küçük sanayi esnaflığından gelmektedir.

Yörenin toprağının elverişli olması toprak sanayisinin de gelişmesine neden olmuştur. Bu gün Bucak’ ta 7 tuğla fabrikası mevcut olup, yaklaşık 500 civarında kişiye istihdam sağlamıştır.

İnşaat sektörüne hitap eden iki portatif iskele fabrikası, otomotiv sanayine hitap eden piston ve gömlek fabrikası, yine inşaat sektörüne üretim yapan büyüklü küçüklü 14 mermer işleme fabrika ve atölyesi, çelik kapı kasa fabrikası, akü fabrikası vb. küçük atölyeler ilçe ekonomisine canlılık getiren kuruluşlardır.¹¹⁴

Bunun yanında Antalya-Burdur Karayolu üzerinde yapılan 2. Organize Sanayi Sitesi’nde mermer başta olmak üzere değişik alanlarda faaliyet gösteren fabrikalar ve galericiler sitesi, Kızılkaya Beldesi’ndeki çimento fabrikası ülkemize hizmet vermektedir.

Bucak ilçesinin toplam yüzölçümü 137300 hektardır. Tarım arazisinin miktarı 28428 hektar olup; bunun ancak %19’u sulanabilmektedir. Son yıllarda devletin sulama alanında hayata geçirmiş olduğu yatırımlarla sulanan arazi oranlarında ciddi artışlar sağlanmıştır.

Bucak ilçesinin en önemli özelliklerinde birisi de tarımsal pazarlama alanındaki başarısıdır. İlçede yetiştirmekte olan kuzugöbeği, salep, badem gibi ürünlerin yanında çeşitli aromatik bitkilerin toplanarak pazarlanması ciddi gelir kaynağı oluşturmaktadır.¹¹⁵

¹¹⁴ http://www.bucak.gov.tr/default_B1.aspx?content=326 (E.T. 29.03.2012)

¹¹⁵ Bucak Belediyesi, a.g.e., s.12.

Tarımsal üretimin yanında ek gelir kaynağı olarak hayvancılık yapılmaktadır. Günümüzde modern çiftliklerde yapılan hayvancılık giderek yaygınlaşmaktadır. Bucak İlçe Tarım Müdürlüğü'nün hayvancılık üzerindeki istatistiki verilerine göre¹¹⁶;

Tablo 5: Bucak İlçesinin Hayvancılık İstatistikleri(2010)

Dana Dışındaki Canlı Sığırlar (Kültür Irkı)	22365
Dana Dışındaki Canlı Sığırlar (Kültür Melezi)	1214
Dana Dışındaki Canlı Sığırlar (Yerli)	350
Koyun canlı yerli	11085
Keçi canlı kıl keçisi	145
Katır	28
Eşek	80
Et Tavuğu	0
Yumurta Tavuğu	85000
Hindi	0
Kaz	0
Ördek	0
Tavuk Yumurtası	18700000
Hindi Yumurtası	0
Ördek Yumurtası	0
Kaz Yumurtası	0
Arı-Kovan Sayısı (Eski Usul)(Adet)	0
Arı-Kovan Sayısı (Yeni Usul)(Adet)	3280
Arı Besleyen Köy Sayısı	29
Doğal Bal Üretim(Kg)	23800
Balmumu-Arı Üretim(Kg)	1630

¹¹⁶ http://www.bucaktarim.gov.tr/tarimsal_istatistik.html(E.T. 29.02.2012)

4.4. EĞİTİM

Tablo 6: Bucak Nüfusunun Cinsiyete Göre Eğitim Durumları (6 +yaş -2011)

	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
Okuma yazma bilmeyen	406	1,5	2.862	10,1	3.268	5,8
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	4.612	16,6	5.087	18,0	9.699	17,3
İlkokul mezunu	8.202	29,5	9.686	34,3	17.888	31,9
İlköğretim mezunu	5.097	18,3	4.365	15,4	9.462	16,9
Ortaokul veya dengi okul mezunu	1.394	5,0	636	2,3	2.030	3,6
Lise veya dengi okul mezunu	4.992	18,0	3.586	12,7	8.578	15,3
Yüksekokul veya fakülte mezunu	2.450	8,8	1.518	5,4	3.968	7,1
Yüksek lisans mezunu	126	0,5	52	0,2	178	0,3
Doktora mezunu	32	0,1	13	0,1	45	0,1
Bilinmeyen	484	1,7	461	1,6	945	1,7
Toplam	27.795	100,0	28.266	100,0	56.061	100,0

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Kayıt Sistemi 2011 Sonuçları

Tabloya göre Bucak'ta erkeklerin eğitim düzeyinin kadınlara oranla yüksek olduğu söylenebilir. Okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bilen; fakat okul bitirmeyen ve ilkokul mezunu olan kadınların oranı erkeklerden yüksektir. Buna karşılık eğitim düzeyi arttıkça erkeklerin oranı da yükselmektedir. Bu duruma göre Bucak'ta erkeklere yönelik tanınan eğitim olanaklarının kadınlara tanınmadığı söylenebilir.

Bucak'ta Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak 30 ilköğretim okulu mevcuttur. Bu okullardan bir tanesi özel teşebbüs tarafından kurulmuştur. İki tane bağımsız anaokulu bulunmaktadır. İlçede 10 tane lise bulunmaktadır. Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, 2 tane Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi ve Sağlık Meslek Lisesi bulunmaktadır. İldeki okullarda 591 derslik, 12713 öğrenci ve 893 öğretmen mevcuttur.¹¹⁷

Bucak ilçesinde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı 2 Meslek Yüksek Okulu ve 1 Yüksekokul bulunmaktadır. Bu yüksekokul ve meslek yüksekokullarında toplam 67 akademik personel, 5051 öğrenci mevcuttur.¹¹⁸

¹¹⁷ <http://bucak.meb.gov.tr/web/> (E.T.29.03.2012)

¹¹⁸ <http://mehmetakif.edu.tr> (E.T. 29.03.2012)

4.5. SAĞLIK

Bucak ilçesine ilk doktor Cumhuriyet'in ilk yıllarında atanmıştır. Atanan ilk Doktor Ermeni Bogos Bey'dir. Doktor gayrimüslim olmasına karşın tıp ilminin evrensel sorumluluğu ve ahlakıyla mesleğini sürdürmüş ve iyi hizmetler yapmıştır.¹¹⁹

Şu anda ilçemizde tam teşekkülü iki hastane bulunmaktadır. Devlet Hastanesi, eski sağlık merkezine ilave olarak şu an İdari Hizmet Binası olarak kullanılan binanın dâhil edilmesi ile 50 yataklı hastane olarak 07.11.1985 tarihinde açılmıştır. Hastane arsası 17332 metrekaredir. Şu anda hastane 266 yatak ile hizmet vermektedir.¹²⁰

Özel Lider Hastanesi, özel teşebbüs tarafından işletilen tam donanımlı bir hastane olup 2006 yılında hizmete girmiştir. Hastanede, toplam 49 yatak, 2 ameliyathane, modern donanımlı laboratuvar ve tanı üniteleriyle girişimsel tanı ve tedavi yöntemleri uygulamaktadır.

Bucak İsmail Sarı Zihinsel Özürlü Çocuklar Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Merkez, 1996 yılında hizmete girmiştir. 50 yatak kapasitesi olan merkezde 07-12 yaş grubu olan çocukların bakımı ve rehabilitasyonu yapılmaktadır.¹²¹

¹¹⁹ Hasan Konu, a.g.e., s.89.

¹²⁰ <http://www.bucakdh.gov.tr/2011/bucak-devlet-hastanesi.asp> (E.T. 29.03.2012)

¹²¹ Bucak Belediyesi, a.g.e., s.10.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde araştırma bulguları dört ana başlık altında ortaya konulmuştur. Bu maddelerle; görüşülenlerin demografik özellikleri, sosyo-kültürel özellikleri ana başlıklarının altında boş zamanları değerlendirme biçimleri, aile içi ilişkileri ve arkadaş ilişkilerine yönelik araştırma sonuçları ile şiddet eğilimi arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

5.1. GÖRÜŞÜLENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Araştırmada görüşülen 571 öğrencinin cinsiyet, yaş, doğum yeri ve Bucak'ta oturulan sürelerle ilişkin bilgiler ve % dağılımları düz tablolar halinde bu bölümde sunulmuştur.

5.1.1. Cinsiyet

Tablo 7: Görüşülenlerin Cinsiyeti

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kız	275	48,2	48,2
Erkek	296	51,8	51,8
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 7’de görüşülenlerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde, örneklem grubumuzun %48,2’si kız, %51,8’i erkektir. Görüşülenler içerisindeki öğrencilerin benzer oranlara sahip olduğu görülmektedir. Oranlara bakılarak örneklemin dengeli bir şekilde seçildiği, ayrıca ülkemizdeki nüfus oranıyla uyumlu olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 8: Görüşülenlerin Cinsiyeti ile Şiddet Eğilim Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Cinsiyet	Kız	Sayı	142	73	60	275
		%Cinsiyet	51,6%	26,5%	21,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	77,6%	51,8%	24,3%	48,2%
		%Toplam	24,9%	12,8%	10,5%	48,2%
	Erkek	Sayı	41	68	187	296
		%Cinsiyet	13,9%	23,0%	63,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	22,4%	48,2%	75,7%	51,8%
		%Toplam	7,2%	11,9%	32,7%	51,8%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Cinsiyet	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 8’de görüşülenlerin cinsiyeti ile şiddet eğilimi arasındaki ilişki incelendiğinde, kız öğrencilerin %51,6’sının şiddet eğilimi düşüktür. Bunun yanında %21,8’inin yüksek, %26,5’inin ise orta düzey şiddet eğiliminin çıkması kaygı verici bir düzeyi yansıtmaktadır.

Erkek öğrencilerde %75,7’sinin şiddet eğilimi yüksek, orta düzeyde ise %48,2’lik şiddet eğilimi verileri sorunun ne düzeyde önemli olduğunu göstermektedir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ ’den küçük olduğu için cinsiyet ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2=120,611$; $p<0,05$].

5.1.2. Yaş

Tablo 9: Görüşülenlerin Yaşı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
11	15	2,6	2,6
12	133	23,3	23,3
13	181	31,7	31,7
14	191	33,5	33,5
15	51	8,9	8,9
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 9’da görüşülenlerin yaşları incelendiğinde, görüşülenlerin %88,5’inin 12-14 yaşları arasında olduğu görülmektedir. Bu durumdan yola çıkarak seçilen örneklemdeki 11-15 ile 12-14 yaşlarındaki oran farkının okula erken başlama ve geç başlama gibi istisnalardan kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 10: Görüşülenlerin Cinsiyeti ile Yaşı Arasındaki İlişki

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Yaş	11	Sayı	14	1	15
		%Yaş	93,3%	6,7%	100,0%
		%Cinsiyet	5,1%	,3%	2,6%
		%Toplam	2,5%	,2%	2,6%
	12	Sayı	60	73	133
		%Yaş	45,1%	54,9%	100,0%
		%Cinsiyet	21,8%	24,7%	23,3%
		%Toplam	10,5%	12,8%	23,3%
	13	Sayı	91	90	181
		%Yaş	50,3%	49,7%	100,0%
		%Cinsiyet	33,1%	30,4%	31,7%
		%Toplam	15,9%	15,8%	31,7%
	14	Sayı	92	99	191
		%Yaş	48,2%	51,8%	100,0%
		%Cinsiyet	33,5%	33,4%	33,5%
		%Toplam	16,1%	17,3%	33,5%
	15	Sayı	18	33	51
		%Yaş	35,3%	64,7%	100,0%
		%Cinsiyet	6,5%	11,1%	8,9%
		%Toplam	3,2%	5,8%	8,9%
Toplam		Sayı	275	296	571
		%Yaş	48,2%	51,8%	100,0%
		%Cinsiyet	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	48,2%	51,8%	100,0%

Tablo 10’da görüşülenlerin cinsiyet ve yaş dağılımı dikkate alındığında, 11 yaş grubunda kız öğrencilerin %93,3’lük oranı erkek öğrencilerin oranından yüksektir. Bu durumun nedeni ise kızların erkeklere oranla eğitim-öğretim hayatına daha erken başladığı şeklinde değerlendirilebilir. 12 yaş grubunda erkek öğrencilerin oranı %54,9 ile kız öğrencilerin oranından yüksektir. 13–14 yaş grubu öğrencilerinde oranlar birbirine yakındır. Bu yaş grubundaki öğrencilerin örneklem içerisinde dengeli bir şekilde dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılabılır. Toplamda ise kız ve erkek öğrenciler arasındaki oranlar birbirine çok yakındır.

Tablo 11: Görüşülenlerin Yaşı ile Sınıfları Arasındaki İlişki

			Sınıf			Toplam
			6	7	8	
Yaş	11	Sayı	15	0	0	15
		%Yaş	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		%Sınıf	6,9%	,0%	,0%	2,6%
		%Toplam	2,6%	,0%	,0%	2,6%
	12	Sayı	123	10	0	133
		%Yaş	92,5%	7,5%	,0%	100,0%
		%Sınıf	56,4%	5,7%	,0%	23,3%
		%Toplam	21,5%	1,8%	,0%	23,3%
	13	Sayı	79	97	5	181
		%Yaş	43,6%	53,6%	2,8%	100,0%
		%Sınıf	36,2%	55,1%	2,8%	31,7%
		%Toplam	13,8%	17,0%	,9%	31,7%
	14	Sayı	1	68	122	191
		%Yaş	,5%	35,6%	63,9%	100,0%
		%Sınıf	,5%	38,6%	68,9%	33,5%
		%Toplam	,2%	11,9%	21,4%	33,5%
15	Sayı	0	1	50	51	
	%Yaş	,0%	2,0%	98,0%	100,0%	
	%Sınıf	,0%	,6%	28,2%	8,9%	
	%Toplam	,0%	,2%	8,8%	8,9%	
Toplam		Sayı	218	176	177	571
		%Yaş	38,2%	30,8%	31,0%	100,0%
		%Sınıf	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	38,2%	30,8%	31,0%	100,0%

Tablo 11’de görüşülenlerin yaşları ve sınıfları arasındaki ilişki incelendiğinde, 6. sınıfa giden öğrencilerin sayısı ve orana göre en yüksek değeri %92,5 ile 12 yaştır. 7. sınıfa giden öğrencilerin ise %53,6 ile 13 yaştır. 8. sınıfa giden öğrencilerde ise %63,9 ile 14 ve %98,0 ile de 15 yaş gelmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere ilköğretim II. kademedeki okuyan öğrencileri yaş gruplarına göre değerlendirdiğimizde öğrencilerin bir kısmının kendi yaş guruplarına ait sınıflarda eğitim-öğretimlerine devam etmediği gözlenmektedir. Bu durum öğrencilerin eğitim hayatlarına aynı yaş grubunda başlamadıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 12: Görüşülenlerin Yaşı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Yaş	11	Sayı	8	5	2	15
		%Yaş	53,3%	33,3%	13,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	4,4%	3,5%	,8%	2,6%
		%Toplam	1,4%	,9%	,4%	2,6%
	12	Sayı	62	25	46	133
		%Yaş	46,6%	18,8%	34,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	33,9%	17,7%	18,6%	23,3%
		%Toplam	10,9%	4,4%	8,1%	23,3%
	13	Sayı	68	49	64	181
		%Yaş	37,6%	27,1%	35,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	37,2%	34,8%	25,9%	31,7%
		%Toplam	11,9%	8,6%	11,2%	31,7%
	14	Sayı	41	46	104	191
		%Yaş	21,5%	24,1%	54,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	22,4%	32,6%	42,1%	33,5%
		%Toplam	7,2%	8,1%	18,2%	33,5%
	15	Sayı	4	16	31	51
		%Yaş	7,8%	31,4%	60,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	11,3%	12,6%	8,9%
		%Toplam	,7%	2,8%	5,4%	8,9%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Yaş	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 12’de görüşülenlerin yaşı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakıldığında, 11 yaşındaki öğrencilerde %53,3 ile şiddet eğilimi düşüktür. 12 yaşındaki öğrencilerde %46,6 oranı ile şiddet eğilimi düşüktür. 13 yaşındaki öğrencilerde %37,6 oranı ile şiddet eğilimi düşüktür. Ancak aynı yaş düzeyinde %35,4 oranı ile şiddet eğiliminin yüksek çıkması dikkat çekici bir durumdur. 14 yaşındaki öğrencilerde %54,5 oranı ile şiddet eğilimi yüksektir. 15 yaşındaki öğrencilerde ise %60,8 ile şiddet eğilimi en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Tabloda dikkati çeken diğer bir durum ise 13 yaşındaki öğrencilerin sergilemiş oldukları şiddet eğilim düzeyleri arasındaki farkın büyük olmamasıdır. Bu duruma neden olarak, 13 yaş düzeyindeki ergenlerin daha huzursuz, daha gergin ve daha uyumsuz bir yapı içerisinde olmaları gösterilebilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'den küçük olduğu için yaş ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 49,518$; $p<0,05$].

5.1.3. Doğum Yeri ve Bucak'ta Oturulan Süre

Tablo 13: Görüşülenlerin Doğum Yerleri

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Köy	44	7,7	7,7
İlçe	410	71,8	71,8
Şehir	111	19,4	19,4
Yurtdışı	6	1,1	1,1
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 13'te görüşülenlerin doğum yerlerine göre dağılımları incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğunun %71,8'inin şehir kökenli olduğu görülmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin %91,2'sinin kentsel olarak nitelendirilebileceğimiz il ve ilçe doğumlu olduğu görülmektedir. Köy ve yurt dışı doğumlu olanların oranı oldukça düşük düzeydedir. Bu durumda, araştırmanın ilçe merkezinde yapılmış olması etkili olabilir.

Tablo 14: Görüşülenlerin Doğum Yeri ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Doğum Yeri	Köy	Sayı	13	8	23	44
		%Doğum Yeri	29,5%	18,2%	52,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	7,1%	5,7%	9,3%	7,7%
		%Toplam	2,3%	1,4%	4,0%	7,7%
	İlçe	Sayı	135	100	175	410
		%Doğum Yeri	32,9%	24,4%	42,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	73,8%	70,9%	70,9%	71,8%
		%Toplam	23,6%	17,5%	30,6%	71,8%
	Şehir	Sayı	34	32	45	111
		%Doğum Yeri	30,6%	28,8%	40,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	18,6%	22,7%	18,2%	19,4%
		%Toplam	6,0%	5,6%	7,9%	19,4%
	Yurtdışı	Sayı	1	1	4	6
		%Doğum Yeri	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,7%	1,6%	1,1%
		%Toplam	,2%	,2%	,7%	1,1%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Doğum Yeri	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 14'te görüşülenlerin doğum yeri ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, doğum yeri ilçe merkezi olan öğrenciler örneklem içerisinde önemli bir çoğunluğa sahiptir. Bu öğrencilerin ise şiddet eğiliminin, %70,9'luk oran ile yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,65>0,05$ 'ten büyük olduğu için doğum yeri ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 4,201$; $p<0,05$].

Tablo 15: Görüşülenlerin Bucak'ta Oturma Süreleri

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
1 yılda az	39	6,8	6,8
1-5 yıl	63	11,0	11,0
5-10 yıl	74	13,0	13,0
10 yıl ve üzeri	395	69,2	69,2
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 15'te görüşülenlerin Bucak'ta oturma sürelerine göre dağılımları incelendiğinde, öğrencilerin %69,2'si 10 yıl ve üzeri süredir Bucak'ta yaşadıkları görülmektedir. Bu verilere dayalı olarak örneklemin çoğunluğunun çocukluk döneminin Bucak'ta geçtiği söylenilebilir.

Tablo 16: Görüşülenlerin Bucak'ta Oturma Süreleri ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Bucakta Oturulan Süre	1 yılda az	Sayı	16	10	13	39
		%Bucakta Oturulan Süre	41,0%	25,6%	33,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	8,7%	7,1%	5,3%	6,8%
		%Toplam	2,8%	1,8%	2,3%	6,8%
	1-5 yıl	Sayı	18	17	28	63
		%Bucakta Oturulan Süre	28,6%	27,0%	44,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	9,8%	12,1%	11,3%	11,0%
		%Toplam	3,2%	3,0%	4,9%	11,0%
	5-10 yıl	Sayı	28	13	33	74
		%Bucakta Oturulan Süre	37,8%	17,6%	44,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	15,3%	9,2%	13,4%	13,0%
		%Toplam	4,9%	2,3%	5,8%	13,0%
	10 yıl ve üzeri	Sayı	121	101	173	395
		%Bucakta Oturulan Süre	30,6%	25,6%	43,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	66,1%	71,6%	70,0%	69,2%
		%Toplam	21,2%	17,7%	30,3%	69,2%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Bucakta Oturulan Süre	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 16'da görüşülenlerin Bucak'ta oturma süreleri ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, Bucak'ta 10 yıl ve üzeri oturan öğrencilerin şiddet eğiliminin %70,0 ile diğer oranlara göre yüksek düzeyde olduğu

görülmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin Bucak'ta oturma süreleri arttıkça şiddet eğilimlerinin de yükseldiği söylenebilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,54>0,05$ 'ten büyük olduğu için Bucak'ta oturma süreleri ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 4,997$; $p>0,05$].

5.2. GÖRÜŞÜLENLERİN SOSYO-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Görüşülenlerin okuluna, sınıfına, anne ve babalarının eğitim durumuna ilişkin bilgiler ve % dağılımları düz tablolar halinde bu bölümde sunulmuştur.

5.2.1.Eğitim Durumu

Tablo 17: Görüşülenlerin Okulu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
75. Yıl İ.O.	54	9,5	9,5
Cumhuriyet İ.O.	103	18,0	18,0
Fatih Sultan Mehmet İ.O.	75	13,1	13,1
Mehmet Akif Ersoy İ.O.	69	12,1	12,1
Oğuzhan İ.O.	86	15,1	15,1
TOKİ İ.O.	45	7,9	7,9
Adnan Menderes İ.O.	52	9,1	9,1
Atatürk İ.O.	87	15,2	15,2
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 17'de görüşülenlerin okulu bağlamında incelendiğinde, en yüksek oran %18 ile Cumhuriyet İ.O. ya aittir. Bunun nedeni ise Cumhuriyet İ.O. nun II. kademe öğrenci sayısının 426 olması şeklinde değerlendirilebilir. En az oran ise %7,9 ile TOKİ İ.O.'ya aittir. TOKİ İ.O.'nun II. kademe öğrenci sayısı ise 45'tir. Diğer okulların örneklem içerisindeki oranlarının birbirine yakın seviyede olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 18: Görüşülenlerin Okulu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Okulun Adı	75. Yıl İ.O.	Sayı	19	17	18	54
		%Okulun Adı	35,2%	31,5%	33,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	10,4%	12,1%	7,3%	9,5%
		%Toplam	3,3%	3,0%	3,2%	9,5%
	Cumhuriyet İ.O.	Sayı	30	16	57	103
		%Okulun Adı	29,1%	15,5%	55,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	16,4%	11,3%	23,1%	18,0%
		%Toplam	5,3%	2,8%	10,0%	18,0%
	Fatih Sultan Mehmet İ.O.	Sayı	22	16	37	75
		%Okulun Adı	29,3%	21,3%	49,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	12,0%	11,3%	15,0%	13,1%
		%Toplam	3,9%	2,8%	6,5%	13,1%
	Mehmet Akif Ersoy İ.O.	Sayı	21	20	28	69
		%Okulun Adı	30,4%	29,0%	40,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	11,5%	14,2%	11,3%	12,1%
		%Toplam	3,7%	3,5%	4,9%	12,1%
	Oğuzhan İ.O.	Sayı	25	29	32	86
		%Okulun Adı	29,1%	33,7%	37,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	13,7%	20,6%	13,0%	15,1%
		%Toplam	4,4%	5,1%	5,6%	15,1%
	TOKİ İ.O.	Sayı	26	12	7	45
		%Okulun Adı	57,8%	26,7%	15,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	14,2%	8,5%	2,8%	7,9%
		%Toplam	4,6%	2,1%	1,2%	7,9%
	Adnan Menderes İ.O.	Sayı	15	10	27	52
		%Okulun Adı	28,8%	19,2%	51,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	8,2%	7,1%	10,9%	9,1%
		%Toplam	2,6%	1,8%	4,7%	9,1%
	Atatürk İ.O.	Sayı	25	21	41	87
		%Okulun Adı	28,7%	24,1%	47,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	13,7%	14,9%	16,6%	15,2%
		%Toplam	4,4%	3,7%	7,2%	15,2%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Okulun Adı	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 18’de görüşülenlerin okulu ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, 75. Yıl İO. öğrencilerinde %35,2’lik oran ile şiddet eğilimi düşüktür. Ancak gruplar arasındaki orana bakıldığında ayırt edilecek bir fark görülmemiştir. Cumhuriyet İO. öğrencilerinde %55,3’lük oran ile şiddet eğilimi yüksektir. Fatih Sultan Mehmet İO. öğrencilerinde %49,3’lük oran ile şiddet eğilimi yüksektir. Mehmet Akif Ersoy İO. öğrencilerinde %40,6’lık oran ile şiddet eğilimi yüksektir. Oğuzhan İO. öğrencilerinde %37,2’lik oran ile şiddet eğilimi yüksektir. TOKİ İO. öğrencilerinde %57,8’lik oran ile şiddet eğilimi düşüktür. Adnan Menderes İO. öğrencilerinde %51,9’luk oran ile şiddet eğilimi yüksektir. Atatürk İO. öğrencilerinde %47,1’lik oran ile şiddet eğilimi yüksektir. Buna göre Cumhuriyet İO. öğrencilerinde şiddet eğilimi daha yüksektir. Bu duruma neden olarak okulun II. kademe öğrenci sayısının(426) yüksek olması gösterilebilir. Buna karşılık TOKİ İO. öğrencilerinde ise şiddet eğilimi düşüktür. Bu okulun öğrenci sayısının çok az olması ayrıca yeni açılan bir okul olması gibi nedenlerden dolayı şiddet eğilimi düşük çıkmış olabilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ ’den küçük olduğu için okul adı ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2=34,953$; $p<0,05$].

Tablo 19: Görüşülenlerin Sınıfı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
6	218	38,2	38,2
7	176	30,8	30,8
8	177	31,0	31,0
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 19’da görüşülenlerin sınıfları incelendiğinde, 6. sınıfların oranı %38,2; 7. sınıfların oranı %30,8 ve 8. sınıfların oranı %31,0’dır. Buna göre ilköğretim II. kademedeki okuyan öğrencilerin sayıları ile oranları arasında bir paralellik bulunmaktadır. Bu bağlamda ilçe merkezinde 6. sınıf öğrenci sayısı 684, 7.sınıf öğrenci sayısı 654, 8.sınıf öğrenci sayısı ise 648’dir.

Tablo 20: Görüşülenlerin Cinsiyetleri ile Sınıfları Arasındaki İlişki

			Sınıf			Toplam
			6	7	8	
Cinsiyet	Kız	Sayı	100	89	86	275
		%Cinsiyet	36,4%	32,4%	31,3%	100,0%
		%Sınıf	45,9%	50,6%	48,6%	48,2%
		%Toplam	17,5%	15,6%	15,1%	48,2%
	Erkek	Sayı	118	87	91	296
		%Cinsiyet	39,9%	29,4%	30,7%	100,0%
		%Sınıf	54,1%	49,4%	51,4%	51,8%
		%Toplam	20,7%	15,2%	15,9%	51,8%
Toplam		Sayı	218	176	177	571
		%Cinsiyet	38,2%	30,8%	31,0%	100,0%
		%Sınıf	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	38,2%	30,8%	31,0%	100,0%

Tablo 20’de görüşülenlerin cinsiyeti ile sınıfı karşılaştırıldığında kızların %45,9’u 6. sınıf, %50,6’sı 7. sınıf, %48,6’sı ise 8. sınıf; buna karşılık erkeklerin %54,1’i 6. sınıf, %49,4’ü 7. sınıf, %51,4’ü 8. sınıfta okumaktadır. Cinsiyetlerine göre sınıflardaki öğrenci dağılımına bakıldığında ise, her sınıfın yaklaşık olarak %48,2’sini kız öğrenciler, buna karşılık %51,8’ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bu durumun nedeni TÜİK 2011 yılı verilerine göre Türkiye’de ikamet eden nüfusun bir önceki yıla göre 1 milyon bin 281 (Toplam Nüfus 74 milyon 724 bin 269) kişi artmış olmasıdır. Nüfusun % 50,2’sini (37 milyon 532 bin 954 kişi) erkeklerin, % 49,8’ini (37 milyon 191 bin 315 kişi) ise kadınların oluşturması şeklinde değerlendirilebilir.¹²²

¹²² TÜİK Haber Bülteni “ADNKS 2011 Yılı Sonuçları” S.16, Ankara, 2012, s.1.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8428> (E.T.:26.03.2012)

Tablo 21: Görüşülenlerin Sınıfı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Sınıf	6	Sayı	97	46	75	218
		%Sınıf	44,5%	21,1%	34,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	53,0%	32,6%	30,4%	38,2%
		%Toplam	17,0%	8,1%	13,1%	38,2%
	7	Sayı	57	43	76	176
		%Sınıf	32,4%	24,4%	43,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	31,1%	30,5%	30,8%	30,8%
		%Toplam	10,0%	7,5%	13,3%	30,8%
	8	Sayı	29	52	96	177
		%Sınıf	16,4%	29,4%	54,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	15,8%	36,9%	38,9%	31,0%
		%Toplam	5,1%	9,1%	16,8%	31,0%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Sınıf	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 21’de görüşülenlerin sınıfı düzeylerine göre şiddet eğilimleri incelendiğinde, 6. sınıf öğrencilerinde %44,5’lik oran ile şiddet eğilimi düşüktür. 7. sınıf öğrencilerinde %43 ’lük oran ile şiddet eğilimi yüksektir. 8. sınıf öğrencilerinde %54,2’lik oran ile şiddet eğilimi yüksektir. Elde edilen veriler doğrultusunda 7 ve 8. sınıf öğrencileri ergenlik dönemini daha yoğun bir şekilde yaşadıkları için şiddet eğilimi yüksek çıkmış olabilir. Sonuç olarak sınıf düzeyleri arttıkça şiddet eğilimi yükselmektedir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ ’den küçük olduğu için sınıf ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 35,697$; $p<0,05$].

Tablo 22: Anne ve Baba Eğitim Durumu

	Anne Eğitim Durumu			Baba Eğitim Durumu		
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Okur-Yazar Değil	23	4,0	4,0	3	,5	,5
Sadece Okur-Yazar	14	2,5	2,5	9	1,6	1,6
İlkokul Mezunu	347	60,8	60,8	300	52,5	52,5
İlköğretim Mezunu	108	18,9	18,9	95	16,6	16,6
Lise Mezunu	58	10,2	10,2	112	19,6	19,6
Üniversite/Yüksekokul Mezunu	21	3,7	3,7	52	9,1	9,1
Toplam	571	100,0	100,0	571	100,0	100,0

Tablo 22’de görüşülenlerin annelerinin eğitim durumu incelendiğinde, annelerin %60,8’i ilkokul mezunu iken, babalarda bu oran %52,5’dir. Görüşülenlerin babalarının eğitim durumu annelerinin eğitim durumundan yüksektir. Annenin eğitim durumu bir üst eğitim kurumuna geçildikçe, düşüş göstermektedir. Görüşülenlerin babalarının % 19,6’sı lise mezunu iken, annelerde bu oran %10,2’dir. Örneklem grubumuzda babaların üniversite mezunu olanların oranı %9,1 iken, annelerin oranı %3,7’dir. Elde edilen veriler, kadınların eğitim haklarının erkeklere oranla daha kısıtlı olduğunun bir göstergesi şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 23: Anne Eğitim Düzeyi ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Annenin Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	Sayı	6	4	13	23
		%Annenin Eğitim Düzeyi	26,1%	17,4%	56,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	3,3%	2,8%	5,3%	4,0%
		%Toplam	1,1%	,7%	2,3%	4,0%
	Sadece Okur-Yazar	Sayı	6	2	6	14
		%Annenin Eğitim Düzeyi	42,9%	14,3%	42,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	3,3%	1,4%	2,4%	2,5%
		%Toplam	1,1%	,4%	1,1%	2,5%
	İlkokul Mezunu	Sayı	110	91	146	347
		%Annenin Eğitim Düzeyi	31,7%	26,2%	42,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	60,1%	64,5%	59,1%	60,8%
		%Toplam	19,3%	15,9%	25,6%	60,8%
	İlköğretim Mezunu	Sayı	30	27	51	108
		%Annenin Eğitim Düzeyi	27,8%	25,0%	47,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	16,4%	19,1%	20,6%	18,9%
		%Toplam	5,3%	4,7%	8,9%	18,9%
	Lise Mezunu	Sayı	27	7	24	58
		%Annenin Eğitim Düzeyi	46,6%	12,1%	41,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	14,8%	5,0%	9,7%	10,2%
		%Toplam	4,7%	1,2%	4,2%	10,2%
	Üniversite/Yüksekokul Mezunu	Sayı	4	10	7	21
		%Annenin Eğitim Düzeyi	19,0%	47,6%	33,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	7,1%	2,8%	3,7%
		%Toplam	,7%	1,8%	1,2%	3,7%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Annenin Eğitim Düzeyi		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 23’te görüşülenlerin anne eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, anneleri okur-yazar olmayan öğrencilerin %56,5’inde şiddet eğilimi yüksektir. Anne eğitim düzeyi sadece okur-yazar olan öğrencilerin düşük ve yüksek grubun oranı %42,9 ile aynı seviyededir. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların %42,1’lik oran ile şiddet eğilimi yüksektir. Annelerinin eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerin %47,2’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Anne eğitim düzeyi sadece lise mezunu olan öğrencilerin düşük ve

yüksek grubun oranı bir birine yakın seviyededir. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi üniversite/yüksekokul mezunu olanların oranı %47,6 ile şiddet eğilimi orta düzeydedir.

Sonuç olarak öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi arttıkça şiddet eğilimi azalmaktadır. Ancak anneleri ilköğretim mezunu olan öğrencilerde şiddet eğilimi tekrar yükselişe geçmiştir. Bu durum ilköğretim mezunu olan annelerin öğrencilere karşı göstermiş oldukları yaklaşımlarla ilişkili olabilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,56>0,05$ 'den büyük olduğu için anne eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 17,931$; $p>0,05$].

Tablo 24: Baba Eğitim Düzeyi ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Babanın Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	Sayı	1	0	2	3
		%Babanın Eğitim Düzeyi	33,3%	,0%	66,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,0%	,8%	,5%
		%Toplam	,2%	,0%	,4%	,5%
	Sadece Okur-Yazar	Sayı	4	0	5	9
		%Babanın Eğitim Düzeyi	44,4%	,0%	55,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	,0%	2,0%	1,6%
		%Toplam	,7%	,0%	,9%	1,6%
	İlkokul Mezunu	Sayı	93	70	137	300
		%Babanın Eğitim Düzeyi	31,0%	23,3%	45,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	50,8%	49,6%	55,5%	52,5%
		%Toplam	16,3%	12,3%	24,0%	52,5%
	İlköğretim Mezunu	Sayı	29	27	39	95
		%Babanın Eğitim Düzeyi	30,5%	28,4%	41,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	15,8%	19,1%	15,8%	16,6%
		%Toplam	5,1%	4,7%	6,8%	16,6%
	Lise Mezunu	Sayı	42	28	42	112
		%Babanın Eğitim Düzeyi	37,5%	25,0%	37,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	23,0%	19,9%	17,0%	19,6%
		%Toplam	7,4%	4,9%	7,4%	19,6%
	Üniversite/Yüksekokul Mezunu	Sayı	14	16	22	52
		%Babanın Eğitim Düzeyi	26,9%	30,8%	42,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	7,7%	11,3%	8,9%	9,1%
		%Toplam	2,5%	2,8%	3,9%	9,1%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Babanın Eğitim Düzeyi		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 24’te görüşülenlerin baba eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, babaları okur-yazar olmayan öğrencilerin %66,7’sinde şiddet eğilimi yüksektir. Baba eğitim düzeyi sadece okur-yazar olan öğrencilerin %55,6’sının şiddet eğilimi yüksektir. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların %45,7’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Babalarının eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerin %41,1’inin şiddet eğilimi yüksektir. Baba eğitim düzeyi lise mezunu olan öğrencilerin düşük ve yüksek grubun oranı %37,5 ile aynı

seviyededir. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi üniversite/yüksekokul mezunu olanların oranı %42,3 ile şiddet eğilimi yüksektir. Sonuç olarak öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi arttıkça şiddet eğilimi azalmaktadır. Ancak babaları üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerde şiddet eğilimi tekrar yükselişe geçmiştir. Bu durum üniversite/yüksekokul mezunu olan babaların öğrencilere karşı göstermiş oldukları yaklaşımlarla ilişkili olabilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,57>0,05$ 'den büyük olduğu için baba eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 8,647$; $p>0,05$].

Tablo 25: Anne Mesleği

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Memur	20	3,5	3,5
İşçi	74	13,0	13,0
Emekli	4	,7	,7
Ev Hanımı	454	79,5	79,5
Esnaf	14	2,5	2,5
Serbest Meslek	2	,4	,4
Çiftçi	2	,4	,4
İşsiz	1	,2	,2
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 25'te görüşülenlerin %79,5'inin annesi ev hanımı, %20,5'inin annesi ise çeşitli meslek gruplarında çalışmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda meslek sahibi olan anne oranının beklenenden daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 26: Anne Mesleği ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Annenin Mesleği	Memur	Sayı	4	10	6	20
		%Annenin Mesleği	20,0%	50,0%	30,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	7,1%	2,4%	3,5%
		%Toplam	,7%	1,8%	1,1%	3,5%
	İşçi	Sayı	20	20	34	74
		%Annenin Mesleği	27,0%	27,0%	45,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	10,9%	14,2%	13,8%	13,0%
		%Toplam	3,5%	3,5%	6,0%	13,0%
	Emekli	Sayı	1	2	1	4
		%Annenin Mesleği	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	1,4%	,4%	,7%
		%Toplam	,2%	,4%	,2%	,7%
	Ev Hanımı	Sayı	152	106	196	454
		%Annenin Mesleği	33,5%	23,3%	43,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	83,1%	75,2%	79,4%	79,5%
		%Toplam	26,6%	18,6%	34,3%	79,5%
	Esnaf	Sayı	3	3	8	14
		%Annenin Mesleği	21,4%	21,4%	57,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,6%	2,1%	3,2%	2,5%
		%Toplam	,5%	,5%	1,4%	2,5%
	Serbest Meslek	Sayı	2	0	0	2
		%Annenin Mesleği	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	,0%	,0%	,4%
		%Toplam	,4%	,0%	,0%	,4%
	Çiftçi	Sayı	0	0	2	2
		%Annenin Mesleği	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,0%	,8%	,4%
		%Toplam	,0%	,0%	,4%	,4%
	İşsiz	Sayı	1	0	0	1
		%Annenin Mesleği	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,0%	,0%	,2%
		%Toplam	,2%	,0%	,0%	,2%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Annenin Mesleği		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 26’da görüşülenlerin anne mesleği ile şiddet eğilimi arasındaki ilişki incelendiğinde, annesi memur olan öğrencilerin %50,0’nın şiddet eğiliminin orta, işçi olan öğrencilerin %45,9’unun şiddet eğiliminin yüksek, emekli olan öğrencilerin %50,0’nın şiddet eğiliminin orta, ev hanımı olan öğrencilerin %43,2’sinin şiddet eğiliminin yüksek, esnaf olan öğrencilerin %57,1’inin şiddet eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %83,1’inin annesi ev hanımı ve %10,9’unun annesinin mesleği işçidir. Orta düzey şiddet eğilimi olan öğrencilerin %75,2’sinin annesi ev hanımı ve %14,2’sinin annesinin mesleği işçidir. Yüksek düzey şiddet eğilimi olan öğrencilerin %79,4’ünün annesinin mesleği ev hanımı ve %13,8’inin annesinin mesleği işçidir. Bu duruma neden olarak ilçedeki iş imkanlarının çokluğu ve daha çok eşlerin fabrikalarda çalışmaları gösterilebilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,13>0,05$ ’ten büyük olduğu için anne mesleği ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 19,697$; $p>0,05$].

Tablo 27: Baba Mesleği

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Memur	61	10,7	10,7
İşçi	254	44,5	44,5
Emekli	33	5,8	5,8
Esnaf	126	22,1	22,1
Serbest Meslek	64	11,2	11,2
Çiftçi	23	4,0	4,0
İşsiz	10	1,8	1,8
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 27’de görüşülenlerin baba meslekleri incelendiğinde, %44,5’i işçi, %22,1’i esnaf, %11,2’si serbest meslek, %5,8’i emekli, %4,0’ı çiftçi ve %1,8’i ise işsiz şeklinde sınıflandırılmıştır. İşçi oranının yüksek çıkmasının nedeni olarak, ilçe çevresinde kurulu olan mermer fabrikalarının çokluğu olarak düşünülebilir.

Tablo 28: Baba Mesleği ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Babanın Mesleği	Memur	Sayı	19	22	20	61
		%Babanın Mesleği	31,1%	36,1%	32,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	10,4%	15,6%	8,1%	10,7%
		%Toplam	3,3%	3,9%	3,5%	10,7%
	İşçi	Sayı	88	52	114	254
		%Babanın Mesleği	34,6%	20,5%	44,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	48,1%	36,9%	46,2%	44,5%
		%Toplam	15,4%	9,1%	20,0%	44,5%
	Emekli	Sayı	11	11	11	33
		%Babanın Mesleği	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	6,0%	7,8%	4,5%	5,8%
		%Toplam	1,9%	1,9%	1,9%	5,8%
	Esnaf	Sayı	37	34	55	126
		%Babanın Mesleği	29,4%	27,0%	43,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	20,2%	24,1%	22,3%	22,1%
		%Toplam	6,5%	6,0%	9,6%	22,1%
	Serbest Meslek	Sayı	22	14	28	64
		%Babanın Mesleği	34,4%	21,9%	43,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	12,0%	9,9%	11,3%	11,2%
		%Toplam	3,9%	2,5%	4,9%	11,2%
	Çiftçi	Sayı	4	3	16	23
		%Babanın Mesleği	17,4%	13,0%	69,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	2,1%	6,5%	4,0%
		%Toplam	,7%	,5%	2,8%	4,0%
	İşsiz	Sayı	2	5	3	10
		%Babanın Mesleği	20,0%	50,0%	30,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	3,5%	1,2%	1,8%
		%Toplam	,4%	,9%	,5%	1,8%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Babanın Mesleği	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 28’de görüşülenlerin baba mesleği ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, babası memur olan öğrencilerin şiddet eğilimi grupları arasında fazla fark bulunmamaktadır. Babası işçi olan öğrencilerin %44,9’unun şiddet eğilimi yüksektir. Babası emekli olan öğrencilerin şiddet eğilimi gruplarının

oranları birbirine eşit düzeydedir. Baba mesleği esnaflık olan öğrencilerin %43,7'sinin şiddet eğilimi yüksektir. Babasının mesleği serbest meslek olan öğrencilerin %43,8'inin şiddet eğilimi yüksektir. Babası çiftçi olan öğrencilerin %69,6'sının şiddet eğilimi yüksektir. Babası işsiz olan öğrencilerin %50,0'nın şiddet eğilimi orta seviyededir.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %48,1'inin babası işçi, %20,2'sinin esnaf, %12,0'nın serbest meslek ve %10,4'ünün babası memurdur. Orta düzey şiddet eğilimi olan öğrencilerin %36,9'unun babası işçi, %24,1'inin esnaf, %15,6'sı memur ve %9,9'unun babasının mesleği serbest meslektir. Yüksek düzey şiddet eğilimi olan öğrencilerin %46,2'sinin babası işçi, %22,3'ünün esnaf ve %11,3'ünün babasının mesleği serbest meslektir. Bu duruma neden olarak, ilçedeki iş imkanlarının çeşitliliği gösterilebilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,70>0,05$ 'den büyük olduğu için baba mesleği ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 19,856$; $p>0,05$].

5.2.2. Gelir Durumu

Tablo 29: Ailenin Gelir Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Bilmiyorum	180	31,5	31,5
500 TL'den Az	45	7,9	7,9
501-1000 TL	179	31,3	31,3
1001-1500 TL	79	13,8	13,8
1501-2000 TL	48	8,4	8,4
2001-2500 TL	40	7,0	7,0
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 29'da ailenin gelir durumuna baktığımızda, öğrencilerin yaklaşık %31,3'ü bugün oldukça düşük olarak ifade edilebilecek 501–1000 TL arasında aylık gelir seviyesine sahiptir. Günümüzde dört kişilik bir ailenin açlık sınırı olarak ifade edilen 926,58 TL (Türk-İş, 2011 Kasım)¹²³ altında aylık gelire sahip olanların oranı %7,9'dur. Yoksulluk sınırı olarak ifade edilen 3.018.18 TL (Türk-İş, 2011 Aralık)¹²⁴ altında geliri olanların oranı %68,5'tir.

¹²³ <http://www.turkis.org.tr/source.cms.docs/turkis.org.tr.ce/docs/file/aclikkasim11.doc> (E.T: 04.12.2011)

¹²⁴ <http://www.turkis.org.tr/source.cms.docs/turkis.org.tr.ce/docs/file/aclikkasim11.doc> (E.T: 04.12.2011)

Tablo 30: Ailenin Gelir Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Ailenin Gelir Durumu	Bilmiyorum	Sayı	68	52	60	180
		%Ailenin Gelir Durumu	37,8%	28,9%	33,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	37,2%	36,9%	24,3%	31,5%
		%Toplam	11,9%	9,1%	10,5%	31,5%
	500 TL'den Az	Sayı	11	11	23	45
		%Ailenin Gelir Durumu	24,4%	24,4%	51,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	6,0%	7,8%	9,3%	7,9%
		%Toplam	1,9%	1,9%	4,0%	7,9%
	501-1000 TL	Sayı	61	41	77	179
		%Ailenin Gelir Durumu	34,1%	22,9%	43,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	33,3%	29,1%	31,2%	31,3%
		%Toplam	10,7%	7,2%	13,5%	31,3%
	1001-1500 TL	Sayı	30	12	37	79
		%Ailenin Gelir Durumu	38,0%	15,2%	46,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	16,4%	8,5%	15,0%	13,8%
		%Toplam	5,3%	2,1%	6,5%	13,8%
	1501-2000 TL	Sayı	5	14	29	48
		%Ailenin Gelir Durumu	10,4%	29,2%	60,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,7%	9,9%	11,7%	8,4%
		%Toplam	,9%	2,5%	5,1%	8,4%
	2001-2500 TL	Sayı	8	11	21	40
		%Ailenin Gelir Durumu	20,0%	27,5%	52,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	4,4%	7,8%	8,5%	7,0%
		%Toplam	1,4%	1,9%	3,7%	7,0%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Ailenin Gelir Durumu		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 30'da geliri durumu ile şiddet eğilimi kıyaslandığında, ailesinin gelir durumunu bilmeyen öğrencilerin % 33,3'ü; ailesinin geliri 500 TL'den az olan öğrencilerin % 51,1'i; ailesinin geliri 501-1000 TL olan öğrencilerin %43,0'ı; ailesinin geliri 1001-1500 TL olan öğrencilerin %46,8'i; ailesinin geliri 1501-2000 TL olan öğrencilerin %60,4'ü; ailesinin geliri 2001-2005 TL olan öğrencilerin %52,5'i yüksek şiddet eğilimine sahiptir.

Ailenin gelir durumu 501–1000 TL arasında olan öğrencilerin gruplar arası şiddet eğilim oranları birbirine yakın düzeydedir. Bu durum ailenin gelir durumuna yönelik sorulan soruya “bilmiyorum” cevabı veren öğrenciler için de geçerlidir.

Elde edilen veriler doğrultusunda ailenin gelir düzeyi gruplarının tümünde şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Şiddet eğilim gruplarının kendi içerisindeki değerlendirmelerinde gelir durumlarına göre farklılıklar ortaya çıkmıştır. Özellikle düşük ve orta düzey sosyo-ekonomik durumu olan ailelerde düşük şiddet eğilim oranları fazladır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'den küçük olduğu için ailenin gelir durumu ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 26,527$; $p<0,05$].

5.2.3. Aile Özelliği

Tablo 31: Anne ve Babanın Birliktelik Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Birlikte Yaşıyorlar	530	92,8	92,8
Boşandılar Ayrı Yaşıyorlar	30	5,3	5,3
Baba Ölü	10	1,8	1,8
Anne Ölü	1	,2	,2
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 31’de anne ve babanın birliktelik durumuna baktığımızda, görüşülenlerin %92,8’i anne ve babalarının birlikte yaşadığını belirtmiştir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2011 yılı sonuçlarına göre Burdur genelinde %2,3 oranında boşanma gerçekleşmiştir.¹²⁵ Bizim örneklemimizde ise %5,3 ile il geneli elde edilen orana göre yüksek çıkmıştır. Bu sonuca göre ilçe merkezinde boşanma oranı fazladır.

¹²⁵[http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_il_cinsiyet_yas_medeni_top.RDF&p_kod=2&p_il=15&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=spreadsheet\(E.T:15.04.2012\)](http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_il_cinsiyet_yas_medeni_top.RDF&p_kod=2&p_il=15&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=spreadsheet(E.T:15.04.2012))

Tablo 32: Anne ve Babanın Birliktelik Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişkisi

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Anne ve Babanın Birliktelik Durumu	Birlikte Yaşıyorlar	Sayı	171	130	229	530
		%Anne ve Babanın Birliktelik Durumu	32,3%	24,5%	43,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	93,4%	92,2%	92,7%	92,8%
		%Toplam	29,9%	22,8%	40,1%	92,8%
	Boşandılar Ayır Yaşıyorlar	Sayı	8	9	13	30
		%Anne ve Babanın Birliktelik Durumu	26,7%	30,0%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	4,4%	6,4%	5,3%	5,3%
		%Toplam	1,4%	1,6%	2,3%	5,3%
	Baba Ölü	Sayı	4	2	4	10
		%Anne ve Babanın Birliktelik Durumu	40,0%	20,0%	40,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	1,4%	1,6%	1,8%
		%Toplam	,7%	,4%	,7%	1,8%
	Anne Ölü	Sayı	0	0	1	1
		%Anne ve Babanın Birliktelik Durumu	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,0%	,4%	,2%
		%Toplam	,0%	,0%	,2%	,2%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Anne ve Babanın Birliktelik Durumu		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 32’de anne ve babanın birliktelik durumu ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, anne ve babaları beraber yaşayan öğrencilerin %43,2’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Anne ve babaları boşanma sonucu ayrı yaşayan öğrencilerin %43,3’ünün şiddet eğilimi yüksektir. Babası ölü olan öğrencilerin %40,0 ile şiddet eğilimi düşük ve yüksek grupları birbirine eşittir. Örneklem grubumuz içerisinde annesi ölü olan bir öğrencinin şiddet eğilimi yüksektir. Sonuç olarak parçalanmış aile içerisinde yaşamını sürdüren öğrencilerde şiddet eğilimi yükselmektedir.

Anne ve babaları birlikte olan öğrencilerin gruplar arası şiddet eğilim oranları diğer birliktelik durumlarına göre yüksek ve birbirine yakın düzeydedir. Bu durum ailenin gelir durumuna yönelik sorulan soruya “bilmiyorum” cevabı veren öğrenciler için de geçerlidir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,89>0,05$ 'ten büyük olduğu için anne ve baba birliktelik durumu ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2=2,250$; $p>0,05$].

Tablo 33: Kardeş Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Var	537	94,0	94,0
Yok	34	6,0	6,0
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 33'te görüşülen öğrencilerin kardeş durumuna baktığımızda %94,0'ının kardeşinin olduğu, %6,0'ının ise kardeşinin olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, görüşülenlerin aile yapısına baktığımızda daha çok çekirdek aile tipine rastlanmıştır. Bunun yanında %7,3'lük bir kısmı da parçalanmış aile tipi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 34: Kardeş Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişkisi

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Kardeş Durumu	Var	Sayı	174	133	230	537
		%Kardeş Durumu	32,4%	24,8%	42,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	95,1%	94,3%	93,1%	94,0%
		%Toplam	30,5%	23,3%	40,3%	94,0%
	Yok	Sayı	9	8	17	34
		%Kardeş Durumu	26,5%	23,5%	50,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	4,9%	5,7%	6,9%	6,0%
		%Toplam	1,6%	1,4%	3,0%	6,0%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Kardeş Durumu	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 34'te görüşülenlerin kardeş durumu ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, kardeşi olan öğrencilerin %42,8'inin yüksek, %32,4'ünün düşük ve %24,8'inin orta şiddet eğilimine sahip olduğu görülmektedir. Kardeşi olmayan öğrencilerde bu oranlar, %50,0'ının yüksek, %26,5'inin düşük ve %23,5'inin orta düzeyde şiddet eğilimine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak öğrencilerin kardeş durumu, gruplar arası şiddet eğilim oranlarında çok büyük farklar ortaya koymamıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,69>0,05$ 'ten büyük olduğu için kardeş durumu ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 0,751$; $p>0,05$].

5.2.4. Aile İçi ve Arkadaşlarıyla Olan İlişkiler

Tablo 35:Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevap Yok	1	,2	,2
Evet	57	10,0	10,0
Hayır	513	89,8	89,8
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 35'te görüldüğü gibi görüşülenlerin %10,0'mın aile içerisinde şiddet davranışları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık öğrencilerin %89,8'i ise aile içerisinde şiddet davranışlarının görülmediğini belirtmişlerdir. Ailede şiddet olgusunun varlığı öğrencilerin gelişim süreçlerini olumsuz yönde etkilemekte ve bireylerin gelecekteki yaşantılarını sekteye uğratmaktadır.

Tablo 36: Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı	Cevap Yok	Sayı	0	1	0	1
		%Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,7%	,0%	,2%
		%Toplam	,0%	,2%	,0%	,2%
	Evet	Sayı	14	11	32	57
		%Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı	24,6%	19,3%	56,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	7,7%	7,8%	13,0%	10,0%
		%Toplam	2,5%	1,9%	5,6%	10,0%
	Hayır	Sayı	169	129	215	513
		%Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı	32,9%	25,1%	41,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	92,3%	91,5%	87,0%	89,8%
		%Toplam	29,6%	22,6%	37,7%	89,8%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Ailede Şiddet Olgusunun Varlığı	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 36'da ailede şiddet olgusunun varlığı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen bir öğrencinin şiddet eğilimi

görülme sıklığı orta düzeydedir. Aile içerisinde bireylerin birbirlerine şiddet uyguladığını belirten öğrencilerin %56,1'inin şiddet eğiliminin yüksek, %24,6'sında düşük ve %19,3'ünde orta düzeyde şiddet eğiliminin olduğu görülmektedir. Aile içerisinde şiddet olgusunun varlığını kabul etmeyen öğrencilerin %41,9'unun şiddet eğiliminin yüksek, %32,9'unun düşük ve %25,1'inin orta düzeyde şiddet eğilimine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %92,3'ünün ailesinde şiddet olgusunun varlığı bulunmamaktadır. Buna karşılık öğrencilerin %7,7'sinde ise aile içerisinde şiddet olgusu bulunmaktadır. Orta düzey şiddet eğilimi olan öğrencilerin %91,5'inin ailesinde şiddet olgusunun varlığı bulunmamaktadır. Öğrencilerin %7,8'inde ise aile içerisinde şiddet olgusu bulunmaktadır. Yüksek düzey şiddet eğilimi olan öğrencilerin %87,0'ında aile içerisinde şiddet olgusu bulunmamaktadır. %13,0'ında ise aile içerisinde şiddet olgusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda yüksek şiddet eğilimine sahip olan öğrencilerin ailelerinde de şiddet olgusunun varlığından söz edilebilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,12>0,05$ 'ten büyük olduğu için aile bireylerinin birbirlerine karşı şiddet uygulama durumu ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2=7,291$; $p>0,05$].

Tablo 37: Karşı Cinsten Arkadaş Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevap Yok	16	2,8	2,8
Evet	138	24,2	24,2
Hayır	417	73,0	73,0
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 37'de görüşülenlerin karşı cinsten arkadaş durumu incelendiğinde, öğrencilerin %24,2'si evet, %73,0'ı ise hayır şeklinde cevap vermiştir. İlköğretim II. kademe öğrencileri arasında karşı cinsten arkadaşlıklar yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Bu durum üzerinde görüşülenlerin ergenlik dönemi içerisinde olmasının ve akran gruplarının önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Tablo 38: Karşı Cinsten Arkadaş Durumu ile Sınıflar Arasındaki İlişki

			Sınıf			Toplam
			6	7	8	
Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	Cevap Yok	Sayı	6	5	5	16
		%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	37,5%	31,3%	31,3%	100,0%
		%Sınıf	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%
		%Toplam	1,1%	,9%	,9%	2,8%
	Evet	Sayı	54	43	41	138
		%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	39,1%	31,2%	29,7%	100,0%
		%Sınıf	24,8%	24,4%	23,2%	24,2%
		%Toplam	9,5%	7,5%	7,2%	24,2%
	Hayır	Sayı	158	128	131	417
		%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	37,9%	30,7%	31,4%	100,0%
		%Sınıf	72,5%	72,7%	74,0%	73,0%
		%Toplam	27,7%	22,4%	22,9%	73,0%
Toplam	Sayı	218	176	177	571	
	%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	38,2%	30,8%	31,0%	100,0%	
	%Sınıf	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	%Toplam	38,2%	30,8%	31,0%	100,0%	

Tablo 38’de görüşülenlerin karşı cinsten arkadaş durumu ile sınıflar arasındaki ilişkiye baktığımızda, soruya cevap vermeyen öğrencilerin gruplar arasındaki oranları birbirine yakın düzeylerdedir. Karşı cinsten arkadaşı bulunan öğrencilerin %39,1’i 6. sınıf, %31,2’si 7. sınıf ve %29,7’si 7. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Sınıf düzeylerine baktığımızda, karşı cinsten arkadaş durumuna verilen cevapların tümünde sınıf düzeylerindeki oranların birbirine yakın olduğu tablodan anlaşılmaktadır

Tablo 39: Karşı Cinsten Arkadaş Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	Cevap Yok	Sayı	3	6	7	16
		%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	18,8%	37,5%	43,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,6%	4,3%	2,8%	2,8%
		%Toplam	,5%	1,1%	1,2%	2,8%
	Evet	Sayı	23	30	85	138
		%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	16,7%	21,7%	61,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	12,6%	21,3%	34,4%	24,2%
		%Toplam	4,0%	5,3%	14,9%	24,2%
	Hayır	Sayı	157	105	155	417
		%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu	37,6%	25,2%	37,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	85,8%	74,5%	62,8%	73,0%
		%Toplam	27,5%	18,4%	27,1%	73,0%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Karşı Cinsten Arkadaş Durumu		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 39’da görüşülenlerin karşı cinsten arkadaş durumu ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %43,8’inin şiddet eğilimi yüksektir. Karşı cinsten arkadaşı bulunan öğrencilerin %61,6’sı yüksek, %21,7’si orta ve %16,7’si düşük düzeyde şiddet eğilimine sahiptir. Karşı cinsten arkadaşı bulunmayan öğrencilerde şiddet eğilimi görülme sıklığı düşük ve yüksek grupları arasındaki fark çok azdır. Buna göre karşı cinsten arkadaşı olan öğrencilerde şiddet eğilimi daha yüksektir. Bu durumun öğrencilerin karşı cinsten arkadaşını koruma ve kollama davranışlarından kaynaklandığı söylenilebilir.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %85,8’inin karşı cinsten arkadaşının bulunmadığı ve %12,6’sının ise karşı cinsten arkadaşlık ilişkilerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Orta düzey şiddet eğilimi olan öğrencilerin %74,5’inin karşı cinsten arkadaşının bulunmadığı ve %21,3’ünün ise karşı cinsten arkadaşlık ilişkilerinin bulunduğu tablodan anlaşılmaktadır. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %62,8’inin karşı cinsten arkadaşının bulunmadığı ve %34,4’ünün ise karşı cinsten arkadaşlık ilişkilerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için karşı cinsten arkadaş durumu ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 31,043$; $p<0,05$].

Tablo 40: Arkadaşlarının Sergilediği Davranış Şekilleri

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevap Yok	878	153,8	51,3
Sevecen(Sevgi Dolu)	377	66,0	22,0
Aşırı Korumacı	77	13,5	4,5
Çok Sert	26	4,6	1,5
İlgisiz	30	5,3	1,8
Sevgisiz	21	3,7	1,2
Bazen İyi Bazen Kötü Davranır	304	53,2	17,7
Toplam	1713	-----	100,0

Tablo 40'ta öğrencilerin arkadaş çevrelerinin sergilemiş olduğu davranış şekillerini tespit etmek amacıyla görüşülenlere yönelttiğimiz ve öncelik sırasına göre en çok üç cevap şikkıyla sınırlandırdığımız sorulara toplam 1713 cevap verilmiştir. Tercih sırası bakımından 1. öncelik olarak görüşülenlerin yaklaşık %66,0'ı sevecen(sevgi dolu), %22,4'ü bazen iyi bazen kötü davranır, %4,3'ü ise cevap yok yanıtını vermişlerdir. Veriler birleştirildiğinde ise, görüşülenlerin arkadaş çevrelerinin sergilemiş olduğu davranış şekilleri, sırasıyla %51,3 cevap yok, %22,0 sevecen, sevgi dolu ve %17,7 ile bazen iyi bazen kötü cevabıdır. Bu veriler doğrultusunda öğrencilerin çoğunluğu arkadaşlarının kendilerine yönelik sergilemiş oldukları davranış şekillerine ilişkin paylaşımda bulunmak istemişlerdir.

Tablo 41: Arkadaşlarının Davranış Şekilleri (1. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1	Sevecen (Sevgi Dolu)	Sayı	133	86	158	377
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1	35,3%	22,8%	41,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	72,7%	61,0%	64,0%	66,0%
		%Toplam	23,3%	15,1%	27,7%	66,0%
	Aşırı Koruyucu	Sayı	4	4	16	24
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	2,8%	6,5%	4,2%
		%Toplam	,7%	,7%	2,8%	4,2%
	Çok Sert	Sayı	1	8	9	18
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1	5,6%	44,4%	50,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	5,7%	3,6%	3,2%
		%Toplam	,2%	1,4%	1,6%	3,2%
	İlgisiz	Sayı	5	3	9	17
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1	29,4%	17,6%	52,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,7%	2,1%	3,6%	3,0%
		%Toplam	,9%	,5%	1,6%	3,0%
	Sevgisiz	Sayı	2	2	3	7
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1	28,6%	28,6%	42,9%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	1,4%	1,2%	1,2%
		%Toplam	,4%	,4%	,5%	1,2%
	Bazen İyi Bazen Kötü Davranır	Sayı	38	38	52	128
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1	29,7%	29,7%	40,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	20,8%	27,0%	21,1%	22,4%
		%Toplam	6,7%	6,7%	9,1%	22,4%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 1		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 41’de görüşülenlerin arkadaşlarının davranış şekilleri(1. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, kendilerine sevecen(sevgi dolu) şekilde davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin %41,9’unun şiddet eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında düşük şiddet eğilimi olanların oranı %35,3 ve orta düzeyde şiddet eğilimi olan öğrencilerin oranı ise %22,8’dir. Arkadaşlarının aşırı koruyucu davranışlar sergilediğini düşünen öğrencilerin %66,7’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Arkadaşlarının çok sert davranışlar sergilediğini

düşünen öğrencilerin %50,0'nın şiddet eğilimi yüksektir. Arkadaşları tarafından ilgisiz davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin %52,9'unun şiddet eğilimi yüksektir. Arkadaşları tarafından sevgisiz davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin %42,9'unun şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Arkadaşları tarafından bazen iyi bazen kötü davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin %40,6'sının şiddet eğilimi yüksektir. Sonuç olarak arkadaşlarının rahatsız edici davranışlarından etkilenen öğrencilerin şiddet eğilimi yüksek çıkmaktadır.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %72,7'sinin arkadaşlarının sevecen(sevgi dolu) olduğu ve %20,8'inin arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı görülmektedir. Orta şiddet eğilimli öğrencilerin %61,0'nın arkadaşlarının sevecen(sevgi dolu) olduğu ve %27,0'nın arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı tablodan anlaşılmaktadır. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %64,0'nın arkadaşlarının sevecen(sevgi dolu) olduğu ve %21,1'inin arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,08>0,05$ 'ten büyük olduğu için arkadaşlarının davranış şekilleri (1. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 16,876$; $p>0,05$].

Tablo 42: Arkadaşlarının Davranış Şekilleri (2. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2	Cevap Yok	Sayı	124	88	146	358
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2	34,6%	24,6%	40,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	67,8%	62,4%	59,1%	62,7%
		%Toplam	21,7%	15,4%	25,6%	62,7%
	Aşırı Koruyucu	Sayı	14	11	28	53
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2	26,4%	20,8%	52,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	7,7%	7,8%	11,3%	9,3%
		%Toplam	2,5%	1,9%	4,9%	9,3%
	Çok Sert	Sayı	0	2	4	6
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2	,0%	33,3%	66,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	1,4%	1,6%	1,1%
		%Toplam	,0%	,4%	,7%	1,1%
	İlgisiz	Sayı	5	2	5	12
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2	41,7%	16,7%	41,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,7%	1,4%	2,0%	2,1%
		%Toplam	,9%	,4%	,9%	2,1%
	Sevgisiz	Sayı	1	4	6	11
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2	9,1%	36,4%	54,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	2,8%	2,4%	1,9%
		%Toplam	,2%	,7%	1,1%	1,9%
	Bazen İyi Bazen Kötü Davranır	Sayı	39	34	58	131
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2	29,8%	26,0%	44,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	21,3%	24,1%	23,5%	22,9%
		%Toplam	6,8%	6,0%	10,2%	22,9%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 2		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 42’de görüşülenlerin arkadaşlarının davranış şekilleri(2. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %40,8’inin şiddet eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında düşük şiddet eğilimi olanların oranı %34,6 ve orta düzeyde şiddet eğilimi olan öğrencilerin oranı ise %24,6’dır. Arkadaşlarının aşırı koruyucu davranışlar sergilediğini düşünen öğrencilerin %52,8’inin şiddet eğilimi yüksektir. Arkadaşlarının çok sert davranışlar sergilediğini düşünen öğrencilerin %66,7’sinin şiddet eğilimi yüksektir.

Arkadaşları tarafından ilgisiz davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin %41,7'sinin şiddet eğilimi düşük ve yüksek grupları birbirine eşittir. Arkadaşları tarafından sevgisiz davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin %54,5'inin şiddet eğilimi yüksektir. Arkadaşları tarafından bazen iyi bazen kötü davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin %44,3'ünün şiddet eğilimi yüksektir. Sonuç olarak arkadaşlarının rahatsız edici davranışlarından etkilenen öğrencilerin şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %67,8'inin cevap vermediği, %21,3'ünün arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı ve %7,7'sinin arkadaşlarının aşırı koruyucu olduğu görülmektedir. Orta şiddet eğilimli öğrencilerin %62,4'ünün cevap vermediği, %24,1'inin arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı ve %7,8'inin arkadaşlarının aşırı koruyucu olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %59,1'inin cevap vermediği, %23,5'inin arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı ve %11,3'ünün arkadaşlarının aşırı koruyucu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,45>0,05$ 'den büyük olduğu için arkadaşlarının davranış şekilleri(1. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 9,836$; $p>0,05$].

Tablo 43: Arkadaşlarının Davranış Şekilleri (3. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 3	Cevap Yok	Sayı	171	133	216	520
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 3	32,9%	25,6%	41,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	93,4%	94,3%	87,4%	91,1%
		%Toplam	29,9%	23,3%	37,8%	91,1%
	Çok Sert	Sayı	1	1	0	2
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 3	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,7%	,0%	,4%
		%Toplam	,2%	,2%	,0%	,4%
	İlgisiz	Sayı	0	0	1	1
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 3	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,0%	,4%	,2%
		%Toplam	,0%	,0%	,2%	,2%
	Sevgisiz	Sayı	1	1	1	3
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 3	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,7%	,4%	,5%
		%Toplam	,2%	,2%	,2%	,5%
	Bazen İyi Bazen Kötü Davranır	Sayı	10	6	29	45
		%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 3	22,2%	13,3%	64,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	5,5%	4,3%	11,7%	7,9%
		%Toplam	1,8%	1,1%	5,1%	7,9%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Arkadaşlarının Davranış Şekilleri 3		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 43’de görüşülenlerin arkadaşlarının davranış şekilleri(3. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %40,8’inin şiddet eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında düşük şiddet eğilimi olanların oranı %32,9 ve orta düzeyde şiddet eğilimi olan öğrencilerin oranı ise %25,6’dır. Arkadaşlarının çok sert davranışlar sergilediğini düşünen öğrencilerin %50,0’ının şiddet eğilimi düşük ve orta düzeyde şiddet eğilimi birbirine eşittir. Arkadaşları tarafından ilgisiz davranışlar sergilendiğini düşünen bir öğrencinin şiddet eğilimi yüksektir. Arkadaşları tarafından sevgisiz davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin şiddet eğilimi grupları birbirine eşittir. Arkadaşları tarafından bazen iyi bazen kötü davranışlar sergilendiğini düşünen öğrencilerin

%64,4'ünün şiddet eğilimi yüksektir. Sonuç olarak diğer iki tercihe göre üçüncü tercihteki sayısal veriler farklılık arz etmektedir. Gruplar arası değerlerin birbirine eşit veya çok yakın olması dikkat çekici bir durumdur. Bu duruma neden olarak öğrencilerin üçüncü tercihlerini belirlerken gerekli dikkati veremedikleri düşünülebilir.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %93,4'ünün cevap vermediği, %5,5'inin arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı görülmektedir. Orta şiddet eğilimli öğrencilerin %94,3'ünün cevap vermediği, %4,3'ünün arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı tablodan anlaşılmaktadır. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %87,4'ünün cevap vermediği, %11,7'nin arkadaşlarının bazen iyi, bazen kötü davrandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,15>0,05$ 'ten büyük olduğu için arkadaşlarının davranış şekilleri (3. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki yoktur** [$X^2= 12,067$; $p>0,05$].

Tablo 44: Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevap Yok	3	,5	,5
Evet	448	78,5	78,5
Hayır	120	21,0	21,0
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 44'ten görüldüğü öğrencilerin %78,5'inin sorunlarını paylaşabileceği bir kişinin bulunduğunu ve %21,0'lık bir kısmının ise sorunlarını hiç kimseyle paylaşmadıkları tablodan anlaşılmaktadır. Bu veriler ışığında örneklem grubundaki öğrencilerin çoğunluğunun çevresindeki insanlarla sorunlarını rahatlıkla paylaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 45: Cinsiyet ile Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu Arasındaki İlişki

			Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu			Toplam
			Cevap Yok	Evet	Hayır	
Cinsiyet	Kız	Sayı	2	228	45	275
		%Cinsiyet	,7%	82,9%	16,4%	100,0%
		%Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu	66,7%	50,9%	37,5%	48,2%
		%Toplam	,4%	39,9%	7,9%	48,2%
	Erkek	Sayı	1	220	75	296
		%Cinsiyet	,3%	74,3%	25,3%	100,0%
		%Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu	33,3%	49,1%	62,5%	51,8%
		%Toplam	,2%	38,5%	13,1%	51,8%
Toplam	Sayı	3	448	120	571	
	%Cinsiyet	,5%	78,5%	21,0%	100,0%	
	%Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	%Toplam	,5%	78,5%	21,0%	100,0%	

Tablo 45'te görüşülenlerin cinsiyetleri ile sorunlarını rahatlıkla konuşabilme durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, kızların %82,9'unun, erkeklerin ise %74,3'ünün sorunlarını rahatlıkla bir kişi ile paylaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak kızların erkeklere oranla sorunlarını çevresindeki insanlarla rahatlıkla konuşabildiği sonucuna ulaşılabilir.

Tablo sütun olarak değerlendirildiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %66,7'si kız öğrencilerden ve %33,3'ü ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Sorunlarını rahatlıkla konuşabilen öğrencilerin %50,9'u kız ve %49,1'i erkek öğrencilerdir. Sorunlarını rahatlıkla konuşamayan öğrencilerin %37,5'i kız ve %62,5'i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu durum kızların erkeklere oranla sorunlarını çevresindeki insanlarla rahatlıkla konuşabildiği göstermektedir.

Tablo 46: Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu	Cevap Yok	Sayı	1	1	1	3
		% Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% Şiddet Eğilimi	,5%	,7%	,4%	,5%
		% Toplam	,2%	,2%	,2%	,5%
	Evet	Sayı	157	111	180	448
		% Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu	35,0%	24,8%	40,2%	100,0%
		% Şiddet Eğilimi	85,8%	78,7%	72,9%	78,5%
		% Toplam	27,5%	19,4%	31,5%	78,5%
	Hayır	Sayı	25	29	66	120
		% Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu	20,8%	24,2%	55,0%	100,0%
		% Şiddet Eğilimi	13,7%	20,6%	26,7%	21,0%
		% Toplam	4,4%	5,1%	11,6%	21,0%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	% Sorunlarını Rahatlıkla Konuşabilme Durumu		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	% Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 46’da görüşülenlerin sorunlarını rahatlıkla konuşabilme durumu ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin şiddet eğilim grupları %33,3 oran ile birbirine eşit düzeydedir. Sorunlarını rahatlıkla konuşabilen öğrencilerin %40,2’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Sorunlarını rahatlıkla konuşamayan öğrencilerin %55,0’nın şiddet eğilimi yüksektir. Yüzdelik oranlara baktığımızda, sorunlarını rahatlıkla konuşamayan veya konuşmak istemeyen öğrencilerde şiddet eğiliminin yüksek çıktığı görülmektedir.

Tablo sütun olarak değerlendirildiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %66,7’si kız öğrencilerden ve %33,3’ü ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Sorunlarını rahatlıkla konuşabilen öğrencilerin %50,9’u kız ve %49,1’i erkek öğrencilerdir. Sorunlarını rahatlıkla konuşamayan öğrencilerin %37,5’i kız ve %62,5’i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu durum kızların erkeklere oranla sorunlarını çevresindeki insanlarla rahatlıkla konuşabildiği göstermektedir.

Sonuç olarak, öğrencilerin geçirmiş oldukları ergenlik döneminin, sosyal çevrelerinin, aile içerisinde yaşanan olumsuzluklar gibi birçok nedenin bu durum üzerinde etkisinin olabileceği düşünülebilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,03<0,05$ 'ten küçük olduğu için sorunlarını rahatlıkla konuşabilme durumu ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 10,947$; $p<0,05$].

Tablo 47: Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevap Yok	6	1,1	1,1
Sadece Annemle Konuşurum	151	26,4	26,4
Sadece Babamla Konuşurum	30	5,3	5,3
Hiç Kimseyle Konuşmam	110	19,3	19,3
Kardeşimle Daha Rahat Konuşurum	42	7,4	7,4
Öğretmenimle Daha Rahat Konuşurum	42	7,4	7,4
Arkadaşımla Daha Rahat Konuşurum	157	27,5	27,5
Birinci Derece Yaşıt Akranlarımla Daha Rahat Konuşurum	33	5,8	5,8
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 47’de görüşülenlerin sorunlarını rahatlıkla kiminle paylaştığı incelendiğinde, öğrencilerin %27,5’inin arkadaşlarıyla, %26,4’ünün sadece anneleriyle sorunlarını paylaştıkları, %19,3’ünün ise hiç kimseyle sorunlarını paylaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. 571 öğrenciden yalnız 42 tanesi, yani %7,4’lük kısmı sorunlarını öğretmenlerimle daha rahat konuşurum seçeneğini işaretlemiştir. Bu durum, öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişim kopukluğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 48: Cinsiyet ile Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu Arasındaki İlişki

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	Cevap Yok	Sayı	1	5	6
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	16,7%	83,3%	100,0%
		%Cinsiyet	,4%	1,7%	1,1%
		%Toplam	,2%	,9%	1,1%
	Sadece Annemle Konuşurum	Sayı	82	69	151
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	54,3%	45,7%	100,0%
		%Cinsiyet	29,8%	23,3%	26,4%
		%Toplam	14,4%	12,1%	26,4%
	Sadece Babamla Konuşurum	Sayı	4	26	30
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	13,3%	86,7%	100,0%
		%Cinsiyet	1,5%	8,8%	5,3%
		%Toplam	,7%	4,6%	5,3%
	Hiç Kimseyle Konuşmam	Sayı	43	67	110
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	39,1%	60,9%	100,0%
		%Cinsiyet	15,6%	22,6%	19,3%
		%Toplam	7,5%	11,7%	19,3%
	Kardeşimle Daha Rahat Konuşurum	Sayı	19	23	42
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	45,2%	54,8%	100,0%
		%Cinsiyet	6,9%	7,8%	7,4%
		%Toplam	3,3%	4,0%	7,4%
	Öğretmenimle Daha Rahat Konuşurum	Sayı	23	19	42
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	54,8%	45,2%	100,0%
		%Cinsiyet	8,4%	6,4%	7,4%
		%Toplam	4,0%	3,3%	7,4%
	Arkadaşımla Daha Rahat Konuşurum	Sayı	85	72	157
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	54,1%	45,9%	100,0%
		%Cinsiyet	30,9%	24,3%	27,5%
		%Toplam	14,9%	12,6%	27,5%
	Birinci Derece Yakın Akranlarımla Daha Rahat Konuşabilirim	Sayı	18	15	33
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	54,5%	45,5%	100,0%
		%Cinsiyet	6,5%	5,1%	5,8%
		%Toplam	3,2%	2,6%	5,8%
Toplam	Sayı		275	296	571
	%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu		48,2%	51,8%	100,0%
	%Cinsiyet		100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		48,2%	51,8%	100,0%

Tablo 48’de görüŖülenler sorunlarını en rahat kiminle konuŖtuđu ile cinsiyet arasındaki iliŖkiye bakıldığında, kızların %54,3’ünün sadece anneleriyle, erkeklerin ise %86,7’sinin sadece babalarıyla sorunlarını paylaŖtıkları sonucuna ulaŖılmıŖtır. Ayrıca kızların %54,1’i, erkeklerin ise %45,9’u sorunlarını arkadaŖlarıyla daha rahat konuŖtuklarını belirtmiŖlerdir. Sorunlarını hiç kimseyle paylaŖmayan erkeklerin oranı %60,9, kızların ise %39,1’dir. Veriler doğrultusunda öğrencilerin daha çok birinci derece yakınlarıyla sorularını rahatlıkla konuŖtukları söylenebilir.

Tablo 49: Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	Cevap Yok	Sayı	0	1	5	6
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	,0%	16,7%	83,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,7%	2,0%	1,1%
		%Toplam	,0%	,2%	,9%	1,1%
	Sadece Annemle Konuşurum	Sayı	70	35	46	151
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	46,4%	23,2%	30,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	38,3%	24,8%	18,6%	26,4%
		%Toplam	12,3%	6,1%	8,1%	26,4%
	Sadece Babamla Konuşurum	Sayı	9	3	18	30
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	30,0%	10,0%	60,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	4,9%	2,1%	7,3%	5,3%
		%Toplam	1,6%	,5%	3,2%	5,3%
	Hiç Kimseyle Konuşmam	Sayı	21	31	58	110
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	19,1%	28,2%	52,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	11,5%	22,0%	23,5%	19,3%
		%Toplam	3,7%	5,4%	10,2%	19,3%
	Kardeşimle Daha Rahat Konuşurum	Sayı	16	9	17	42
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	38,1%	21,4%	40,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	8,7%	6,4%	6,9%	7,4%
		%Toplam	2,8%	1,6%	3,0%	7,4%
	Öğretmenimle Daha Rahat Konuşurum	Sayı	20	7	15	42
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	47,6%	16,7%	35,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	10,9%	5,0%	6,1%	7,4%
		%Toplam	3,5%	1,2%	2,6%	7,4%
	Arkadaşımla Daha Rahat Konuşurum	Sayı	37	47	73	157
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	23,6%	29,9%	46,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	20,2%	33,3%	29,6%	27,5%
		%Toplam	6,5%	8,2%	12,8%	27,5%

Tablo 49'un Devamı

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
	Birinci Derece Yakın Akranlarımla Daha Rahat Konuşabilirim	Sayı	10	8	15	33
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	30,3%	24,2%	45,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	5,5%	5,7%	6,1%	5,8%
		%Toplam	1,8%	1,4%	2,6%	5,8%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Sorunlarını Rahatlıkla Kiminle Konuştuğu	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 49'da görüşülenlerin sorunlarını rahatlıkla kiminle konuştuğu ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %83,3'ünün şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Sadece annemle sorunlarımı konuşurum diyen öğrencilerin %46,4'ünde düşük, %30,5'inde yüksek ve %23,2'sinde orta düzeyde şiddet eğilimi görülmüştür. Bu durum şiddet eğilimi açısından değerlendirildiğinde, %38,3'ü düşük, %24,8'i orta ve %18,6'sı ise yüksek düzeyde şiddet eğilimine sahip öğrenciler sorunlarını sadece anneleriyle paylaşmaktadır. Sütun ve satır bağlamında öğrencilerin şiddet eğilimlerinin yüksek ve orta düzey grupları arasında farklılıklar ortaya koyması dikkat çekicidir.

Sadece babamla sorunlarımı konuşurum diyen öğrencilerin %46,4'ünün şiddet eğilimi yüksek düzeydedir. Sorunlarını hiç kimseyle konuşmayan öğrencilerin %52,7'sinin şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Sorunlarını kardeşlerimle konuşurum diyen öğrencilerin %40,5'inin şiddet eğilimi yüksek, Sorunlarımı öğretmenlerimle konuşurum diyen öğrencilerin %47,6'sının şiddet eğilimi düşüktür. Sorunlarını arkadaşlarıyla konuşan öğrencilerin %46,5'inin şiddet eğilimi yüksektir. Sorunlarını birinci derece yaşıt akranlarıyla konuşan öğrencilerin %45,5'inin şiddet eğilimi yüksektir.

Sonuç olarak yüzdelik oranlara baktığımızda, sorunlarını anneleriyle paylaşan öğrencilerin şiddet eğilimi düşüktür. Bu duruma annelerin çocuklarıyla daha iyi anlaşmaları neden olarak gösterilebilir. Sorunlarını öğretmenleriyle konuşan öğrencilerin şiddet eğilimi de düşük çıkmıştır. Bu duruma neden olarak öğrencilerin çoğunluğunun ailesiyle konuşamadıkları konuları öğretmenleriyle rahat bir şekilde konuşabilmeleri gösterilebilir.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için sorunlarını rahatlıkla konuşabilme durumu ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır**[$X^2= 44,284$; $p<0,05$].

5.2.5. Boş Zamanları Değerlendirme Biçimi

Tablo 50: Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevap Yok	349	61,1	20,4
Televizyon Seyrederim	415	72,7	24,2
Kitap, Dergi vb. Okurum	374	65,5	21,8
İnternet Kafeye Giderim	80	14,0	4,7
Arkadaşlarımla Birlikte Vakit Geçiririm	358	62,7	20,9
Diğer	137	24,0	8,0
Toplam	1713	----	100,0

Tablo 50’de görüşülenlerin boş zamanlarda yapmış oldukları faaliyetleri tespit etmek amacıyla öğrencilere yönelttiğimiz ve öncelik sırasına göre en çok üç cevap şıklıyla sınırlandırdığımız sorulara toplam 1713 cevap verilmiştir. Tercih sırası bakımından 1. öncelik olarak görüşülenlerin yaklaşık, %72,7 oranıyla televizyon seyretmek en fazla yapılan faaliyet olarak ön plana çıkmıştır. %18,2’si kitap, dergi vb. okurum, %4,7’si arkadaşlarımla vakit geçiririm cevaplarını vermişlerdir. Veriler birleştirildiğinde ise, görüşülenlerin boş zamanlarda yapmış oldukları faaliyetler sırasıyla, %24,2’si televizyon seyrederim, %21,8’i kitap dergi vb. okurum, %20,’u ise arkadaşlarımla birlikte vakit geçiririm cevabıdır. Elde edilen verilere bakarak öğrencilerin boş vakitlerini daha çok televizyon izleyerek geçirdikleri söylenilebilir. Bu durum öğrencilerin akademik başarılarını ve sosyalleşme süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Tablo 51: Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler (1. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 1	Televizyon Seyrederim	Sayı	137	99	179	415
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 1	33,0%	23,9%	43,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	74,9%	70,2%	72,5%	72,7%
		%Toplam	24,0%	17,3%	31,3%	72,7%
	Kitap, Dergi vb. Okurum	Sayı	40	32	32	104
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 1	38,5%	30,8%	30,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	21,9%	22,7%	13,0%	18,2%
		%Toplam	7,0%	5,6%	5,6%	18,2%
	İnternet Kafeye Giderim	Sayı	0	1	11	12
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 1	,0%	8,3%	91,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,7%	4,5%	2,1%
		%Toplam	,0%	,2%	1,9%	2,1%
	Arkadaşlarıyla Birlikte Vakit Geçiririm	Sayı	6	5	16	27
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 1	22,2%	18,5%	59,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	3,3%	3,5%	6,5%	4,7%
		%Toplam	1,1%	,9%	2,8%	4,7%
	Diğer	Sayı	0	4	9	13
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 1	,0%	30,8%	69,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	2,8%	3,6%	2,3%
		%Toplam	,0%	,7%	1,6%	2,3%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 1		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 51’de görüşülenlerin boş zamanlarda yaptığı faaliyetler (1. tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, televizyon seyreden öğrencilerin %43,1’inde yüksek, %33,0’ında düşük, %23,9’unda orta düzeyde şiddet eğilimi görülmektedir. Kitap, dergi vb. okuyan öğrencilerin %38,5’inin şiddet eğilimi düşük, orta ve yüksek şiddet eğilimi ise %30,8 orana sahiptir. İnternet kafeye giden öğrencilerin %91,7’sinin şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Arkadaşlarıyla birlikte vakit geçiren öğrencilerin %22,2’sinde düşük, %18,5’inde orta ve %59,3’ünde yüksek şiddet eğilimi görülmektedir. Diğer cevabı veren öğrencilerin ise %69,2’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Buna göre boş zamanlarında internet kafeye giden öğrencilerde yüksek şiddet eğilimi görülmektedir. Bunun nedeni internet kafelerdeki ortamın

ilköğretim II. kademe öğrencilerine uygun bir ortam olmaması; öte yandan internet kafelerdeki bilgisayarlarda şiddet içeren oyunların kurulu olmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli olan öğrencilerin %74,9'u televizyon seyretmekte ve %21,9'u ise kitap, dergi vb. okumaktadır. Orta şiddet eğilimli olan öğrencilerin %70,2'si televizyon seyretmekte ve %22,7'si ise kitap, dergi vb. okumaktadır. Yüksek şiddet eğilimli olan öğrencilerin %72,5'i televizyon seyretmekte ve %13,0'ı ise kitap, dergi vb. okumaktadır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için boş zamanlarda yapılan faaliyetler(1. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 27,743$; $p<0,05$].

Tablo 52: Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler (2. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Görülme Sıklığı Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Boş Zamanlarında Neler Yaptığı 2	Cevap Yok	Sayı	28	24	57	109
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 2	25,7%	22,0%	52,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	15,3%	17,0%	23,1%	19,1%
		%Toplam	4,9%	4,2%	10,0%	19,1%
	Kitap, Dergi vb. Okurum	Sayı	120	66	84	270
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 2	44,4%	24,4%	31,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	65,6%	46,8%	34,0%	47,3%
		%Toplam	21,0%	11,6%	14,7%	47,3%
	İnternet Kafeye Giderim	Sayı	1	10	46	57
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 2	1,8%	17,5%	80,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	7,1%	18,6%	10,0%
		%Toplam	,2%	1,8%	8,1%	10,0%
	Arkadaşlarıyla Birlikte Vakit Geçiririm	Sayı	23	31	53	107
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 2	21,5%	29,0%	49,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	12,6%	22,0%	21,5%	18,7%
		%Toplam	4,0%	5,4%	9,3%	18,7%
	Diğer	Sayı	11	10	7	28
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 2	39,3%	35,7%	25,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	6,0%	7,1%	2,8%	4,9%
		%Toplam	1,9%	1,8%	1,2%	4,9%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 2	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 52’de görüşülenlerin boş zamanlarda yaptığı faaliyetler (2. tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %52,3’ünde yüksek, %25,7’sinde düşük ve %22,0’ında ise orta düzey şiddet eğilimi görülmektedir. Kitap, dergi vb. okuyan öğrencilerin %44,4’ünün şiddet eğilimi düşük, %31,1’inin yüksek ve %24,4’ünün ise orta düzey şiddet eğilimine sahip olduğu tablodan anlaşılmaktadır. İnternet kafeye giden öğrencilerin %80,7’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Arkadaşlarıyla birlikte vakit geçiren öğrencilerin %49,5’inin şiddet eğilimi yüksek, %29,0’ının orta ve %21,5’inin ise düşük düzey şiddet eğilimi bulunmaktadır. Diğer cevabı veren öğrencilerin ise %39,3’ünün şiddet eğilimi düşük, %35,7’sinin orta ve %25,0’ının ise yüksek şiddet eğilimine sahip olduğu görülmektedir. Buna göre boş zamanlarında 1. tercihte olduğu gibi internet kafeye giden öğrencilerde

şiddet eğilimi daha yüksektir. Ayrıca boş vakitlerini nasıl geçirdiklerine yönelik 2. tercihte cevap vermek istemeyen öğrencilerde şiddet eğilimi yüksektir. Bu durum içine kapanık bir yapıya sahip olan; ancak içlerinde yoğun duygular yaşayan öğrencilerin genel özelliklerini yansıttığı söylenilebilir.

Tablo sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli olan öğrencilerin %65,6'sının kitap, dergi vb. okuduğu, %15,3'ünün cevap vermediği, %12,6'sının arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirdiği ve %0,5'inin internet kafeye gittiği sonucuna ulaşılmıştır. Orta şiddet eğilimli olan öğrencilerin %46,8'inin kitap, dergi vb. okuduğu, %17,0'ının cevap vermediği, %22,0'ının arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirdiği ve %7,1'inin internet kafeye gittiği sonucuna ulaşılmıştır. Yüksek şiddet eğilimli olan öğrencilerin %34,0'ının kitap, dergi vb. okuduğu, %23,1'inin cevap vermediği, %21,5'inin arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirdiği ve %18,6'sının internet kafeye gittiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için boş zamanlarda yapılan faaliyetler (2. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 71,365$; $p<0,05$].

Tablo 53: Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler (3. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 3	Cevap Yok	Sayı	83	60	97	240
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 3	34,6%	25,0%	40,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	45,4%	42,6%	39,3%	42,0%
		%Toplam	14,5%	10,5%	17,0%	42,0%
	İnternet Kafeye Giderim	Sayı	2	2	7	11
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 3	18,2%	18,2%	63,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	1,4%	2,8%	1,9%
		%Toplam	,4%	,4%	1,2%	1,9%
	Arkadaşlarıyla Birlikte Vakit Geçiririm	Sayı	75	54	95	224
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 3	33,5%	24,1%	42,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	41,0%	38,3%	38,5%	39,2%
		%Toplam	13,1%	9,5%	16,6%	39,2%
	Diğer	Sayı	23	25	48	96
		%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 3	24,0%	26,0%	50,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	12,6%	17,7%	19,4%	16,8%
		%Toplam	4,0%	4,4%	8,4%	16,8%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Boş Zamanlarda Yapılan Faaliyetler 3		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 53'te görüşülenlerin boş zamanlarda yaptığı faaliyetler (3. tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %40,4'ünün yüksek, %34,6'sının düşük ve %25,0'ının orta düzey şiddet eğilimine sahip olduğu görülmektedir. İnternet kafeye giden öğrencilerin %63,6'sının oranı yüksek, düşük ve orta düzey şiddet eğilimi ise %18,2'lik orana sahiptir. Arkadaşlarıyla birlikte vakit geçiren öğrencilerin %42,4'ünün yüksek, %33,5'inin düşük ve %24,1'inin ise orta düzey şiddet eğilimine sahip olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Diğer cevabı veren öğrencilerin ise %50,0'ında yüksek, %26,0'ında orta ve %24,0'ında ise düşük düzey şiddet eğilimi bulunmaktadır. Buna göre boş zamanlarında 1. ve 2. tercihte olduğu gibi internet kafeye giden öğrencilerde şiddet eğilimi daha yüksektir. Ancak tüm faaliyetlerin diğer tercihlere göre grup oranlarında düşmeler görülmektedir.

Tablo sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli olan öğrencilerin %45,4'ünün cevap vermediği, %41,0'ının arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirdiği ve

%12,6'sının diğ er cevabını verdiğ i sonucuna ulaşılmıştır. Orta şiddet eğ ilimli olan öğ rencilerin %42,6'sının cevap vermediğ i, %38,3'ünün arkadaş larıyla birlikte vakit geç irdiğ i ve %17,7'sinin diğ er cevabını verdiğ i tablodan anlaşı lmıştır. Yüksek şiddet eğ ilimli olan öğ rencilerin %39,3'ünün cevap vermediğ i, %38,5'inin arkadaş larıyla birlikte vakit geç irdiğ i ve %19,4'ünün diğ er cevabını verdiğ i sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değ eri $p=0,41>0,05$ 'ten büyük olduğu için boş zamanlarda yapılan faaliyetler(3. Tercih) ile şiddet eğ ilimi arasında **anlamlı bir iliş ki yoktur** [$X^2= 6,095$; $p>0,05$].

Tablo 54: Televizyonda İzlenen Program Türleri

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevap Yok	168	29,4	9,8
Dizi Filimler	424	74,3	24,8
Yarışma Programları	300	52,5	17,5
Haberler	157	27,5	9,2
Açık Oturum Tartışmaları	7	1,2	,4
Şiddet İçeren Filmler	106	18,6	6,2
Korku Filmleri	219	38,4	12,8
Kahramanlık Filmleri	64	11,2	3,7
Türk Filmleri	140	24,5	8,2
Yabancı Filmler	87	15,2	5,1
İzdivaç Programları	20	3,5	1,2
Diğer	21	3,7	1,2
Toplam	1713	---	100,0

Tablo 54’te görüşülenlerin televizyonda izlediği programların türlerini tespit etmek amacıyla öğrencilere yönelttiğimiz ve öncelik sırasına göre en çok üç cevap şıklıyla sınırlandırdığımız sorulara toplam 1713 cevap verilmiştir. Tercih sırası bakımından 1. öncelik olarak görüşülenlerin yaklaşık, %73,9’u dizi filmler, %11,7’si yarışma programları, %6,0’u şiddet içeren filmler cevaplarını vermişlerdir. Veriler birleştirildiğinde ise, televizyonda izlenen program türleri sırasıyla, %24,8 dizi filmler, %17,5 yarışma programları, %12,8 korku filmleri öğrencilerin cevaplarını oluşturmaktadır.. Sonuçlara göre görüşülenlerin çoğunluğunun televizyonda izlenen program türü olarak dizi filmleri tercih ettiği görülmektedir. Günümüzde dizi filmlerde yayınlanan görüntülerden dolayı birçok ergenin ruhsal yapılarının olumsuz yönde etkilenebileceği düşünülmektedir.

Tablo 55: Televizyonda İzlenen Program Türleri (1. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	Cevap Yok	Sayı	1	1	2	4
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	25,0%	25,0%	50,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,7%	,8%	,7%
		%Toplam	,2%	,2%	,4%	,7%
	Dizi Filmler	Sayı	152	108	162	422
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	36,0%	25,6%	38,4%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	83,1%	76,6%	65,6%	73,9%
		%Toplam	26,6%	18,9%	28,4%	73,9%
	Yarışma Programları	Sayı	25	18	24	67
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	37,3%	26,9%	35,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	13,7%	12,8%	9,7%	11,7%
		%Toplam	4,4%	3,2%	4,2%	11,7%
	Haberler	Sayı	4	7	12	23
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	17,4%	30,4%	52,2%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	5,0%	4,9%	4,0%
		%Toplam	,7%	1,2%	2,1%	4,0%
	Açık Oturma Turları	Sayı	0	0	1	1
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,0%	,4%	,2%
		%Toplam	,0%	,0%	,2%	,2%
	Şiddet İçeren Filmler	Sayı	0	2	32	34
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	,0%	5,9%	94,1%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	1,4%	13,0%	6,0%
		%Toplam	,0%	,4%	5,6%	6,0%
	Korku Filmleri	Sayı	0	3	8	11
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	,0%	27,3%	72,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	2,1%	3,2%	1,9%
		%Toplam	,0%	,5%	1,4%	1,9%
	Kahramanlık Filmleri	Sayı	1	0	2	3
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	33,3%	,0%	66,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,0%	,8%	,5%
		%Toplam	,2%	,0%	,4%	,5%
	Türk Filmleri	Sayı	0	2	3	5
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	,0%	40,0%	60,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	1,4%	1,2%	,9%
		%Toplam	,0%	,4%	,5%	,9%

Tablo 55 Devamı

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
	Yabancı Filmler	Sayı	0	0	1	1
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,0%	,4%	,2%
		%Toplam	,0%	,0%	,2%	,2%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 1	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 55’te görüşülenlerin televizyonda izledikleri program türleri(1. tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen dört öğrenciden ikisinin şiddet eğilimi yüksektir. Dizi film izleyen öğrencilerin %38,4’ünün şiddet eğilimi yüksek, %36,4’ünün düşük ve %25,6’sının ise orta düzeydedir. Yarışma programı izleyen öğrencilerin oranları birbirine yakın düzeydedir. Bunlar, %37,3 ile düşük, %35,8 ile yüksek ve %26,9 ile orta düzeyde şiddet eğilimlidir. Haberler izleyen öğrencilerin %52,2’sinin şiddet eğilimi yüksek, %30,4’ünün orta ve %17,4’ünün ise düşük düzeydedir. Açık oturum tartışmaları izleyen bir öğrencinin şiddet eğilimi yüksektir. Şiddet içeren filmler izleyen öğrencilerin %94,1’inin şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Korku filmleri izleyen öğrencilerin %72,7’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Kahramanlık filmleri izleyen öğrencilerin %66,7’sinin şiddet eğilimi yüksektir. Türk filmi izleyen öğrencilerin %60,0’ının şiddet eğilimi yüksek düzeydedir. Yabancı film izleyen bir öğrencinin şiddet eğilimi yüksektir. Tablodaki veriler satır bağlamında değerlendirildiğinde televizyon izleyen öğrencilerin genelinde şiddet eğilimi yüksektir. Bu duruma neden olarak televizyonlarda yayımlanan programların hemen hepsinde şiddet içeren görüntülere yer verilmesi gösterilebilir.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %83,1’inin dizi filmleri ve %13,7’sinin yarışma programları izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Orta şiddet eğilimli öğrencilerin %76,6’sının dizi filmleri, %12,8’inin yarışma programları ve %1,4’ünün şiddet içeren filmleri izlediği görülmektedir. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %65,6’sının dizi filmleri, %9,7’sinin yarışma programları ve %13,0’ının şiddet içeren filmleri izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için televizyonda izlenen program türleri (1. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 56,476$; $p<0,05$].

Tablo 56: Televizyonda İzlenen Program Türleri (2. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	Cevap Yok	Sayı	19	14	19	52
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	36,5%	26,9%	36,5%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	10,4%	9,9%	7,7%	9,1%
		%Toplam	3,3%	2,5%	3,3%	9,1%
	Dizi Filmler	Sayı	0	1	0	1
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,7%	,0%	,2%
		%Toplam	,0%	,2%	,0%	,2%
	Yarışma Programları	Sayı	99	57	77	233
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	42,5%	24,5%	33,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	54,1%	40,4%	31,2%	40,8%
		%Toplam	17,3%	10,0%	13,5%	40,8%
	Haberler	Sayı	34	23	20	77
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	44,2%	29,9%	26,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	18,6%	16,3%	8,1%	13,5%
		%Toplam	6,0%	4,0%	3,5%	13,5%
	Açık Oturum Tartışmaları	Sayı	1	0	2	3
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	33,3%	,0%	66,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,0%	,8%	,5%
		%Toplam	,2%	,0%	,4%	,5%
	Şiddet İçeren Filmler	Sayı	5	8	34	47
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	10,6%	17,0%	72,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,7%	5,7%	13,8%	8,2%
		%Toplam	,9%	1,4%	6,0%	8,2%
	Korku Filmleri	Sayı	15	21	70	106
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	14,2%	19,8%	66,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	8,2%	14,9%	28,3%	18,6%
		%Toplam	2,6%	3,7%	12,3%	18,6%
	Kahramanlık Filmleri	Sayı	2	10	11	23
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	8,7%	43,5%	47,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	7,1%	4,5%	4,0%
		%Toplam	,4%	1,8%	1,9%	4,0%

Tablo 56 Devamı

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
	Türk Filmleri	Sayı	6	7	12	25
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	24,0%	28,0%	48,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	3,3%	5,0%	4,9%	4,4%
		%Toplam	1,1%	1,2%	2,1%	4,4%
	Yabancı Filimler	Sayı	2	0	2	4
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	50,0%	,0%	50,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	,0%	,8%	,7%
		%Toplam	,4%	,0%	,4%	,7%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 2	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 56’da görüşülenlerin televizyonda izledikleri program türleri(2. tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %36,5’inin şiddet eğilimi görülme sıklığı düşük ve yüksek düzey grupları birbirine eşit ve orta düzeyin oranı ise %26,9’dur. Dizi film izleyen 1 öğrencinin şiddet eğilimi düşüktür. Yarışma programı izleyen öğrencilerin %42,5’inin şiddet eğilimi düşüktür. Haber programı izleyen öğrencilerin %44,2’sinde düşük, %29,9’unda orta ve %26,0’ında ise yüksek düzeyde şiddet eğilimi görülmektedir. Açık oturum tartışmaları izleyen üç öğrenciden ikisinin %66,7 ile şiddet eğilimi yüksektir. Şiddet içeren filmleri izleyen öğrencilerin %72,3’ünün şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır.

Korku filmleri izleyen öğrencilerin %66,0’ının yüksek, %19,8’inin orta ve %14,2’sinin düşük düzeyde şiddet eğilimi bulunmaktadır. Kahramanlık filmleri izleyen öğrencilerin %47,8’i yüksek, %43,5’i orta ve %8,7’si ise düşük düzeyde şiddet eğilimine sahiptir. Türk filmleri izleyen öğrencilerin %48,0’ında yüksek, %28,0’ında orta ve %24,0’ında ise düşük düzey şiddet eğilimi bulunmaktadır. Yabancı film izleyen dört öğrencinin şiddet eğilimi düşük ve yüksek grupları bir birine eşittir. Televizyonda izlenen program türleri 1. tercihe göre farklılıklar olmasına karşın yine de öğrencilerin genelinde şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %54,1’inin yarışma programlarını izlediği, %18,6’sının haberleri,

%10,4'ünün cevap vermediği, %8,2'sinin korku filmlerini ve %2,7'sinin şiddet içeren filmleri izlediği görülmektedir. Orta şiddet eğilimli öğrencilerin %40,4'ünün yarışma programlarını izlediği, %16,3'ünün haberleri, %14,9'unun korku filmlerini, %9,9'unun cevap vermediği ve %5,7'sinin şiddet içeren filmleri izlediği tablodan anlaşılmaktadır. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %31,2'sinin yarışma programlarını, %28,3'ünün korku filmlerini, %13,8'inin şiddet içeren filmleri izlediği, %8,1'inin haberleri ve %7,7'sinin cevap vermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için televizyonda izlenen program türleri (2. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 79,223$; $p<0,05$].

Tablo 57: Televizyonda İzlenen Program Türleri (3. Tercih) ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	Cevap Yok	Sayı	46	35	31	112
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	41,1%	31,3%	27,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	25,1%	24,8%	12,6%	19,6%
		%Toplam	8,1%	6,1%	5,4%	19,6%
	Dizi Filmler	Sayı	0	1	0	1
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,0%	,7%	,0%	,2%
		%Toplam	,0%	,2%	,0%	,2%
	Haberler	Sayı	29	10	18	57
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	50,9%	17,5%	31,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	15,8%	7,1%	7,3%	10,0%
		%Toplam	5,1%	1,8%	3,2%	10,0%
	Açık Oturum Tartışmaları	Sayı	1	0	2	3
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	33,3%	,0%	66,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	,5%	,0%	,8%	,5%
		%Toplam	,2%	,0%	,4%	,5%
	Şiddet İçeren Filmler	Sayı	2	6	17	25
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	8,0%	24,0%	68,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	4,3%	6,9%	4,4%
		%Toplam	,4%	1,1%	3,0%	4,4%
	Korku Filmleri	Sayı	23	28	51	102
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	22,5%	27,5%	50,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	12,6%	19,9%	20,6%	17,9%
		%Toplam	4,0%	4,9%	8,9%	17,9%
	Kahramanlık Filmleri	Sayı	9	4	25	38
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	23,7%	10,5%	65,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	4,9%	2,8%	10,1%	6,7%
		%Toplam	1,6%	,7%	4,4%	6,7%
	Türk Filmleri	Sayı	41	32	37	110
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	37,3%	29,1%	33,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	22,4%	22,7%	15,0%	19,3%
		%Toplam	7,2%	5,6%	6,5%	19,3%

Tablo 57 Devamı

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	Yabancı Filmler	Sayı	18	14	50	82
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	22,0%	17,1%	61,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	9,8%	9,9%	20,2%	14,4%
		%Toplam	3,2%	2,5%	8,8%	14,4%
	İzdivaç Programları	Sayı	4	5	11	20
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	20,0%	25,0%	55,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	2,2%	3,5%	4,5%	3,5%
		%Toplam	,7%	,9%	1,9%	3,5%
	Diğer	Sayı	10	6	5	21
		%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3	47,6%	28,6%	23,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	5,5%	4,3%	2,0%	3,7%
		%Toplam	1,8%	1,1%	,9%	3,7%
Toplam	Sayı		183	141	247	571
	%Televizyonda İzlenen Program Türleri 3		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
	%Şiddet Eğilimi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam		32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 57’de görüşülenlerin televizyonda izledikleri program türleri(3. tercih) ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, cevap vermeyen öğrencilerin %41,1’inin düşük, %31,3’ünün orta ve %27,7’sinin yüksek düzeyde şiddet eğilimi bulunmaktadır. Dizi film izleyen 1 öğrencinin şiddet eğilimi orta düzeydedir. Haberleri izleyen öğrencilerin %50,9’unun düşük, %31,6’sının yüksek ve %17,5’inin orta düzeyde şiddet eğilimi görülmektedir. Açık oturum tartışmaları izleyen üç öğrenciden ikisinin %66,7 ile şiddet eğilimi yüksektir. Şiddet içeren filmler izleyen öğrencilerin %68,0’nın yüksek, diğer öğrencilerin ise %24,0’ı orta ve %8,0’ı düşük düzeyde şiddet eğilimine sahiptir. Korku filmleri izleyen öğrencilerin %50,0’nın şiddet eğilimi yüksek; düşük ve orta düzey gruplarının oranları birbirine yakın seviyelerdedir. Kahramanlık filmleri izleyen öğrencilerin %65,8’inin şiddet eğilimi yüksektir. Türk filmi izleyen öğrencilerin %37,3’ünün şiddet eğilimi düşüktür. Yabancı film izleyen öğrencilerin %61,0’nın şiddet eğilimi yüksektir. İzdivaç programları izleyen öğrencilerin %55,0’nın şiddet eğilimi yüksektir. Diğer programları (çizgi film, belgesel, komedi filmi, futbol maçları, show programları, müzik programları, spor programları) izleyen öğrencilerin %47,6’sının şiddet eğilimi düşüktür. Televizyonda izlenen program türlerinde 1. ve 2. tercihe göre farklılıklar bulunmaktadır. İzlenen

program türleri açısından ve şiddet eğilimi grupları açısından 1. ve 2. tercihe göre değişiklikler görülmektedir.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %25,1'inin cevap vermediği, %22,4'ünün Türk filmlerini, %15,8'inin haberleri, %12,6'sının korku filmlerini ve %9,8'inin yabancı filmleri izlediği görülmektedir. Orta şiddet eğilimli öğrencilerin %24,8'inin cevap vermediği, %22,7'sinin Türk filmlerini, %19,9'unun korku filmlerini, %9,9'unun yabancı filmleri ve %7,1'inin haberleri izlediği tablodan anlaşılmaktadır. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %20,6'inin korku filmlerini, %20,2'sinin yabancı filmleri, %15,0'mın Türk filmlerini, %12,6'sının cevap vermediği ve %7,3'ünün haberleri izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için televizyonda izlenen program türleri (3. Tercih) ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 64,960$; $p<0,05$].

Tablo 58: Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Oynamıyor	115	20,1	20,1
Şiddet İçeren Oyunlar	157	27,5	27,5
Strateji Oyunları	9	1,6	1,6
Macera Oyunları	49	8,6	8,6
Zeka Oyunları	41	7,2	7,2
Sue (Barbie) Oyunları	68	11,9	11,9
Komik Oyunlar	45	7,9	7,9
Yarış ve Spor Oyunları	87	15,2	15,2
Toplam	571	100,0	100,0

Tablo 58'de görüülen öğrencilerin bilgisayar ortamında oynadığı oyun türleri incelendiğinde, %27,5 ile şiddet içeren oyunlar ilk sırada gelmektedir. En az oynan oyun türü olarak ise %1,6 ile strateji oyunları yer almaktadır. Görüşülenlerden %20,1'i bilgisayar ortamında oyun oynamadığını belirtmiştir. Günümüzde ilköğretim kurumlarında yaşanan şiddet olgusunun temelini; öğrencilerin sanal ortamda karşılaştığı şiddet içerikli görüntüleri gerçek hayata aktarmak istemesine dayandığı söylenebilir.

Tablo 59: Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

			Bilgisayarda Oynanan Oyun Türleri								Toplam
			Oynamıyor	Şiddet İçeren Oyunlar	Strateji Oyunları	Macera Oyunları	Zeka Oyunları	Sue (Barbie) Oyunları	Komik Oyunlar	Yarış ve Spor Oyunları	
Cinsiyet	Kız	Sayı	85	10	3	27	34	68	36	12	275
		%Cinsiyet	30,9%	3,6%	1,1%	9,8%	12,4%	24,7%	13,1%	4,4%	100,0%
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	73,9%	6,4%	33,3%	55,1%	82,9%	100,0%	80,0%	13,8%	48,2%
		%Toplam	14,9%	1,8%	,5%	4,7%	6,0%	11,9%	6,3%	2,1%	48,2%
	Erkek	Sayı	30	147	6	22	7	0	9	75	296
		%Cinsiyet	10,1%	49,7%	2,0%	7,4%	2,4%	,0%	3,0%	25,3%	100,0%
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	26,1%	93,6%	66,7%	44,9%	17,1%	,0%	20,0%	86,2%	51,8%
		%Toplam	5,3%	25,7%	1,1%	3,9%	1,2%	,0%	1,6%	13,1%	51,8%
Toplam		Sayı	115	157	9	49	41	68	45	87	571
		%Cinsiyet	20,1%	27,5%	1,6%	8,6%	7,2%	11,9%	7,9%	15,2%	100,0%
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	20,1%	27,5%	1,6%	8,6%	7,2%	11,9%	7,9%	15,2%	100,0%

Tablo 59’da görüşülenlerin bilgisayar ortamında oynadığı oyun türleri ile cinsiyet arasındaki ilişki incelendiğinde, kızların %30,9’u bilgisayar ortamında oyun oynamadıklarını belirtmişlerdir. Oyun oynayanların %24,7’sinin sue(barbie, kız) oyunları oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kızların genel davranış yapılarına uymamasına karşın %3,6’sının şiddet içerikli oyunlar oynaması dikkat çekicidir. Buna karşılık, erkeklerin ise %49,7’si şiddet içerikli oyunlar oynadıklarını belirtmişlerdir.

Elde edilen veriler ışığında cinsiyete göre bilgisayar ortamında oynanan oyun türlerinin farklılaştığı görülmektedir. Buna göre erkeklerin kız öğrencilere göre şiddet içeren oyunları daha fazla oynadığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 60: Bilgisayar Ortamında Oynanan Oyun Türleri ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki

			Şiddet Eğilimi			Toplam
			Düşük	Orta	Yüksek	
Bilgisayar Ortamında Oynanan Oyun Türleri	Oynamıyor	Sayı	49	34	32	115
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	42,6%	29,6%	27,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	26,8%	24,1%	13,0%	20,1%
		%Toplam	8,6%	6,0%	5,6%	20,1%
	Şiddet İçeren Oyunlar	Sayı	6	32	119	157
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	3,8%	20,4%	75,8%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	3,3%	22,7%	48,2%	27,5%
		%Toplam	1,1%	5,6%	20,8%	27,5%
	Strateji Oyunları	Sayı	2	2	5	9
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	22,2%	22,2%	55,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	1,1%	1,4%	2,0%	1,6%
		%Toplam	,4%	,4%	,9%	1,6%
	Macera Oyunları	Sayı	24	10	15	49
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	49,0%	20,4%	30,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	13,1%	7,1%	6,1%	8,6%
		%Toplam	4,2%	1,8%	2,6%	8,6%
	Zeka Oyunları	Sayı	27	11	3	41
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	65,9%	26,8%	7,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	14,8%	7,8%	1,2%	7,2%
		%Toplam	4,7%	1,9%	,5%	7,2%
	Sue (Barbie) Oyunları	Sayı	35	16	17	68
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	51,5%	23,5%	25,0%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	19,1%	11,3%	6,9%	11,9%
		%Toplam	6,1%	2,8%	3,0%	11,9%
	Komik Oyunlar	Sayı	18	15	12	45
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	40,0%	33,3%	26,7%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	9,8%	10,6%	4,9%	7,9%
		%Toplam	3,2%	2,6%	2,1%	7,9%
	Yarış ve Spor Oyunları	Sayı	22	21	44	87
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	25,3%	24,1%	50,6%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	12,0%	14,9%	17,8%	15,2%
		%Toplam	3,9%	3,7%	7,7%	15,2%
Toplam		Sayı	183	141	247	571
		%Bilgisayar Ortamında Oynan Oyun Türleri	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%
		%Şiddet Eğilimi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		%Toplam	32,0%	24,7%	43,3%	100,0%

Tablo 60'ta görüşülenlerin bilgisayar ortamında oynadığı oyun türleri ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, bilgisayar ortamında oyun oynamayan öğrencilerin %42,8'inde düşük, %29,6'sında orta ve %27,8'inde yüksek düzey şiddet eğilimi görülmektedir. Şiddet içeren oyunları oynayan öğrencilerin %75,8'inde yüksek, %20,4'ünde orta ve %3,8'inde düşük düzey şiddet eğilimi ortaya çıkmıştır. Strateji oyunu oynayan öğrencilerin %55,6'sının şiddet eğilimi yüksek ve diğer şiddet eğilimi gruplarının oranları birbirine eşittir. Macera oyunları oynayan öğrencilerin, %49,0'ında düşük, %30,6'sında yüksek ve %20,4'ünde orta düzey şiddet eğilimi bulunmaktadır. Zeka oyunları oynayan öğrencilerin %65,9'unun şiddet eğilimi düşüktür. Sue(Barbie) oyunları oynayan öğrencilerin %51,5'inin düşük, %25,0'mın yüksek ve %23,5'inin orta düzey şiddet eğilimi ortaya çıkmıştır. Komik oyunlar oynayan öğrencilerde %40,0'mın düşük, %33,3'ünün orta ve %26,7'sinin yüksek düzey şiddet eğilimi bulunmaktadır. Yarış ve spor oyunları oynayan öğrencilerde %50,6'sının şiddet eğilimi yüksek diğer şiddet eğilimi gruplarının oranları birbirine yakın seviyededir.

Tablodaki veriler sütun olarak değerlendirildiğinde, düşük şiddet eğilimli öğrencilerin %26,8'inin oyun oynamadığı, %19,1'inin sue(barbie) oyunları oynadıkları, %14,8'inin zeka oyunları oynadıkları, %13,1'inin Macera oyunları oynadıkları, %9,8'inin komik oyunlar oynadıkları, %3,9'unun yarış ve spor oyunları oynadıkları ve %3,3'ünün şiddet içeren oyunlar oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Orta şiddet eğilimli öğrencilerin %24,1'inin oyun oynamadığı, %22,7'sinin şiddet içerikli oyunları oynadıkları, %11,3'ünün sue(barbie) oyunları oynadıkları, %10,6'sının komik oyunlar oynadıkları, %7,8'inin zeka oyunları oynadıkları, %7,1'inin macera oyunları ve %3,7'sinin yarış ve spor oyunları oynadıkları tablodan anlaşılmaktadır. Yüksek şiddet eğilimli öğrencilerin %48,2'sinin şiddet içerikli oyunlar oynadıkları, %13,0'mın oyun oynamadıkları, %7,7'sinin yarış ve spor oyunları oynadıkları, %6,9'unun sue(Barbie) oyunları oynadıkları, %6,1'inin macera oyunları oynadıkları, %4,9'unun komik oyunlar oynadıkları ve %1,2'sinin zeka oyunları oynadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yapılan Ki-Kare testine göre, anlamlılık değeri $p=0,00<0,05$ 'ten küçük olduğu için bilgisayar ortamında oynanan oyun türleri ile şiddet eğilimi arasında **anlamlı bir ilişki vardır** [$X^2= 144,903$; $p<0,05$].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamız “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Şiddet Olgusu” konusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırmamızın amacı; ilköğretim kurumlarının II. kademe sınıfları arasında yaşanan şiddet olaylarının öğrenciler üzerindeki etkisinin Bucak ilçe merkezi örneğinde incelenmesi ve öğrencilerin şiddet eğilimlerinin ortaya çıkmasında demografik ve toplumsal özelliklere bağlı değişkenler açısından farklılıkların bulunup bulunmadığının belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde Burdur ili Bucak ilçesi merkezindeki sekiz ilköğretim okulunda öğrenim gören 1986 öğrenci araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır. Evrenden hareketle örneklemimiz toplam 571 öğrenciden oluşmaktadır. Evren içerisinde toplam 977 (%49,2) kız ve 1009 (%50,8) erkek öğrenci bulunmaktadır. Evren doğrultusunda oluşturulan örneklemdeki öğrencilerin 275’i (%48,2) kız, 296’sı (%51,8) erkektir. Bu veriler ışığında elde edilen örneklem evreni temsil edebileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırma hipotezlerimizin doğrulanıp doğrulanmadığına ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulguları aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz:

Temel Hipotez

İlköğretim II. kademe öğrencileri arasında yaşanan şiddet olaylarında aile, okul ve sosyal çevrenin etkilerinin yanında basın-yayın organları, çocuklar arasında şiddet eğilimlerinin artmasında önemli rol oynar ve çocukların eğitim-öğretim yaşantılarına olumsuz yönde etki eder.

Temel hipotezimiz doğrultusunda oluşturmuş olduğumuz alt hipotezlerin tümü araştırma sürecinde elde edilmiş olan veriler doğrultusunda test edilmiştir. Alt hipotezler aşağıda tartışılmıştır.

Alt Hipotezler

1. Öğrencinin cinsiyeti ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Örneklemimiz içerisinde evren içerisinde toplam 977 (%49,2) kız ve 1009 (%50,8) erkek öğrenci bulunmaktadır. Evren doğrultusunda oluşturulan örneklemdeki öğrencilerin 275’i (%48,2) kız, 296’sı (%51,8) erkektir. Elde edilen verilere göre evren ve örneklemdeki kız ve erkek öğrencilerin oranı birbirine çok yakın seviyededir. Bu

durum, araştırmamız örnekleminin dengeli bir şekilde seçildiği şeklinde değerlendirilebilir (Bkz. Tablo:7-8).

Araştırma sürecinde elde edilmiş olan verilere dayalı olarak yapılan istatistiksel analizler sonucunda kız öğrencilerin şiddet eğilimi düşük, erkek öğrencilerin ise şiddet eğilimi yüksektir. Erkek öğrencilerin, kızlara göre şiddete daha eğilimli olmaları, toplum içinde erkeklerin yetiştirilme tarzlarının kızlardan farklı olmasıyla, saldırganlığı teşvik eden rollerle sosyalleşmesiyle ve ayrıca şiddetin erkekler için hoş görülmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlı olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında, araştırmalarda erkek öğrencilerin şiddet eğilimlerinin kızlara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Giles ve Heyman ergenlerde cinsiyet ve saldırganlık eğilimi ilişkisini incelediği araştırmalarında, erkeklerin saldırganlık puanlarının kız öğrencilerin saldırganlık puanından daha yüksek olduğunu ve erkeklerin kızlara göre daha fazla saldırganlık eğilimine sahip olduklarını bulmuşlardır.¹²⁶ Can'ın yapmış olduğu araştırmada, ilköğretim kurumlarında ortaya çıkan şiddet olaylarının öğrencilerin cinsiyetine, yaşına ve sınıfına göre farklılıkların olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.¹²⁷ Bulut'un yapmış olduğu araştırmada, eğitim kurumlarında görülen şiddet olaylarının gazete ve televizyon haberleri ışığında incelenmiş, yaşanan şiddet olaylarında saldıran ve olayları başlatan pozisyonunda yer alanların çoğunluğunun erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁸ Özcebe, Çetik ve Üner'in yapmış olduğu araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla şiddet uyguladıkları dikkat çekmektedir.¹²⁹

Örneklem grubunun elde edilen verileri doğrultusunda yapılan Ki-Kare testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0,05$ şartını karşılamasından dolayı cinsiyet ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulardan hareketle görüşülenlerin şiddet eğilimlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Sonuç olarak ise birinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

¹²⁶ Jessica W. Giles and Gail D. Heyman, "Young Children's Beliefs About The Relationship Between Gender and Aggressive Behavior" **Child Development**, 2005, 76(1), 107-121.

¹²⁷ Yasemin Can, a.g.e., s.100.

¹²⁸ Sefa Bulut, a.g.m., s30.

¹²⁹ Hilal Özcebe, Sarp Üner, Hacer Çetik, a.g.m., s.511.

2. Öğrencinin yaşı ve sınıfı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki

vardır.

İlköğretim II. kademe öğrencilerinin yaşlarının gerektirdiği şekilde eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde yer aldıkları araştırmamızda saptanmıştır. Ayrıca istatistiksel analizler sonucunda öğrencilerin yaş seviyeleri arttıkça şiddet eğilimleri de artmaktadır. Yaş seviyeleri ile şiddet eğilimleri arasında doğru orantı olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo:9-12-19-21). Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlı olduğu gözlenmiştir.

Araştırmamızda elde edilen veriler doğrultusunda 11 ve 12 yaşlarındaki 6. sınıf öğrencilerinde şiddet eğilimi düşüktür. Bu duruma öğrencilerin ergenlik dönemine yeni adım atmaları ve farklı olan bir sınıf ortamına başlamaları neden olarak gösterilebilir. Görüşülenlerin ilerleyen yaş ve sınıflardaki şiddet eğiliminin yükselmesi, ergenliğin gelişim süreci içerisinde kimlik kazanımı ile karşı karşıya olmaları ve arkadaş etkisine daha açık olmaları nedeniyle şiddete daha eğilimli bir biçimde yaklaştıkları şeklinde de yorumlanabilir.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında, öğrencilerin yaşlarına ve sınıf düzeylerine göre şiddet eğilimlerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Can'ın yapmış olduğu araştırmada, ilköğretim kurumlarında ortaya çıkan şiddet olayları öğrencilerin cinsiyetine, yaşına ve sınıfına göre farklılıklar olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.¹³⁰

Verilere uygulanan Ki-Kare testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0,05$ koşulunu karşıladığından yaş ve sınıf ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenilebilir. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin şiddet eğilimlerinin yaş ve sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak ikinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

¹³⁰ Yasemin Can, a.g.e., s.100.

3. Öğrencinin anne ve babasının eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma sürecinde elde edilmiş olan verilere dayalı olarak yapılan istatistiksel analizlere göre anne ve babanın eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak elde edilen verilere göre eğitim düzeyi düşük olan annelerin öğrencilerinde şiddet eğilimi yüksektir. Baba eğitim düzeylerinin tümünde öğrencilerin şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Bu duruma neden olarak Türk toplumunda erkeğin eğitim düzeyi ne olursa olsun belirli bir otorite figürü olarak algılanması gösterilebilir (Bkz. Tablo:22-23-24). Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlı olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlarla, yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında, Avcı'nın şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleriyle, öfke ve öfke ifade tarzlarının karşılaştırıldığı çalışmada şiddet davranışı gösteren ergenler ile göstermeyen ergenlerini anne ve babalarının öğrenim düzeyine göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹³¹ Haskan'ın "Ergenlerde Şiddet Eğilimi Yalnızlık ve Sosyal Destek" isimli araştırmasında, anne ve babalarının eğitim düzeyleri ile ergenin şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.¹³²

Veriler üzerinde uygulanan Ki-Kare testi sonucunda anne ve babanın eğitim düzeyi anlamlılık değeri $p>0,05$ büyüktür. Bu nedene bağlı olarak anne ve babanın eğitim düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. İstatistiksel olarak öğrencilerin şiddet eğilimi üzerinde, ebeveynlerin eğitim düzeyinin etkisi yoktur. Sonuç olarak üçüncü hipotezimiz doğrulanmamıştır.

4. Ailenin gelir düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Örneklekimizden sağlanan veriler doğrultusunda uygulanan istatistiksel analizlere göre, ailenin gelir düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda ailenin gelir düzeyi gruplarının tümünde şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Şiddet eğilim gruplarının kendi içerisindeki değerlendirmelerde gelir durumlarına göre farklılıklar ortaya çıkmıştır. Özellikle düşük ve orta düzey sosyo-ekonomik durumu olan ailelerde düşük şiddet eğilim oranları

¹³¹ Raşit Avcı, a.g.e., s.4.

¹³² Özlem Haskan, a.g.e., s.77.

fazladır (Bkz. Tablo:29-30). Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlılığı bulunamamıştır.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında, Ayan'ın, Sivas merkez ilçede bulunan okullarda okuyan ve aile içinde şiddete maruz kalan ergenlerin saldırganlık eğilimlerini incelediği araştırmasında, öğrencinin saldırganlık ölçeğinden aldığı puanların ailesinin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.¹³³ Haskan'ın yapmış olduğu araştırmasında, ailenin aylık gelirin göre şiddet eğiliminin görülme sıklığı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.¹³⁴

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0,05$ küçüktür. Bu nedene bağlı olarak ailenin gelir düzeyi ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır. İstatistiksel olarak öğrencilerin şiddet eğilimi üzerinde ailenin gelir düzeyinin etkisi bulunmaktadır. Sonuç olarak dördüncü hipotezimiz doğrulanmıştır.

5. Öğrencilerin bilgisayar ortamında oynadığı oyunlar ile şiddet eğilimi arasında bir ilişki vardır.

İlköğretim II. kademe öğrencilerinin bilgisayar ortamında oynadığı oyunlar ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin oynadığı şiddet içerikli oyunlar nedeniyle şiddet eğilimleri yüksek seviyede çıkmıştır. Buna karşılık zeka oyunları, macera oyunları, kız öğrencilerin çoğunlukla oynadığı sue oyunları ve komik oyunları tercih eden öğrencilerde şiddet eğilimlerinin düşük seviyede olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kendilerini eğlendiren ve zeka yönünden gelişimlerini sağlayan oyunları oynamaları şiddet eğilimlerinin düşmesine neden olmuş olabilir. (Bkz. Tablo:59-61). Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlı olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında, bilgisayar oyunu oynayan ve oynamayan öğrencilerin saldırganlık, depresyon ve yalnızlık düzeylerinin incelendiği araştırmasında, öğrencilerin oynadıkları bilgisayar oyun türüne göre, savaş, strateji ve macera oyunu oynayanların antisosyal saldırganlık

¹³³ Sezer Ayan, "Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri", **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, 2007, 8, s.206-212.

¹³⁴ Özlem Haskan, a.g.e., s.81.

düzeylerinin, bilgisayar oyunu oynamayanların antisosyal saldırganlık düzeylerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.¹³⁵

Araştırmamızda elde edilen veriler doğrultusunda uygulanan Ki-Kare testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0,05$ küçüktür. Bu nedene bağlı olarak bilgisayar ortamında oynanan oyun türleri ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır. İstatistiksel olarak öğrencilerin şiddet eğilimi üzerinde bilgisayar ortamında oynanan oyun türlerinin etkisi bulunmaktadır. Sonuç olarak beşinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

6. Öğrencilerin boş zamanlarda yaptıkları faaliyetler ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Öğrencilerinin boş zamanlarda yaptıkları faaliyetler ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin boş zamanlarda yaptığı faaliyetler arasında internet kafeye gitmeleri ve arkadaş gruplarıyla vakit geçirmeleri şiddet eğilimlerinin yüksek çıkmasına neden olmuştur. Şiddet eğiliminin yüksek çıkmasında, internet kafelerin ilköğretim II. kademe öğrencileri için uygun ortam olmaması ve kafelerdeki bilgisayarlarda kurulu olan şiddet içerikli oyunların şiddet eğilimini beslediği düşünülebilir. Ayrıca öğrencilerin arkadaş gruplarıyla geçirmiş oldukları zaman dilimlerinde şiddet eylemine yönelik yaşantılara tanık olmaları da şiddet eğiliminin yüksek çıkmasında etkili olabilir. Buna karşılık boş zamanlarında kitap, dergi vb. okuyan öğrencilerde şiddet eğilimi düşük çıkmıştır. Görüşülenlerin boş zamanlarında kendilerini okumaya vermeleri şiddet içerikli yaşantılardan uzak olmalarını sağlamış olabilir (Bkz. Tablo:50-51-52-53). Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlı olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında; Taktak araştırmasında okuldaki şiddet davranışlarına ilişkin öğrenci yaklaşımlarını tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmanın ana noktası ilköğretimin ikinci kademesinde okuyan öğrencilerin şiddet kavramını nasıl algıladıkları ve bu bahsi geçen kavramı nasıl kavramsallaştırdıklarıyla ilgilidir. Araştırmada, öğrencilerin boş zamanlarında yaptıkları faaliyetler doğrultusunda verilecek olan eğitim-öğretimle, sevgi esaslı bir başarı zeminin oluşturulacağı sonucuna ulaşılmıştır.¹³⁶ Yapmış olduğumuz çalışmada elde edilen

¹³⁵ Aysel Bilgi, a.g.e., s.75.

¹³⁶ Nedim Taktak, a.g.e., s.91.

verilerde de öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme biçimlerine göre şiddet eğilimlerinde değişimler gözlenmiştir.

Öğrencilerin boş zamanlarında yaptıkları faaliyetlere ilişkin elde edilen verilere uygulanan Ki-Kare testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0,05$ sonucuna ulaşılmıştır. İstatistiksel olarak öğrencilerin şiddet eğilimi üzerinde boş zamanlarda yapılan faaliyetlerin etkisi bulunmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin şiddet eğilimlerinin boş zamanlarda yapılan faaliyet türlerine göre farklılık göstermektedir. Sonuç olarak altıncı hipotezimiz doğrulanmıştır.

7. Öğrencilerin televizyonda izlediği program türü ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Öğrencilerinin televizyonda izlediği program türü ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Görüşülenlerden elde edilen veriler doğrultusunda dizi filmlerde, haberlerde, açık oturum tartışmalarında, korku filmlerinde, kahramanlık filmlerinde, Türk filmlerinde ve yabancı filmlerde şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır (Bkz. Tablo:54-55-56-57). Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlı olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında; Öztürk tarafından yapılan araştırmada, görsel medyanın orta öğretim öğrencileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda; öğrencilerin seyrettikleri yerli dizilerden etkilenecek şiddet eğiliminin arttığı ve şiddeti normal bir hayat tarzı gibi görerek sorunlarını çözmede kullandıkları ortaya çıkarken, şiddet içeren film ve programların ergenler için kötü örnek olduğu ve ergenlerin filmlerdeki kahramanların kullandığı yöntemlerle kendi problemlerini çözmek istedikleri ortaya çıkmıştır.¹³⁷ Haskan tarafından yapılan çalışmada, şiddet ve kahramanlık filmleri izleyen öğrenciler arasında şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹³⁸

Araştırmamızda öğrencilerin televizyonda izlediği program türüne ilişkin elde edilen veriler doğrultusunda uygulanan Ki-Kare testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0,05$ küçüktür. İstatistiksel olarak öğrencilerin şiddet eğilimi üzerinde televizyonda

¹³⁷ Nevin Öztürk, **Görsel Medya ve Şiddet Kültürünün Orta Öğretim Öğrencileri Üzerindeki Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2006, s.84.

¹³⁸ Özlem Haskan, a.g.e., s.76.

izlenen program türlerinin etkisi bulunmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin şiddet eğilimleri program türlerine göre farklılık göstermektedir. Sonuç olarak yedinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

8. Öğrencilerin mensup olduğu ailedeki şiddet olgusunun varlığı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma sürecinde elde edilmiş olan verilere dayalı olarak yapılan istatistiksel analizlere göre öğrencilerin mensup olduğu ailedeki şiddet olgusunun varlığı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak elde edilen verilere göre, aile içerisinde şiddet yaşantısı olan öğrencilerde şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Ayrıca aile içerisinde şiddet olgusunun varlığını kabul etmeyen öğrencilerin de şiddet eğilimleri yüksek çıkmıştır. Genel toplam bağlamında 247 öğrencinin şiddet eğilimi yüksek çıkmıştır. Bu durum öğrencilerin çoğunluğunun aile içerisindeki şiddet olgusunun varlığını gizli tutmak istemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir (Bkz. Tablo:35-36). Bu sonuç yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlılığı bulunamamıştır.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında; Kitzmann, Gaylort, Holt ve Kenny (2003) aile içi şiddete tanık olan çocuklarda meydana gelen psiko-sosyal sonuçları ele aldıkları araştırmalarında, aile içinde şiddete tanık olan çocukların şiddete tanık olmayanlardan daha fazla olumsuz davranışlar sergilediklerini gözlemlemişlerdir.¹³⁹ Benzer araştırma sonuçları Türkiye’de Avcı’nın şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları karşılaştırıldığı çalışmasında da görülmektedir. Şiddet davranışı gösteren ergenlerin aile üyelerinin öfke düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulguya göre şiddet davranışı gösteren ergenlerin aile ortamlarının, şiddet davranışı göstermeyen ergenlerin aile ortamlarına göre daha çatışmalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁴⁰

Veriler üzerinde uygulanan Ki-Kare testi sonucunda öğrencilerin mensup olduğu ailedeki şiddet olgusunun varlığının anlamlılık değeri $p>0,05$ büyüktür. Bu nedene bağlı olarak öğrencilerin mensup olduğu ailedeki şiddet yaşantısının varlığı ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. İstatistiksel olarak öğrencilerin şiddet eğilimi üzerinde

¹³⁹ Katherine M. Kitzmann, et al., “Child Witnesses to Domestic Violence: A Meta-analytic Review”. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(2), 339-352.

¹⁴⁰ Raşit Avcı, a.g.e., s.75.

öğrencilerin mensup olduğu ailedeki şiddet yaşantısı varlığının etkisi yoktur. Sonuç olarak sekizinci hipotezimiz doğrulanmamıştır.

9. Öğrencilerin karşı cinsten bir arkadaşının olup olmaması ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İlköğretim II. kademe öğrencilerinin karşı cinsten bir arkadaşının olup olmaması ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin karşı cinsten bir arkadaşının olması şiddet eğiliminin yüksek çıkmasına neden olmaktadır. Ülkemizde özellikle ergenler arasında karşı cins arkadaştan dolayı sık sık şiddet olaylarıyla karşılaşmaktayız. Bu nedenle öğrencilerin karşı cinsten bir arkadaşının olması şiddet eğilimleri seviyesini yükseltmektedir(Bkz. Tablo:37-39). Bu sonucun yapılmış olan diğer araştırmalarla tutarlı olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlarla yapılmış olan diğer araştırmalar karşılaştırıldığında; Silver, Field, Sanders ve Diego (2000), öfkelerinden dolayı şiddete eğilim gösterdiğini düşünen ergenlerin araştırıldığı çalışmalarında, öfkelendiklerinde şiddet kullanacakları konusunda kaygı duyan ergenleri (öfke grubu), öfkeli olmayan grupla karşılaştırmış ve öfke grubunda yer alanların karşı cinsten daha fazla arkadaşlarının olduğu ve daha sık flört ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.¹⁴¹ Benzer sonuçlar ülkemizde Haskan'ın yapmış olduğu çalışmada da ortaya çıkmıştır. Yüksek şiddet eğilimine sahip olan ergenlerde karşı cinsten arkadaşlıkların daha sık görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.¹⁴²

Araştırmamızda elde edilen veriler doğrultusunda uygulanan Ki-Kare testi sonucunda anlamlılık değeri $p < 0,05$ küçüktür. Bu nedene bağlı olarak karşı cinsten bir arkadaşının olup olmaması ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır. İstatistiksel olarak öğrencilerin şiddet eğilimi üzerinde karşı cinsten bir arkadaşının olup olmamasını etkilemektedir. Sonuç olarak dokuzuncu hipotezimiz doğrulanmıştır.

¹⁴¹ Marcia E. Silver, et al., (2000), "Angry Adolescents Who Worry About Becoming Violent", http://findarticles.com/p/articles/mi_m2248/is_140_35/ai_70777829 (E.T:04.11.2011)

¹⁴² Özlem Haskan, a.g.e., s.73.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda, uygulamalara ve bu konuya yönelik önerilere aşağıda yer verilmiştir:

1. Öğrencilerin şiddet eğilimlerinin ortadan kaldırılması için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen “Öğrenci Meclisi” uygulamasının okullarda etkin bir şekilde yürütülmesinin sağlanması, öğrencilerin demokrasi bilinci kazanmasında etkili olabilir.

2. Öğrencilerde ortaya çıkan şiddet eğiliminin tespit edilerek, önleyici çalışmaların okul rehberlik servislerinde görevli olan psikolojik danışmanlar tarafından yapılması, şiddet eğilim düzeyinin düşmesinde çözümleyici olabilir.

3. Okul-veli-öğrenci işbirliğinin geliştirilerek öğrencilerde oluşan şiddet eğilimlerinin önlenmesine yönelik etkili çalışmalar yürütülebilir.

4. Öğrenci, veli, öğretmen ve okul idaresine yönelik kişiler arası ilişkiler, çatışma çözme yöntemleri, empati, iletişim ve öfke kontrolü gibi konularda seminerler yoluyla şiddeti önleyici çalışmalar yapılabilir.

5. Okul çevrelerinde bulunan internet kafelerin etkin bir şekilde denetimlerin yapılarak, personellerinin bilinçlendirilmesi, burada doğabilecek olumsuzlukların önlenmesinde etkili olabilir.

6. Öğrencilerin boş zamanlarını etkili bir şekilde kullanmalarına yönelik bilgilendirici çalışmalar yapılabilir.

7. İlköğretim II. kademe öğrencilerinde seçmeli ders olarak okutulan Medya okuryazarlığı dersinin içeriğinin zenginleştirilmesi yoluyla öğrencilerin eleştirel değerlendirme yapılarının geliştirilmesinde faydalı olabilir. Bu duruma ek olarak ebeveynler tarafından çocukların evde izledikleri televizyon programlarının kontrolünün dikkatli bir şekilde yapılması sağlanmalı ve uygun olmayan programların çocuklara izlettirilmemesine özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- BAL Hüseyin, **Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Nicel Araştırma Yöntemi)**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2.Baskı, 2012.
- BALCIOĞLU İbrahim, **Şiddet ve Toplum**, Bilge Yayınları, İstanbul, 2001.
- Bucak Belediyesi, **Bucak**, Printer Ofset Matbaacılık, İzmir, 2011.
- BULUT Meryem, **Şiddet ve Çocuk**, Asil Yayınları, 2010.
- ÇELENK Sevilay, **Medyada Şiddete Duyarlılık Paneli**, RTÜK Yayınları, İstanbul, 2004.
- FROMM Erich, **Sevgi ve Şiddetin Kaynağı**, Payel Yayınları, İstanbul, 1994.
- GENÇTAN Engin, **İnsan Olmak**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996.
- KAĞITÇIBAŞI Çiğdem, **Yeni İnsan ve İnsanlar**, Sistem Yayınları, İstanbul, 2005.
- KALAYCI Şeref, **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Asil Yayınları, Ankara, 4. Baskı, 2009.
- KONU Hasan, **Oğuzhandan Doğan Şehir**, Kremna Yayınları, İzmir, 2000.
- McLUHAN Marshall, vd., **Kadife Karanlık**, Su Yayınevi, İstanbul, 2003.
- MEB, **Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı (2006-2011)**, MEB Yayınları, 2006.
- MICHAUD Yves, **Şiddet**, Çev: Cem Muhtaroglu, İletişim Yayınevi, İstanbul, 1991.
- ONUR Bekir, **Gelişim Psikolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara, 2000.
- ÖZTÜRK Emine, **Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri**, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- POLAT Oğuz, **Çocuk ve Şiddet**, Derya Yayınları, İstanbul, 2001.
- POLOMA M. Margeret, **Çağdaş Sosyoloji Kuramları**, Çev: Hayriye Erbaş, EOS Yayınevi, Ankara, 2007.
- RICHES David, “Şiddet Olgusu”, **Antropolojik Açıdan Şiddet**, Çev: Dilek Hattatoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1989.
- ARON Raymond, **Sosyolojik Düşüncenin Evreleri**, Çev: Korkmaz Alemdar, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2002.
- SİYEZ M. Diğdem, **Ergenlerde Problem Davranışlar**, Pegem Akademi, Ankara, 2009.
- SOLAK Adem, **Eğitim Yolunda Şiddet**, HEGEM Yayınları, Ankara, 2007.
- _____, **Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu**, HEGEM Yayınları, Ankara, 2007.
- ŞİŞMAN Mehmet, **Öğretmenliğe Giriş**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 1999.
- TDK, **Türkçe Sözlük**, Akşam Sanat Okulu Matbaası, 10. Baskı, Ankara, 2005.

WALLACE A.Ruth, vd., **Çağdaş Sosyoloji Kuramları**, Punto Yayıncılık, Ankara, 2004.

YAVUZER Haluk, **Ergenlik Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.

_____, **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.

Makaleler

AYAN Sezer, “Şiddet ve Fanatizm”, **C.Ü. İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 7, S. 2, Sivas, 2006, s.191-209.

_____, “Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri” **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, 2007, S.8, s.206-212.

BULUT Sefa, “Okullarda Görülen Öğrenciden Öğrenciye Yönelik Şiddet Olaylarının Bazı Değişkenler Açısından Arşiv Araştırması Yöntemiyle İncelenmesi”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C.8, S.2, 2008, s.23-38.

GILES J. W. & HEYMAN G. D., “Young Children’s Beliefs About The Relationship Between Gender and Aggressive Behavior” **Child Development**, 2005, 76(1), 107-121.

GÜL Kenan Serdar, GÜNEŞ Dinçer İsmail, “Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet” **Sosyal Bilimler Dergisi**, C.XI, S.1, 2009, s.79-101.

GÜMÜŞ Adnan, TÜMKAYA Songül ve DÖNMEZER Turan, **Adana’da İlköğretim Okulları, Öğretmenleri ve Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma**, EĞİTİM SEN Yayınları, Ankara, 2004, s.117-118.

KILIÇ Ruhi, “Okullarda Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması”, **Okullarda Şiddetin Önlenmesi, Mevcut Uygulamalar ve Sonuçları**, Türk Eğitim Derneği Yayınları, 2006, s.21.

KITZMANN Katherine M., et al., “Child Witnesses to Domestic Violence: A meta-analytic review”. **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 2003, 71(2), 339-352.

KIZMAZ Zahir, “Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 30, No 1, 2006, s.47-70.

_____, “Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, C.29 Aralık 2005.

KOCACIK Faruk, “Şiddet Olgusu Üzerine”, **C.Ü. İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, C. 2, S. 1, Sivas, 2001, s.1-8.

KOÇ Mustafa, “Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri”, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 17, 2004, s.231-256.

- KÜÇÜKTURAN Güler, AKBABA ALTUN Sadegül, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Şiddetin Değerlendirilmesi”, **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, 2006, s.94-105.
- ÖZCEBE Hilal, vd., “Adolesanlarda Şiddet”, **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, 2004, 106-117.
- , “Ankara’da Bir İlköğretim Okulunda Erken ve Orta Dönem Adolesanlarda Şiddet Algısı ve Şiddet Davranışı Sıklığının Değerlendirilmesi”, **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, 2006, s.56-66.
- SALLAN GÜL Songül, ALİCAN Ayşe, “25 Kasım Düşündürdükleri ve Dışlanma Sosyolojisi Olarak Eğitimde Şiddet”, **Yeniden İmece**, Üç Aylık Eğitim, Bilim, Sanat ve Kültür Dergisi, Kasım-Aralık 2008, s.53-56.
- SEZGİN Ferudun, ÖZOK Derya, "Okulda Şiddet Olgusunun W.Glasser'in Seçim Kuramına Göre Açıklanması", **I. Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, 2006, s. 220-225.
- SOMERSON Semra, “Şiddetin İki Yüzü”, **Cogito (Şiddet Özel Sayısı)**, S.6-7., (Kış-Bahar 1996), s. 41-50.
- TEZCAN Mahmut, “Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul”, **Cogito (Şiddet Özel Sayısı)**, S.6-7, İstanbul, 1996, s.105-108.
- TOR Hatice ve SARGIN Nurten, “İlköğretim Okullarının İkinci Kademesinde Okuyan Öğrencilerin Şiddet Hakkındaki Görüşleri”, **XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 2005, s.751-756.
- VALIOS RF., et al., Risk Factors and Behaviors Associated With Adolescent Violence and Aggression, **American Journal of Health Behavior**, 26(6), 2002, s.454-464.

İnternet Kaynakları

- BUDAK Beyhan, vd., “Ergenlik Döneminde Bilişsel Gelişim”
<<http://www.psikologankara.net/ergenlik-doneminde-bilissel-gelisim.html>>
(E.T: 04.11.2011).
- ÇUHADAROĞLU Çetin Füsün, “Ergenlikte Psikososyal Gelişim”, **I. Ulusal Adolesan Sağlığı Kongresi Konuşma Metinleri**,
<<http://ergen.org.tr/pdf/Kongre2KonusmaMetinleri.pdf>>(E.T.:04.11.2011).
- KARABEKİROĞLU Koray, “Ergenlikte Ahlak ve Din Gelişimi”,
<<http://www.cocukhayat.com/yazi/ahlak.html>> (E.T:04.11.2011)
- ÖZCEBE Hilal, “Adolesanlar ve Riskli Davranışlar”, **I. Ulusal Adolesan Sağlığı Kongresi Konuşma Metinleri**,
<<http://ergen.org.tr/pdf/Kongre2KonusmaMetinleri.pdf>> (E.T.:04.11.2011).
- SEZGİN S. Nevzat, “Medyadaki Şiddet ve Çocuklarımız”, İzmir, 2007,
<http://www.izmirdeyasam.com/koseyazilari/8/5/medyadaki_siddet_ve_cocuklarimiz.htm> (E.T.: 04.11.2011).

SILVER M.E., et al., (2000), “Angry Adolescents Who Worry About Becoming Violent”,
 <http://findarticles.com/p/articles/mi_m2248/is_140_35/ai_70777829/>
 (E.T:04.11.2011)

TUBİTAK ve Ankara Üniversitesi, **Okullarda Şiddet ve Zorbalığın Önlenmesi Öğretmen El Kitabı**
 <<http://www.okuldasiddet.net/upresimler/ogretmen%20el%20kitabı.pdf>>
 (E.T.: 25.09.2011).

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, “Kasım 2011 Açlık Ve Yoksulluk Sınırı”
 <<http://www.turkis.org.tr/source.cms.docs/turkis.org.tr.ce/docs/file/aclikkasim11.doc>>(E.T: 04.12.2011)

TÜİK, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2011”
 <http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=139>(E.T:04.12.2011)

_____, <<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>> (E.T.:26.03.2012)

_____, Haber Bülteni, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Yılı Sonuçları 2011” S.16, Ankara, 2012.

<<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8428>>(E.T.:26.03.2012)

_____, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Yılı Sonuçları 2011”
 <http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_il_cinsiyet_yas_medeni_top.RDF&p_kod=2&p_il=15&p_vil=2011&p_dil=1&desformat=spreadsheet>(E.T.:15.04.2012)

Türk Eğitim-Sen, “Şiddet ve Taciz”

<www.turkegitimsen.org.tr/1yayinlarpdf/okuldasiddetanket.pdf>

(E.T: 04.11.2011)

Violence Prevenstion Allience. “Global Campaign for Violence Prevention”,

<<http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/index.html>>
 > (E.T.:04.11.2011).

<http://www.intanive.com/cocuk-sagligi/ergenlik-doneminde-bilissel_gelisim.html>
 (E.T:04.12.2011).

<<http://tr.wikipedia.org/wiki/Vandall%C4%B1k>> (E.T:04.11.2011).

Bucak Kaymakamlığı, “İlçemizin Ekonomisi”

<http://www.bucak.gov.tr/default_B1.aspx?content=326>(E.T.:26.03.2012)

Bucak İlçe Tarım Müdürlüğü, “Tarımsal İstatistikler”

<http://www.bucaktarim.gov.tr/tarimsal_istatistik.html>(E.T.:26.03.2012)

Bucak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, “İlçemizin Eğitim İstatistikleri”

<<http://bucak.meb.gov.tr/web>>(E.T.:26.03.2012)

<<http://mehmetakif.edu.tr>>(E.T.:26.03.2012)

<<http://www.bucakdh.gov.tr/2011/bucak-devlet-hastanesi.asp>>(E.T.:26.03.2012)

Tezler

- ACAR Hakan, **Samsun İli Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Öğrencilerinin Spor Yapma Alışkanlıkları ve Şiddete Uğrama Durumlarının Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2008.
- AVCI Raşit, **Şiddet Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevleri, Öfke ve Öfke İfade Tarzları Açısından İncelenmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006.
- AYAN Sezer, **Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2003.
- BİLGİ Aysel, **Bilgisayar Oyunu Oynayan ve Oynamayan İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık, Depresyon ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2005.
- CAN Yasemin, **İlköğretim Okullarında Şiddet: Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Yaklaşımları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- EMANETOĞLU K. Hakan, **Şiddet Öğelerinin Algılanması ve Öğrenilmesinde, İşitsel ve Görsel Uyaran Olarak Televizyonun Rolü**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- HASKAN Özlem, **Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.
- ÖZTÜRK Nevin, **Görsel Medya ve Şiddet Kültürünün Orta Öğretim Öğrencileri Üzerindeki Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2006.
- SAĞLAM Ömer, **Orta Öğretim Kurumlarında Yaşanan Şiddet Olgusu; Ankara Sincan Örneğinde Öğrencilerin Eğitim Önceliklerinin Şiddet Eğilimleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.
- TAKTAK Nedim, **İlköğretim Kurumlarında “Şiddet” (6. ,7.ve 8. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- TUNA Meryem, **İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Popüler Kültürün Rolü (Isparta Örneği)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2008.

UYSAL Aynur, **Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansıması**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ege Üniversitesi Salık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2003.

Raporlar

KRUG E.G., et al., **The World Report on Violence and Health**, WHO: Geneva, Switzerland, 2002.

TBMM, **Türkiye’de Ortaöğretime Devam Eden Öğrencilerde ve Ceza ve İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlü Çocuklarda Şiddet ve Bunu Etkileyen Etkenlerin Saptanması Araştırma Raporu**, Ankara, 2007.

Dünya Sağlık Örgütü, **Şiddet ve Sağlık Konulu Dünya Raporundaki Önerilerin Uygulamaya Geçirilmesi Sekretarya Raporu**, 2003, Akt. AYAN Sezer, **Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2003.

EK-2. DAVRANIŞ YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ UYGULAMA İZİNİ

Yeni | Yanıtla | Tümünü yanıtla | İlet | Sil | Gereksiz | Süpür | İşaretle | Taşı |

Re: Şiddet Eğilim Ölçeği Dön: İletiler |

 özlem haskan 23.02.2011
 Kime: DURSUN AYKUL Yanıtla

Kimden: **Ozlem HASKAN** (haskan@hacettepe.edu.tr)
 Gönderme tarihi: 23 Şubat 2011 Çarşamba 13:05:43
 Kime: DURSUN AYKUL (dursun_aykul@hotmail.com)

 1 ek (46,5 KB) Hotmail Etkin Görünüm

Merhaba Dursun Bey,
 Söylediğim gibi atıfta bulunmak kaydı ile orijinalini değiştirmeden kullanabilirsiniz.
 İyi çalışmalar dilerim.

EK-3**DAVRANIŞ YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ (DYÖ)**

Sevgili öğrenciler,
Bu ölçek, lise öğrencilerinin davranış yönelimini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla hazırlanan ölçekte 20 madde bulunmaktadır. Her maddenin karşısında “**hiçbir zaman**”, “**bazen**”, “**her zaman**” şeklinde üç şık bulunmaktadır. Sizden istenen her maddeyi dikkatlice okuyarak size uygun seçeneğin altındaki parantezin içine bir çarpı işareti koymanızdır. Ölçeğin üzerine adınızı ve adresinizi yazmayınız.

Duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Süleyman Demirel Üniversitesi
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Dursun AYKUL

MADDELER	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
Birine çok öfkелendiğimde onun canını acıtmak isterim.	()	()	()
Konuşarak çözölemeyen sorunlar için şiddete başvurulabilir.	()	()	()
Şiddet içeren filmler izlemekten hoşlanırım.	()	()	()
Biriyle tartışırken içimden onu yumruklamak gelir.	()	()	()
Bana vurulduğunda gücüm yeterse karşılık vermek isterim.	()	()	()
Öfkелendiğimde çevremdeki herkesi cezalandırmak isterim.	()	()	()
Bilgisayarda savaş oyunları oynamaktan hoşlanırım.	()	()	()
Bana vuranlardan öç almak isterim.	()	()	()
Boks maçlarını izlemekten hoşlanırım.	()	()	()
Şiddet içeren filmlerin yasaklanması gerektiğini düşünürüm.	()	()	()
Bugüne kadar birçok hayvana zarar verdiğim olmuştur.	()	()	()
Birinin diğerini dövmesini izlemekten zevk alırım.	()	()	()
Rakip olduğum kişileri kaba kuvvetle alt etmek isterim.	()	()	()
Birine fikrimi kabul ettiremezsem üstüne yürürüm.	()	()	()
Öğretmenlerim genellikle öfkeli davranışlarımdan şikâyetçidir.	()	()	()
Öfkелendiğimde karşımdakine zarar verdiğim olur.	()	()	()
Bazı insanlara karşı fiziksel güç kullanmak gereklidir.	()	()	()
Benden küçüklerin canını acıttığım olur.	()	()	()
Benimle alay edenlerin canını acıtmak isterim.	()	()	()
Bazen o kadar öfkelenirim ki, birilerine zarar vermeden sakinleşemem.	()	()	()

EK-4. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1- Kaç yaşındasınız?

2- Cinsiyetiniz nedir? 1.() Kız 2.() Erkek

3- Sınıfınız Nedir? 6 () 7 () 8 ()

4- Nerede doğdunuz?

1.() Köy 2.() İlçe 3.() Şehir 4.() Yurtdışı

5- Kaç yıldır Bucak'ta oturuyorsunuz?

1.() 1 yıldan az 2.() 2-5 yıl 3.() 6-10 yıl 4.() 11 yıl ve üzeri

6- Anne ve babanız birlikte mi yaşıyorlar?

1. () Evet, birlikte yaşıyorlar 2. () Hayır, boşandılar ayrı yaşıyorlar

3. () Başka (belirtiniz.....)

7- Siz dahil kaç kardeşsiniz? Kaçı kız kaç erkek belirtiniz?

1.() Kardeşim yok 2.() Kız..... 3.() Erkek.....

8- Annenizin eğitim düzeyini belirtiniz.

1.() Okur-yazar değil 2.() İlköğretim mezunu 3.() Sadece okur-yazar

4.() Lise mezunu 5.() İlkokul mezunu 6.() Üniversite/Yüksekokul Mezunu

9- Babanızın eğitim düzeyini belirtiniz.

1.() Okur-yazar değil 2.() İlköğretim mezunu 3.() Sadece okur-yazar

4.() Lise mezunu 5.() İlkokul mezunu 6.() Üniversite/Yüksekokul Mezunu

10- Anne ve babanızın mesleğini belirtiniz.

1.() Annem..... 2.() Babam.....

11-Ailenizin toplam aylık gelirini belirtiniz.

1.() Bilmiyorum 2.() 500 TL'den az 3.() 500–1000 TL. 4.() 1000–1500 TL.

5.() 1500–2000 TL 6.() 2000–2500 TL'den fazla 7.()

Başka(belirtiniz.....)

12- Okuldan sonra eve gelir getirmek amacıyla sizin yaptığınız bir iş var mı?

1.() Evet var (belirtiniz.....) 2.() Hayır yok

13-(12.Soru evet ise cevaplayın) Kendi isteğinizle mi okul dışında bir işte çalışıyorsunuz?

1.() Evet 2.() Hayır ise (belirtiniz.....)

14- Boş zamanlarınızda neler yaparsınız? (En çok üç seçenek işaretleyiniz.)

1.() Televizyon seyredirim 2.() Kitap, dergi vb. okurum 3.() İnternet cafeye giderim

4.() Arkadaşlarımla birlikte vakit geçiririm. 5.() Başka(belirtiniz.....)

15- Televizyonda ne tür programlar izlersiniz? (En çok üç seçenek işaretleyiniz.)

- ☐ Dizi filmler ☐ Yarışma programları ☐ Haberler
☐ Açık oturum tartışmaları ☐ Şiddet içeren filmler ☐ Korku filmleri
☐ Kahramanlık filmleri ☐ Türk filmleri ☐ Yabancı filmler
☐ İzdivaç programları ☐ Diğer(Yazınız).....

16- Bilgisayar ortamında hangi tür oyunlar oynarsınız ?

Oyunun Adını ve Türünü Belirtiniz.....

17-Karşı cinsten yakın arkadaşınız var mı? () Evet () Hayır

18- Arkadaşlarınız genel olarak size nasıl davranır? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz).

- 1.() Sevecen (sevgi dolu) 2.() Aşırı Koruyucu 3.() Çok Sert
 4.() İlgisiz 5.() Sevgisiz 6.() Bazen iyi bazen kötü davranır
 7.() Başka (belirtiniz.....)

19- Aile bireylerinizin birbirlerine şiddet uyguladığı olur mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır

20- Sorunlarınızı rahatça konuşabildiğiniz bir kişi var mı?

- 1.() Evet 2.() Hayır

21- Evet ise, en rahat kiminle konuşabilirsiniz?

- 1.() Sadece annemle konuşurum 2.() Sadece babamla konuşurum
 3.() Hiç kimseyle konuşamam 4.() Kardeşimle daha rahat konuşurum
 5.() Öğretmenimle daha rahat konuşurum 6.() Arkadaşımla daha rahat konuşurum
 7.() Başka (belirtiniz.....)

TEŞEKKÜRLER

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı Soyadı : Dursun AYKUL
 Doğum Yeri : Bucak
 Doğum Tarihi : 1980
 Medeni Hali : Evli

Eğitim Durumu :

Lise : 1994-1997 Bucak Lisesi
 Lisans : 1999-2003 Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi
 Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
 Programı

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi :

1. Almanca

İş Deneyimi :

1. 2003-2006 : MEB Kesme Pansiyonlu İlköğretim Okulu-Isparta
2. 2006-..... : MEB Bucak Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar: